

ACTE ȘI DOCUMENTE
PRIVIND
ELITA POLITICĂ ROMÂNEASCĂ
DIN TRANSILVANIA
(1869–1896)

ACTE ȘI DOCUMENTE

PRIVIND

ELITA POLITICĂ ROMÂNEASCĂ DIN TRANSILVANIA

(1869–1896)

Selecția documentelor, note și studiu introductiv de
VLAD POPOVICI

Editura MEGA
Cluj-Napoca
2010

Această carte a fost finanțată prin grantul
CNCSIS PN II-RU-PD 425/210:
Elita politică românească din Ungaria dualistă (1867–1918).
De la reconstituirile prosopografice la sociologia elitelor

Referenți științifici:
Prof. univ. dr. NICOLAE BOCSAN
Prof. univ. dr. IOAN BOLOVAN

© 2010, Vlad Popovici

ISBN 978-606-543-104-1

EDITURA MEGA
Cluj-Napoca
e-mail: mega@edituramega.ro
www.edituramega.ro

CUPRINS

Cuvânt înainte	7
Despre elite și partide politice românești în Transilvania epocii dualiste. Studiu introductiv	11
On Romanian Elites and Political Parties in Dualist Transylvania. An Introduction	37
Catalogul documentelor / Catalogue of the documents	61
Documente	71

CUVÂNT ÎNAINTE

Această carte încheie o primă etapă de cercetări în cadrul grantului CNCISIS-UEFISCSU PN II-RU PD-425/2010. Bineînțeles, ea nu este doar rezultatul investigațiilor din perioada august-decembrie 2010, dar posibilitatea deplasării la instituțiile de depozitare de arhivă și finanțarea editării ne-au permis să accelerăm trecerea ei de la stadiul de proiect la cel de produs științific finit.

Menirea sa principală este să analizeze și să probeze cu documente, în ce măsură se poate vorbi înainte de 1905 de partide naționale românești organizate și funcționale în perimetrul Transilvaniei. În acest sens, am ales pentru publicare atât documente inedite, cât și texte apărute în perioada 1869–1896 în diferite ziare și broșuri, astăzi mai greu accesibile, inclusiv din actele oficiale ale conferințelor naționale. Criteriul principal al selecției a fost relevanța informației pentru istoria elitei politice românești din Transilvania epocii dualiste. Limitele cronologice sunt date de două evenimente majore din istoria mișcării naționale: organizarea Partidului Național Român din Transilvania (1869) și izbucnirea crizei Partidului Național Român din Transilvania și Ungaria (1896–1905).

Domeniul fiind unul extrem de vast, am efectuat și decupajele tematice de rigoare, astfel că documentele vorbesc doar despre două aspecte particulare: componența elitei și organizarea sa în cadrul partidelor. Recuperarea prosopografică, nominală, a tuturor participanților la conferințele susținute cu

prilejul debutului ciclurilor electorale reprezenta o necesitate istoriografică. Pornind de la aceste lungi și plictisitoare liste de nume se pot efectua o gamă extinsă de analize seriale, susceptibile de a oferi rezultate deosebite în câmpul sociologiei elitelor.

În ce privește organizarea internă a partidelor naționale românești, deși informațiile pe această temă abundă, existând chiar și un fond arhivistic al Partidului Național Român din Transilvania și Ungaria, cercetătorii au evitat constant subiectul. S-a creat astfel imaginea unor formațiuni politice active trienal, aproape exclusiv în preajma alegerilor, când se întruneau pentru a re-declara solidaritatea în pasivitate. În ce măsură lucrurile au stat sau nu astfel rămâne ca cititorii să decidă după consultarea documentelor și a studiului introductiv aferent.

Ne-am oprit aproape în exclusivitate la spațiul Transilvaniei, deoarece aici pasivismul dominant între 1869–1905 a accentuat imaginea de care vorbeam anterior. În plus, în Banat și Partium, Partidul Național nu a funcționat efectiv decât între 1869–1875, ulterior activitatea politică și electorală desfășurându-se la nivel cercual până la unificarea din 1881. Cele câteva mențiuni documentare provenind din comitatele vestice au menirea să ilustreze faptul că și acolo procesul de organizare internă era similar celui din Ardeal.

Am anexat lucrării documente provenind din mai multe instituții de depozitare de arhivă. De la Arhivele Naționale Istorice Centrale din București sunt inserate documente din *Fondul Consiliul Național Român (Partidul Național Român)*. De la Direcția Județeană Alba a Arhivelor Naționale am utilizat *Fondul Clubul politic central al românilor din Comitatul Alba Inferioară – Blaj*. De la Direcția Județeană Bistrița-Năsăud a Arhivelor Naționale am selectat spre publicare documente din *Fondurile personale Ioachim Mureșianu și Ioan Ciocan*. În fine, de la Direcția Județeană Cluj a Arhivelor Naționale am utilizat un singur document, provenind din *Fondul personal Visarion*

Roman. Alături de acestea, după cum am menționat anterior, am selectat din broșurile și presa vremii acele informații ce privesc exclusiv prosopografia elitei politice românești din Transilvania dualistă.

Am transcris documentele încercând să păstrăm un echilibru între formele arhaice și cele actuale, mai ales în cazul antroponimelor. Tocmai de aceea, există nume care apar în forme diferite, în funcție de document. Toponimele au fost redactate conform ortografiei actuale, denumirile maghiare au fost explicate în notele de subsol, pentru o mai ușoară identificare. Numele lunilor anului sunt transcrise în forma actuală. Atunci când am considerat că prezintă relevanță pentru subiect, am transcris inclusiv părțile tăiate din text. Exceptând unele antroponime, am renunțat la „u” final și am înlocuit literele „ě” și „dz” cu echivalentele fonetice actuale: „ă” și „z”.

Completările editorului în text sunt marcate prin paranteze pătrate: [...], evidențierile (sublinieri) fiind semnalate prin note de subsol. Notele explicative ale editorului sunt identificate ca atare: [n. ed.]. Documentele au fost ordonate strict cronologic, fiind numerotate, iar conținutul lor rezumat în limbile română și engleză. Pentru o mai ușoară identificare a lor am întocmit un catalog bilingv.

Motivul pentru care lucrarea nu beneficiază și de indici este acela că, documentele fiind în mare parte liste de nume, indicii ar fi reprezentat reluare completă, dar într-o altă formă, a conținutului câtorva zeci de pagini.

Pentru a nu văduvi însă cercetătorii de un instrument științific atât de util, am hotărât să le punem la dispoziție ediția electronică (format .pdf) completă a volumului, pe site-ul de internet al proiectului sub egida căruia am elaborat lucrarea. În acest fel, cei interesați vor avea acces la ambele variante ale publicației și vor putea căuta orice antroponim sau toponim direct în textul electronic.

Cartea va putea fi descărcată de pe site-ul de internet www.elite-research.eu începând cu data de 1 ianuarie 2011, alături de numeroase alte materiale (studii, liste prosopografice, baze de date) privind istoria elitei politice românești din Ungaria dualistă. Invităm cititorii să acceseze și secțiunea de „Contact” a site-ului pentru a-și exprima opiniile pe marginea acestei teme de cercetare, pentru a solicita informații, a propune colaborări și, dacă va fi cazul, inclusiv pentru a exprima opinii critice.

Apariția acestui volum nu ar fi fost posibilă fără suportul financiar al CNCISIS, prin intermediul grantului de cercetare postdoctorală PN II-RU PD-425/2010.

Dorim de asemenea să mulțumim personalului arhivelor și bibliotecilor în care am pregătit lucrarea: Arhivele Naționale din București, Alba, Bistrița-Năsăud, Cluj; Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga” din Cluj-Napoca, cu filiala sa, Biblioteca de Istorie Modernă; Biblioteca Academiei Române, filiala Cluj-Napoca.

Referenților (și totodată profesorilor noștri), Prof. univ. dr. Nicolae Bocșan și Prof. univ. dr. Ioan Bolovan le rămânem recunoscători pentru întreg sprijinul și încrederea acordate.

Colegilor Alexandru Onojescu și Cosmin Onofrei, al căror ajutor a fost mai mult decât binevenit, le mulțumim și pe această cale.

Gânduri de gratitudine adresăm și personalului Editurii Mega, care a asigurat publicarea promptă și în condiții grafice deosebite a lucrării.

La final, dar nu în ultimul rând, ținem să îi mulțumim soției noastre, Rada Varga, pentru suportul și înțelegerea manifestate pe perioada muncii la acest volum, care a răpit părți consistente din timpul amândurora.

Cluj-Napoca,
decembrie 2010

VLAD POPOVICI

DESPRE ELITE ȘI PARTIDE POLITICE ROMÂNEȘTI
ÎN TRANSILVANIA EPOCII DUALISTE
Studiu introductiv

Despre o elită politică românească în Transilvania se poate vorbi cu siguranță începând de la sfârșitul secolului al XVIII-lea, căci în definitiv elita politică nu este altceva decât acea parte a membrilor altor pături socio-profesionale care ridică pretenția de a se implica în „treburile cetății”, asumându-și reprezentarea unui anumit grup (etnic, social, profesional etc.). Momentul Supplexului, prin coeziunea manifestată de cei ce l-au elaborat, prin conținutul actului și mai ales prin asumarea de către autori a caracterului de reprezentanți naționali¹, denota existența unor straturi elitare cu pretenții politice².

Evoluțiile din prima jumătate a secolului al XIX-lea au condus la coagularea primei generații a unei reale elite politice românești, dintre ai cărei membri unii au dominat structurile superioare ale mișcării naționale până târziu, în anii Memorandumului. Ladislau Gyémánt a considerat reprezentative pentru perioada prerevoluționară augmentarea rolului laicilor în raport cu sfârșitul secolului al XVIII-lea și o relativă atenuare a diferendelor

¹ David Prodan, *Supplex Libellus Valachorum*, București, Ed. Științifică, 1967, p. 39–50.

² Pentru o analiză a evoluției elitelor românești pe parcursul secolului al XVIII-lea vezi Remus Câmpeanu, *Elitele românești din Transilvania veacului al XVIII-lea*, Ed. a 2-a, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2008.

interconfesionale, pe fondul emergenței unui program politic cu fundamente ideologice diferite de cele ale Supplexului³.

Anii tulburi ai revoluției au consacrat o serie de figuri importante (episcopul Andrei Țaguna, George Barițiu, Ioan Axente Sever ș.a.)⁴, însă rigurosul neoabsolutism ce le-a urmat a condus la emigrarea unora dintre frunțași, urmată de distanțarea lor definitivă de domeniul politicului (Simion Bărnuțiu⁵, August Treboniu Laurian⁶, Alexandru Papiu-Ilarian⁷). Tot atunci, sub presiunea evenimentelor, a luat ființă primul Comitet Național Român, nucleul organizațional de la care se vor revendica ulterior structurile similare din interiorul mișcării naționale⁸.

Diploma din 8/20 octombrie 1860 a generat noi speranțe prin perspectivele liberale pe care le-a deschis, dinamizând reconstrucția și reorganizarea elitei politice românești⁹. Începând cu 1861 se poate vorbi despre debutul unei perioade distincte în mișcarea națională din Transilvania: acum au apărut primele organisme politice cu aspect democratic și pretenții de reprezentativitate (conferințele naționale și, în 1869, Partidul Național

³ Ladislau Gyémánt, *Mișcarea națională a românilor din Transilvania între anii 1790 și 1848*, București, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1986, p. 455–472.

⁴ *Istoria românilor*, vol. VII, tom 1, București, Ed. Academiei Române, 2003, p. 270–277, 302–311.

⁵ Corneliu Albu, *Simion Bărnuțiu*, București, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1985, p. 108–110.

⁶ Ilie Popescu Teiușan, Vasile Netea, *August Treboniu Laurian. Viața și activitatea sa*, București, Ed. Didactică și Pedagogică, 1970, p. 139.

⁷ Stelian Mândruț, *Alexandru Papiu Ilarian student la Universitatea din Viena (1849–1852)*, în „Acta Musei Napocensis”, 32 (1996), II, p. 226.

⁸ Teodor Pavel, *Din istoria instituțiilor politice românești moderne: Comitetul Național Român din Transilvania între 1861–1867*, în vol. *David Prodan. Puterea modelului*, coordonatori: Nicolae Bocșan, Nicolae Edroiu, Liviu Maior, Aurel Răduțiu, Pompiliu Teodor, Cluj-Napoca, Centrul de Studii Transilvane, Fundația Culturală Română, 1995, p. 220.

⁹ Simion Retegan, *Reconstrucția politică a Transilvaniei în anii 1861–1863*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2004, p. 51–61.

Român din Transilvania – PNRT), iar în cadrul lor s-au evidențiat necesarele structuri executive (comitetele naționale, respectiv după 1869 comitetele centrale electorale).

Limita superioară a acestei faze poate fi considerată anul 1881, când în urma unificării celor două partide românești din Transleithania¹⁰ debutează o etapă individualizată prin manifestările unei noi generații de politicieni. Rezultatul a fost o efervescență politică și organizatorică fără precedent, care a atins apogeul după un deceniu, în anii Memorandului, dar s-a stins îndată după aceea, înăbușită de luptele interne pentru putere. Criza Partidului Național Român din Transilvania și Ungaria – PNRTU – care a debutat în 1896, a paralizat cea mai mare parte a activității politice românești până în 1905, data începutului oficial al noului activism.

Aceasta este, în linii mari, evoluția organizării politice a românilor transilvăneni de-a lungul secolului al XIX-lea. Reflectarea sa în istoriografie este abundentă și acoperă un spectru vast, de la banale articole de popularizare la cercetări biografice¹¹, teme-

¹⁰ Bujor Surdu, *Conferința de constituire a Partidului Național Român din Ungaria (1881)*, în „Anuarul Institutului de Istorie din Cluj”, XI (1968), p. 307–325; Liviu Maior, *Constituirea Partidului Național Român. Conferința din 12–14 mai 1881*, în „Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Series Historia”, XV (1970), fasciculus 1, p. 91–107.

¹¹ Ioan Georgescu, *Dr. Ioan Rațiu – 50 de ani din luptele naționale ale românilor ardeleni*, Sibiu, Tipografia „Foaia Poporului”, 1928; Idem, *George Pop de Băsești. 60 de ani de lupte naționale ale românilor transilvăneni*, Oradea, Ed. Asociațiunii Culturale „Astra”, 1936; Vasile Netea, *George Barițiu: viața și activitatea sa*, București, Ed. Științifică, 1966; Dumitru Vatamaniuc, *Ioan Slavici și lumea prin care a trecut*, București, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, 1968; Lucian Boia, *Eugen Brode (1850–1912)*, București, Ed. Litera, 1974; George Cipăianu, *Vincentiu Babeș 1821–1907*, Timișoara, Ed. Facla, 1980; Ioan Chiorean, *Iosif Hodoș*, Târgu-Mureș, Ed. Mica Doris, 1996; Sanda-Maria Buta, *Dr. Aurel Mureșianu și mișcarea memorandistă*, Brașov, Ed. Astra, 2000; Nicolae Josan, *Memorandistul moș Rubin Pațiția (1841–1918)*, Alba Iulia, Ed. Altip, 2002; Marius Eppel, *Vasile Măgura. Activitatea politică. 1875–1918*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană,

nic întocmite, ediții de documente¹² și analize programatice¹³. Bineînțeles, momentul Memorandului din 1892 a contribuit

2004; Nicolae Cordoș, Gelu Neamțu, *Iuliu Coroianu în vâltoarea vremurilor 1847–1927*, Cluj-Napoca, Ed. Argonaut, 2006; B. Surdu, *Visarion Roman (1833–1885)*, ediție îngrijită de Alexandru Onojescu și Vlad Popovici, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2008; Vasile Crișan, *Aurel C. Popovici (1863–1917)*, Alba Iulia, Ed. Altip, 2008.

¹² Ioan P. P[app], *Procesul Memorandului românilor din Transilvania. Acte și date*, Cluj, Ed. Buletinul Justiției, 1933; Dr. Ioan Mișu, *Spicuirii din gândurile mele. Politice. Culturale. Economice*, editor Silviu Dragomir, Sibiu, Tiparul Tipografiei Arhidiecezane, 1938; V. Netea, *Noi contribuții la cunoașterea vieții și activității lui Visarion Roman. Corespondența sa cu George Barițiu și Iosif Hodoș*, Sibiu, Ed. Revistei Economice, 1942; Keith Hitchins, Liviu Maior, *Corespondența lui Ioan Rațiu cu George Bariț 1861–1892*, Cluj, Ed. Dacia, 1970; Nicolae Cordoș, Șerban Polverejan, *Mișcarea memorandistă în documente (1885–1897)*, Cluj, Ed. Dacia, 1973; ***, *George Bariț și contemporanii săi*, vol. I–IX, coord. Ștefan Pascu, București, Ed. Minerva, 1973–1993; *Ibidem*, vol. X, editor Simion Retegan, București, Ed. Enciclopedică, 2003; ***, *Dr. Vasile Lucaciu, luptător activ pentru unirea românilor*, editori: Ion Iacoș, Valeriu Achim, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 1988; Teodor Pavel, *Partidul Național Român și acțiunea memorandistă. Corespondență politică (1887–1901)*, Cluj-Napoca, Ed. Daco-Press, 1994; Dr. Ioan Rațiu și Emilia Rațiu, *Corespondență. Vol. I. Scrisori primite 1866–1895*, editori: Marcel-Dumitru Ciucă și Elena-Teodora Ciucă, București, Ed. Progresul Românesc, 1994; *Ibidem*, vol. II. *Scrisori primite. 1896–1919*, editori: Marcel-Dumitru Ciucă și Elena-Teodora Ciucă, București, Ed. RH Printing and Publishing, 2002; Vasile Mangra, *Corespondență. Vol. 1–2*, editor: M. Eppel, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2007.

¹³ L. Maior, *Programul politic al mișcării naționale românești din Transilvania între 1881–1914*, Tz. Doctorat, Cluj-Napoca, 1974; Idem, *Memorandul. Filosofia politico-istorică a petiționalismului românesc*, București, Ed. Fundației Culturale Române, 1992, p. 86–275; K. Hitchins, *Conștiință națională și acțiune politică la românii din Transilvania (1869–1918)*, Cluj, Ed. Dacia, 1992, p. 22–67, 98–139; Idem, *A Nation Affirmed: the Romanian National Movement in Transylvania 1860–1914*, Bucharest, The Encyclopaedic Publishing House, 1999, p. 122–158; Pompiliu Teodor, Liviu Maior, Nicolae Bocșan, Șerban Polverejan, Doru Radosav, Toader Nicoară, *Memorandul 1892–1894. Ideologie și acțiune politică românească*, București, Ed. Progresul Românesc, 1994.

din plin la această eflorescență istoriografică, implicând însă și inerente dezavantaje: a orientat cercetările spre subiecte cu reverberații prioritare ideologice și a contribuit la neglijarea unor chestiuni precum organizarea internă și elita PNRTU.

Deși mai puține la număr, nu lipsesc cercetările dedicate structurilor socio-profesionale ale mișcării naționale. În ultimul deceniu, au apărut chiar încercări de aplicare a acestor analize în studiul partidelor politice românești din Imperiul Habsburgic¹⁴, alături de necesarele recuperări prosopografice¹⁵. Însă aceste modele de abordare se află încă într-o fază incipientă, atât ca amploare cât și ca metodologie. Pe de altă parte, unele lucrări de istorie și sociologie politică editate în Ungaria și Germania surprind și elita românească¹⁶, însă doar tangențial deoarece tactica pasivistă și auto-asumata marginalizare din perioada studiată au exclus-o, inevitabil, din atenția cercetătorilor maghiari. Vastul efort de recuperare prosopografică și de analiză sociologică deșus de aceștia rămâne însă un model ce se impune a fi urmat și în istoriografia autohtonă, cu aplicare directă în studierea elitei politice românești din secolul al XIX-lea.

Ceea ce lipsește în primul rând cercetării acestei elite este un catalog prosopografic care să-i identifice componența

¹⁴ K. Hitchins, *A Nation Affirmed...*, p. 101–110; Ioan Chiorean, *Structurile socio-profesionale și organizatorice ale formațiunilor politice românești din Austro-Ungaria (1867–1918)*, în „Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane «Gheorghe Șincai» din Târgu-Mureș”, X (2007), p. 186–221; Vasile Dobrescu, *Economic and Political Aspects Pertaining to the Romanian National Movement from Transylvania*, în „Transylvanian Review”, XVII (2008), 1, p. 90–99.

¹⁵ Mihai Ștefan Ceaușu, *Parlamentarism, partide și elită politică în Bucovina habsburgică: contribuții la istoria parlamentarismului în spațiul central-est european*, Iași, Ed. Junimea, 2004, p. 406–541.

¹⁶ Adalbert Toth, *Parteien und Reichstagswahlen in Ungarn 1848–1892*, München, R. Oldenbourg Verlag, 1973, p. 63–64, 200, 216–347 passim; Attila Schönbaum, *Párialit? Nemzetiségi képviselők a Magyar Országgyűlésben, 1900–1918*, în *Képviselek Magyarországon*, I, editor Gabriella Ilonszki, Budapest, Új Mandátum Könyvkiadó, 2005, p. 75–104.

și să-i nominalizeze membrii. Dezbaterea metodologică asupra alcătuirii acestui instrument poate face la rândul său obiectul unui studiu de mari dimensiuni, însă există și categorii bine circumscrise de actori politici, ce pot fi considerați fără teama de a greși drept membri ai elitei. Între aceștia amintim:

- membrii comitetelor naționale române (1848, 1861, 1863) și ai comitetelor centrale electorale ale partidelor românești, inclusiv ale celor pro-guvernamentale (1869–1918);
- deputații români din dietele de la Sibiu (1863–1864), Cluj (1865) și Budapesta (1866–1918), indiferent de partidul pe listele căruia au fost aleși;
- membrii de drept români ai Camerei Magnaților;
- înalții funcționari români din perioadele liberală și dualistă cu influență sporită în chestiunile politice.

Toți cei mai sus amintiți, deși nu sunt încă reuniți într-un catalog general, pot fi relativ ușor regăsiți în presa timpului și în lucrările de epocă¹⁷. Probabil tocmai această facilă identificare a determinat dezinteresul istoricilor pentru o sistematizare prosopografică, lăsând astfel loc micilor omisiuni, erori etc. Cel mai la îndemână exemplu este cel al deputaților „guvernamentali”, a căror listă apare incompletă chiar și la T.V. Păcățian, fiind necesar apelul la multiple surse jurnalistice și arhivistice pentru recuperarea lor. Această problemă pare să fi fost parțial rezolvată, din fericire, prin recentele cercetări ale

¹⁷ Cu precădere în Teodor V. Păcățian, *Cartea de aur sau luptele politice-naționale ale românilor de sub coroana ungară*, vol. 1, ed. a 2-a, Sibiu, Tipografia Iosif Marschall, 1904, p. 334–339, 343–359 passim; vol. 2, Sibiu, Tipografia Iosif Marschall, 1904, p. 188–219, 729–781 passim; vol. 3, Sibiu, Tipografia Iosif Marschall, 1905, p. 781–782; vol. 5, Sibiu, Tipografia Arhidiecezană, 1909, p. 42–132 passim; vol. 6, Sibiu, Tipografia Arhidiecezană, 1910, p. 6–17, 57–61, 103–104; 510–520, 630–637, 669; vol. 7, Sibiu, Tipografia Arhidiecezană, 1911, p. 6–50, 147–207, 319–384, 489–513, 557–571, 792–795.

colegilor maghiari¹⁸ și este pe cale să fie aprofundată și de tineri istorici din țară¹⁹. Lor li se adaugă însă o altă categorie, practic complet necercetată: cea a perdanților în alegeri, acei membri ai elitei care, nefiind aleși în cercurile unde au candidat, au rămas amintiți doar sporadic, în jurnalele din anii electorali.

Chiar și în cazul membrilor comitetelor centrale electorale literatura de specialitate nu oferă liste unitare, inadvertențele din surse netrezind, pare-se, nici un interes. Spre exemplu în Actele conferinței de la Miercurea, din 1869, una dintre cele 25 de poziții ale comitetului central apare ocupată de Ioan P. Maier, proprietar greco-catolic din Reghin în ziua de 7 martie și de Ioan Pamfilii, protopopul greco-catolic al Clujului, în 8 martie²⁰. Presa timpului a prezentat ambele variante, în funcție probabil de copia procesului-verbal care a parvenit redacției, iar T.V. Păcățian – sursa „de aur” a istoriografiei mișcării naționale – a preluat doar numele *Maier*²¹.

Este însă cu adevărat importantă schimbarea lui I. P. Maier (despre care nici nu știm sigur dacă a fost prezent la Miercurea sau a fost ales în absență) cu Ioan Pamfilii? Merita ea să trezească interesul istoricilor? Credem că da, cel puțin din punct de vedere al recuperării exacte a informațiilor. Dincolo de acest deziderat pozitivist însă, se ascunde o miză explicativă mai consistentă, lăsând să se întrevadă faptul că nu doar valoarea individuală

¹⁸ Ilonszki Gabriella, *Képviselek és képviselő Magyarországon a 19. és 20. Században*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 2009, p. 269 sqq, vezi și CD-ul anexat lucrării.

¹⁹ Ne folosim de prilej pentru a-i mulțumi lui Ovidiu Iudean, care elaborează o lucrare de doctorat dedicată acestui subiect, pentru amabilitatea cu care ne-a pus la dispoziție rezultatele muncii sale de recuperare prosopografică a deputaților guvernamentali români.

²⁰ *Acte și date despre conferința română națională din Transilvania, ținută în 7 și 8 martie 1869 în Opidulu Mercuria*, Pesta, în Tipografia lui Em. Bartalits, 1870, p. 100, 126.

²¹ T. V. Păcățian, *Cartea de aur...*, vol. V, p. 115.

contribuie la accesarea în cadrul straturilor superioare ale elitei. În cazul particular prezentat încă doi factori (confesiunea și aria geografică de proveniență) par a fi jucat de asemenea un rol important. Ambii sunt greco-catolici, ceea ce poate reprezenta un indiciu al faptului că s-a urmărit păstrarea echilibrului confesional în interiorul comitetului. De asemenea, ambii reprezintă comitate îndepărtate de centrul politic al mișcării naționale (Sibiul), dar aflate într-o zonă geografică apropiată (Turda Superioară, respectiv Clujul). Concluzionând, această minoră rectificare în componența Comitetului Central Electoral (CCE) din anul 1869 poate fi un argument în favoarea existenței unui „algoritm” al componenței acestui organ executiv al PNRT și, în consecință, al prezenței unor strategii de grup specifice structurilor elitare.

Trecând peste această scurtă divagație, trebuie să observăm că, spre deosebire de vârful elitei, straturile sale inferioare au rămas, din păcate, într-un nemeritat con de umbră. Este vorba, în primul rând, de delegații la conferințele și congresele naționale românești. O parte dintre ei sunt ușor identificabili, datorită publicării *Actelor* acestor evenimente, alții pot fi recuperați din documente de arhivă, dar există și cazuri în care, pentru moment, catalogarea lor este imposibilă din cauza lipsei surselor.

Astfel, sunt cunoscuți: participanții la congresele naționale din 1861²² și 1863²³, cei prezenți la conferința de la Miercurea din 1869²⁴ și la cea de la Alba Iulia din 1872²⁵, delegații la

²² *Protocolulu ședințelor conferinței naționale românești ținute din 1/13 până în 4/16 Ianuarie 1861 la Sibiu sub președința a doi Arhipăstori românești din Transilvania cu aclusele sale și cu unu comentariu*, Brașov, Editoru G. Bariț, Provăzetori Römer & Kamner, 1861, p. 23.

²³ *Protocolulu Congresului natiunei romane din Ardealu, ce s'au tienutu in Sabiiu la 20/8 Prieru 1863*, Sabiiu, in *Tipografi'a diecesana*, 1863, p. 34–36.

²⁴ Direcția Județeană Cluj a Arhivelor Naționale, Fond Personal Visarion Roman [în continuare: DJCAN, VR], Dos. II/29, f. 32–36.

²⁵ „Gazeta Transilvaniei”, XXXV (1872), nr. 52, 1/13 iulie, p. 1–2.

conferințele PNRTU din 1881²⁶, 1884²⁷, 1887²⁸, 1890²⁹, 1892³⁰. Nu există informații complete despre participanții la conferințele de la Sibiu din 1872, 1875 și 1878 și despre delegații conferinței din 1893³¹. O parte dintre ei pot fi recuperați din protocoalele acestor evenimente, li se adaugă membrii CCE din anii respectivi, dar listele complete ale participanților mai așteaptă încă să fie descoperite în arhive.

În volumul de față am crezut util să oferim listele existente pentru anii 1869–1892, dintr-o dublă motivație.

În primul rând, din dorința de a le reuni într-o singură lucrare, venind astfel în sprijinul tuturor cercetătorilor care abordează tematici privind mișcarea națională. Actele conferințelor se păstrează de multe ori în unic exemplar și sunt

²⁶ Arhivele Naționale Istorice Centrale București, Fond Partidul Național Român din Transilvania (Comitetul Național Sibiu) [în continuare: ANICB, PNRT], Dos. 1/I, f. 112–113; *Memorial compus și publicat din însărcinarea Conferinței generale a reprezentanților alegeților români adunați la Sibiu în zilele din 12, 13 și 14 Maiu st. n. 1881, prin comitetul seu esmis cu acea ocaziune. Edițiunea a doua înavușită prin actele conferinței și cu o excursiune critică*, Sibiu, Tiparul lui W. Krafft, 1882, p. 160–175.

²⁷ ANICB, PNRT, Dos. I/2, f. 218–224; *Actele conferinței electorale a reprezentanților alegeților romani din Ungaria și Transilvania. Ținută în Sibiu, la 1, 2 și 3 Iuniu 1884*, Sibiu, Tiparul Institutului Tipografic, societate pe acții, 1884, p. 6–15.

²⁸ ANICB, PNRT, Dos. I/2, f. 277–281.

²⁹ *Actele conferinței Partidului Național Român ținută la 27 și 28 Octomvrie 1890 în Sibiu*, Sibiu, Ed. Institutul Tipografic, societate pe acții, 1891, p. 42–45.

³⁰ „Tribuna”, IX (1892), nr. 7, 10/22 ianuarie, p. 26.

³¹ *Ibidem*, X (1893), nr. 151, 10–22 iulie, p. 602; *Ibidem*, nr. 152, 11/23 iulie, p. 605–606; *Ibidem*, nr. 155, p. 617–618. Din păcate nu am putut consulta și nr. 153–154 din anul 1893 ale „Tribunei”, cele care prezintă mai detaliat conferința din 1893, deoarece, printr-o coincidență nefericită, ele lipsesc din toate colecțiile acestui ziar pe care le-am avut la dispoziție. Dacă acele numere conțin lista participanților, ne cerem anticipat scuze cititorului, sperând că va găsi o colecție a „Tribunei” care să le cuprindă.

dificil de identificat în cataloagele bibliotecilor, mai ales de către studenți, deoarece sunt puțin citate în literatura de specialitate, care preferă varianta mai facilă a raportării la *Cartea de aur* sau la presă. În plus, suntem siguri că introducerea lor în circuitul științific va fi de un real ajutor și cercetătorilor interesați de istoria locală, sau regională, pentru care accesul la bibliotecile din marile centre universitare nu este întotdeauna facil.

În al doilea rând, aceste interminabile liste de nume evocă, prin conținutul lor, tranziția partidelor naționale românești din Ardeal de la simple grupări elitare la formațiuni politice moderne. Conținutul lor indică de obicei doar numele participantului, profesia și localitatea sau comitatul de reședință/reprezentat. Însă aceste date, analizate serial și coroborate cu informații din surse adiacente, susțin existența mai multor etape între 1869–1896 și probează coagularea facțiunilor ce activau în anii '70 într-un partid cu o ierarhie aleasă după principii formal democratice și cu structuri teritoriale funcționale.

Conferința de la Miercurea, din 7–8 martie 1869, este considerată actul oficial de naștere al PNRT. Un studiu semnat de Bujor Surdu, pornit de la un fragment al tezei sale de doctorat, a prezentat exhaustiv momentul, în măsura în care o permiteau sursele, metodologia și contextul politic de acum o jumătate de secol³². Însă abia în urmă cu doi ani a văzut lumina tiparului lista participanților la acest eveniment, după o foarte veche transcriere a aceluiași istoric³³. Acest document îl oferim în lucrarea noastră într-o variantă revăzută și completată după originalul de arhivă, cu informațiile pe care B. Surdu nu le-a considerat, în 1946–47, demne de transcris. Este vorba, în mare parte, despre tăieturile din text, care vin

³² B. Surdu, *Conferința națională de la Miercurea (1869)*, în „Anuarul Institutului de Istorie din Cluj”, VIII (1965), p. 173–211.

³³ Idem, *Visarion Roman (1833–1885)*, p. 263–270.

să confirme unele fragmente de memorialistică ale lui Ioan cavalier de Pușcariu.

După cum se știe, conferința din 1869 a fost organizată de gruparea pasivistă din jurul lui George Barițiu și Ion Rațiu, cu ajutorul lui Visarion Roman, astfel încât să se asigure victoria adeptilor acestui curent și excluderea din viața politică a principalului rival, mitropolitul Andrei baron de Șaguna³⁴. I. cav. de Pușcariu amintește de prezența în sală a unui număr sporit de elevi și studenți din Sibiu, veniți pentru a susține cauza pasivistă, alături de țărani mobilizați în același scop din comunele învecinate:

„Din actele conferinței (retipărite, după „Albina”, Pesta 1870), nu aflăm câți și care au luat parte la această adunare.

Dar încât îmi aduc aminte – fiind și eu de față, toată conferința a început în salonul locuinței private a Dlui Ilie Măcelariu. În centrul salonului erau grupați vreo 25–30 de inteligenți, care după însemnările ziarului, mai toți (18) au luat parte la discuțiune. În jurul acestora erau înșirați cam tot atâți tineri școlari de la Sibiu, cari compuneau corul de claqueleri, ce dau semnele de aplause sau displacere – spre a se extinde și peste țărani din Maierii, sau suburbiile Mercurii, care ocupau marginile și antichambrele salei de consultare”³⁵.

Dacă ar fi avut ocazia să consulte lista celor prezenți, așa cum s-a păstrat ea în arhiva „convertitului Visarion Roman, propunătorul pasivității”³⁶, I. cav. de Pușcariu ar fi înțeles de ce aceasta nu a mai fost, în final, publicată. Textul păstrează semnele unei corecturi atente, efectuată probabil destul de recent după

³⁴ Pentru detalii privind organizarea conferinței vezi și V. Popovici, *Elite și strategii politice în mișcarea națională din Transilvania (1869–1896). Studiu de caz: disputa activism-pasivism*, în „Anuarul Institutului de Istorie George Barițiu din Cluj-Napoca”, Series Historica, XLIV (2005), p. 203–206.

³⁵ Ioan cav. de Pușcariu, *Notițe despre întâmplările contemporane. Partea a II-a. Despre pasivitatea politică a românilor și urmările ei*, ediție îngrijită de Nicolae Josan, București, Ed. Scriptorium, 2004, p. 20.

³⁶ *Ibidem*, p. 22.

încheierea lucrărilor, foarte probabil în vederea tipăririi. Mâna corectorului a eliminat cu acribie toate informațiile care puteau lăsa să se întrevadă o „ambuscadă” politică, sau care puteau dăuna imaginii unei conferințe reprezentative a inteligenței românești prin menționarea unui statut socio-profesional inadecvat.

Cuvinte precum: „*teolog*” (student la Institutul Teologic și pedagogic), „*jurist*” (student la Academia de drepturi), „*studinte*”, „*sătean*”, „*pârgar*”, „*crâșnic*”, „*jurat*” sunt tăiate în text, sau înlocuite prin „*representant*”, „*proprietar*”, suma lor atingând 10% din participanți³⁷. În ciuda acestor „cosmetizări”, publicarea întregii liste nu ar fi putut ascunde lipsa de reprezentativitate care a caracterizat conferința de la Miercurea. Numărul celor veniți din afara comitatului Sibiu era de sub 100 (30%). Aproape jumătate dintre participanți erau țărani din satele învecinate Sibiului, căci apare menționată doar localitatea (Apoldu de Jos, Apoldu Mare, Ludoș, Poiana, Dobârca etc.) și statutul de reprezentant sau proprietar.

De asemenea, diferența dintre numărul conscrișilor (aprox. 300) și cel al participării invocate în actele oficiale (aprox. 400) a fost cu siguranță formată din locuitori ai Miercurii, urcând astfel numărul mulțimii de săteni la aproape 75% din totalul celor prezenți. Supoziția noastră se bazează pe faptul că numărul localnicilor nominalizați este foarte mic în raport cu interesul pe care un asemenea eveniment trebuie să-l fi stârnit. Inutil să mai insistăm asupra faptului că localnicii erau probabil în mare parte susținători ai pasivistului Ilie Măcelariu.

Coroborând aceste informații cu cele oferite de memorialistică, obținem imaginea unui eveniment câtuși de puțin democratic și vag reprezentativ, desfășurat sub presiunea numărului mare de participanți mobilizați de pasiviști. Relatarea lui I. cav. de Pușcariu surprinde excelent atmosfera din

³⁷ DJCAN, VR, Dos. II/29, f. 32–36.

interiorul celor două cercuri de presiune care acționau asupra susținătorilor activismului: tineretul zgomotos din interior, care îi perturba constant pe vorbitorii adverși³⁸, dar și mulțimea din jurul casei lui I. Măcelariu.

Fără a deține informații suplimentare despre acest din urmă actor colectiv, credem că merită încercat un exercițiu de imaginație. Rugăm cititorul să încerce să vizualizeze 2–300 de oameni, majoritatea țărani, care așteaptă cu interes, pe perioada unei zile friguroase de iarnă (I. cav. de Pușcariu venise de la Sibiu cu sania) rezultatul unei confruntări politice a cărei miză unii probabil nici nu o înțelegeau. Discuțiile, vociferările, comentariile, ecoul aplauzelor sau huiduielilor trebuie să fi creat o stare de neconțință agitație. Apoi, dată fiind temperatura scăzută, putem presupune că nu lipseau băuturile care încălzeau trupul și încingeau spiritele. Chiar dacă ele nu se consumau în curtea casei, cei care mergeau să ia masa în cârciumile Miercurii apelau cu siguranță la câteva pahare pentru a face față mai ușor frigului, gestul lor reverberând și într-o sporire a vehemenței manifestărilor.

Zumzetului neconținut și agitației de afară, li s-au adăugat condițiile dinăuntru. Într-un salon încălzit, în care au stat câteva zeci de oameni, pe parcursul unei întregi zile, dezbătând cu ardoare chestiuni ideologice după ce călătoriseră prin frig pe timp de iarnă, atmosfera trebuie să fi devenit în scurt timp încărcată chimic, lipsită de oxigen și cu atât mai apăsătoare psihic pentru cei care își vedeau cauza dărâmată. În aceste condiții, faptul că pentru activism s-au pronunțat oficial doar patru persoane, deși există date certe că numărul simpatizanților era mai mare, devine explicabil și dintr-o perspectivă psihoistorică.

³⁸ Vezi mențiunile privind aceste întreruperi în *Acte și date despre conferința română națională din Transilvania, ținută în 7 și 8 martiu 1869 în Opidulu Mercuria*, p. 16–111, passim.

Însă nici presiunea mulțimii, nici atmosfera din salonul casei lui I. Măcelariu nu constituie cauze ale victoriei pasiviștilor. Ele sunt doar efecte colaterale binevenite ale excelenței organizării orchestrate de V. Roman. Rezultatul acesteia a fost crearea primului partid politic românesc din Transilvania, care, cel puțin oficial, deținea o parte din atributele unei formațiuni moderne: a fost ales un organ de conducere (CCE), iar membrii săi au fost votați prin aclamare de participanții la conferință³⁹. În practică, existența *de iure* a partidului a fost de scurtă durată, autoritățile impunând dizolvarea comitetului central și scoaterea formațiunii în afara legii⁴⁰. Faptul că nu s-au găsit bani nici măcar pentru a publica în broșură *Actele* conferinței (apărute în 1870 cu sprijinul financiar al lui Alexandru Hurmuzaki) reprezintă un argument suplimentar pentru incapacitatea de a continua, în 1869, proiectul unui partid⁴¹.

PNRT pare să fi rămas, între 1869–1878, doar o simplă siglă, la adăpostul căreia au avut loc, în anii electorali, conferințe naționale cu o participare din ce în ce mai scăzută. În 1872, activiștii au organizat la Sibiu, în 5 mai, o astfel de adunare, menită să decidă schimbarea tacticii electorale. Preluând modelul pasivist din 1869, ei au mizat pe concentrarea unui număr superior de adepți, de data aceasta însă doar din straturile elitare, ceea ce a făcut ca participarea să fie destul de redusă (sub 100 de persoane). A fost ales un CCE majoritar activist, însă nu s-a făcut nimic concret pentru organizarea partidului în comitate, cerându-se ca mișcarea națională să revină la forma sa din perioada liberală prin întrunirea unui congres național sub președinția celor doi mitropoliți⁴².

³⁹ T. V. Păcățian, *Cartea de aur...*, vol. 5, p. 115.

⁴⁰ Dumitru Suci, *Mișcarea antidualistă a românilor din Austro-Ungaria și Ilie Măcelariu (1867–1891)*, București, Ed. Albatros, 2002, p. 235–239.

⁴¹ Detalii la B. Surdu, *Conferința de constituire a Partidului Național Român...*, p. 310–311; D. Suci, *Mișcarea antidualistă...*, p. 240–247.

⁴² T. V. Păcățian, *Cartea de aur...*, vol. 6, p. 13–17.

Reacția adversarilor a fost promptă și neutralizantă. Pe data de 27 iunie, la Alba Iulia, a fost convocată o conferință dominată de pasiviști, la care au luat parte 214 persoane, majoritatea din zona centrală a Transilvaniei (comitatele Alba de Jos, Turda-Arieș, Hunedoara)⁴³. Practic, a fost o replică la scară 1/2 a adunării de la Miercurea, diferența constând în faptul că acum „*proprietarii*” proveneau în mare majoritate din comitatul Alba de Jos și nu din comunele învecinate Sibiului. Dincolo de dezbateri și de proclamarea pasivității generale, această întrunire nu a luat alte decizii majore în plan politic⁴⁴.

Conferințele ținute în 23 mai 1875 și 20 iulie 1878 la Sibiu au fost caracterizate de aceeași lipsă a efectelor concrete în planul organizării politice. La cea dintâi au participat 163 de persoane, iar la cea de a doua numai 69, majoritatea din Sibiu⁴⁵. Din păcate nu cunoaștem decât identitatea celor care au luat cuvântul și a membrilor aleși în CCE, nici presa, nici alte surse editate sau arhivistice nepăstrând listele participanților. Este evident că în 1878, sub titulatura de Partidul Național Român din Transilvania funcționa o grupare restrânsă aproape complet în zona de sud a Ardealului, în comitatele Sibiu și Brașov.

Faptul că toți membrii CCE ales în 1878 rezidau în Sibiu stă mărturie faptului că la acea dată nu se putea vorbi despre un partid care să își asume conducerea unei rețele comitatense sau cercuale de cluburi electorale. Mai degrabă putem vedea în această situație încercarea de a mai salva ceea ce se putea în planul organizării, păstrând o structură ierarhică măcar la centru. Nu cunoaștem amănunte privind existența vreunui alt

⁴³ „Gazeta Transilvaniei”, XXXV (1872), nr. 52, 1/13 iulie, p. 1–2.

⁴⁴ T. V. Păcățian, *Cartea de aur...*, vol. 6, p. 57–60.

⁴⁵ „Telegraful Român”, XXXIII (1875), nr. 38, 15/27 mai, p. 149; *Ibidem*, XXXVI (1878), nr. 82, 18 iulie, p. 326, col. 2; „Observatoriulu”, I (1878), nr. 56, 12/24 iulie, p. 1.

club electoral comitatens la acea dată, deși este foarte probabil ca măcar în unele cercuri să fi funcționat astfel de organisme.

Sintetizând evoluția Partidului Național Român din Transilvania între 1869–1878 putem afirma fără teama de a greși că nu avem de-a face în această etapă cu o formațiune politică propriu-zisă, ci cu o titulatură asumată de membrii mișcării naționale românești din Transilvania și perpetuată timp de un deceniu prin întruniri trienale ocazionate de ciclurile electorale. În cazurile în care cunoaștem lista completă a participanților (1869, 1872 Alba Iulia) sau informații despre proveniența majorității lor (1878) este evident că nu se poate vorbi decât de o vagă reprezentativitate la nivelul întregii provincii, majoritatea participanților provenind din zona în care avea loc conferința.

Lipsa reprezentativității s-a datorat inexistenței unei structuri organizate pe criteriile geografiei administrative și a unei ierarhii care să includă, alături de membrii CCE, președinții cluburilor la nivel de comitate și cercuri electorale. Aceeași lipsă a ierarhiilor a determinat inexistența unui sistem de strângere a fondurilor necesare funcționării partidului.

Nu în ultimul rând, credem că merită menționată și lipsa unei arhive a partidului anterioară anului 1878. Cel mai vechi document păstrat în ceea ce constituie astăzi arhiva PNRTU este un proces verbal al CCE al PNRT din data de 26 octombrie 1879⁴⁶. Un alt document, pe care l-am redat și în acest volum, este *Protocolul de esibite despre actele vechi ale part. națională*⁴⁷, care menționează la poziția 1, pe anul 1880: *N. Străvoiu, Părerii în privința constituirei cluburilor electorale*. Faptul că la acea dată membrii comitetului central ales în 1878 se străduiau încă să construiască structurile locale și să obțină date privind situația exactă a alegătorilor pentru fiecare cerc electoral este, credem, grăitor pentru starea organizării partidului.

⁴⁶ ANICB, PNRT, Dos. 1/I, f. 2.

⁴⁷ *Ibidem*, f. 31.

Bineînțeles, cercetătorii pot scoate oricând la lumină documente de arhivă care să contrazică afirmațiile și considerațiile anterioare, mai ales că anii '70 sunt, probabil, cea mai slab documentată perioadă a dualismului în Transilvania. Ne-ar bucura dacă s-ar întâmpla astfel, căci s-ar deschide pentru cercetare acele porți pe care lipsa surselor le ține astăzi ferecate. Până la noi argumente însă, ceea ce contemporanii și istoriografia numesc la unison Partidul Național Român din Transilvania nu poate fi considerat cu adevărat un partid politic. Putem vorbi doar de o generoasă și modernă inițiativă demarată în 1869, care sub presiunea autorităților maghiare și a luptelor interne dintre activiști și pasiviști a eșuat într-o simplă titulatură asumată de conferințele naționale.

Abia după 1878 au început să apară, timid, primele semne de organizare. Concentrarea conducerii la Sibiu a permis o mai bună comunicare și o frecvență sporită a întrunirilor. Obiectivele majore au fost, „*conformu conclusului atât a conferintiei nationali din 20 si 21 iuliu 1878, câtu si a comitetului din siedintia precedentă*” [6 septembrie 1879], organizarea comitetelor comitatense și realizarea unei statistici cu numărul alegătorilor din fiecare cerc electoral, pentru o cât mai bună orientare la alegerile din 1881⁴⁸.

În acest sens, o circulară a CCE a fost trimisă în 13 februarie 1880 unui număr de 35–40 fruntași români din toate comitatele Transilvaniei, invitându-i să se asigure că toți conaționali cu drept de vot sunt înscriși în listele electorale și, după înscrierea lor, să realizeze o statistică a alegătorilor în cercurile de reședință⁴⁹. Interesant este faptul că textul documentului pornește de la premisa existenței unor structuri politice locale ale românilor, până la nivelul subcomitetelor cercuale.

⁴⁸ *Ibidem*, f. 2.

⁴⁹ *Ibidem*, f. 4–5. Amintită fără a fi citată sursa și la L. Maior, *Constituirea Partidului Național Român...*, p. 93.

Acest fapt poate lăsa impresia unei organizări verticale a PNRT mai ample decât cea existentă în realitate, dovadă stând numărul mic de răspunsuri primit până în 19 iulie 1880: „*abia au răspuns până acum vreo cinci înși*”⁵⁰.

Același document din 13 februarie conține câteva notații marginale care par să indice că dificultățile organizatorice se datorau, parțial, și stării de semi-ilegalitate în care activa CCE. Faptul că activitatea politică românească și existența PNRT erau mai degrabă tolerate este probabil motivul pentru care propunerea lui G. Barițiu de a se tipări textul circularei în 35–40 exemplare a fost respinsă de Nicolae Popea, președintele partidului, cu rezoluția: „*Eu cred, că totuși, e mai bine să se descrie*”⁵¹. Apelul la o tipografie ar fi atras cu siguranță atenția autorităților, cu atât mai mult cu cât nici măcar singura presă românească din Sibiu, cea Arhidiecezană, nu era un loc sigur și confidențial din cauza poziției mitropolitului Miron Romanul și a disensiunilor acestuia cu mulți dintre liderii mișcării naționale⁵².

Măsurile CCE din perioada 1878–1880 indică cu certitudine intenția de a ieși din pasivitate la alegerile din 1881. Chiar exprimările din textul circularelor stau mărturie în acest sens: „*Dreptul de alegere, este cel mai fundamental drept politic al fiecărui cetățean în staturile liberale. Un drept acesta, de care tot cetățeanul trebe să urmărească să facă uz cu folos când ocaziunea i se*

⁵⁰ ANICB, PNRT, Dos. 1/I, f. 7.

⁵¹ *Ibidem*, f. 4.

⁵² Sunt ilustrative polemicile reflectate în paginile oficiosului Mitropoliei Ortodoxe, dintre fruntașii politici și Mitropolitul Miron Romanul. Vezi „Telegraful Român”, XXIV (1876), nr. 101, 19/31 decembrie, p. 401–402; *Ibidem*, nr. 102, 23 decembrie 1876/4 ianuarie 1877, p. 405–408; *Ibidem*, XXV (1877), nr. 2, 6/18 ianuarie, p. 5–6; *Ibidem*, nr. 18, 3/15 martie, p. 69; *Ibidem*, XXVI (1878), nr. 46, 22 aprilie, p. 181; *Ibidem*, nr. 54, 11 mai, p. 215; *Ibidem*, nr. 55, 13 mai, p. 218–220; *Ibidem*, XXVIII (1880), nr. 51, 1 mai, p. 200; *Ibidem*, XXX (1882), nr. 43, 15/27 aprilie, p. 170.

*dă și când binele comun, salutea patriei și a națiunii îl pretinde*⁵³. Evenimentele au luat însă o turnură diferită începând cu luna august a anului 1880, când odată cu întrunirea Astei de la Turda au început o serie de conferințe intime ale frunțașilor români, menite să organizeze cadrul necesar unei conferințe naționale comune a transilvănenilor și bănățenilor⁵⁴.

Este greu de decelat în ce măsură trecerea inițiativei dinspre CCE spre un grup lărgit de lideri s-a făcut ca urmare a lipsei de interes a structurilor locale sau ca rezultat al reacției pasiviștilor la schimbarea de tactică ce se profila pentru noul ciclu electoral. De altfel, nu putem exclude nici ipoteza că tăcerea frunțașilor locali cărora le parvenise circulara din 13 februarie s-a datorat tocmai orientării pro-pasiviste a acestora. Coroborând informațiile de arhivă cu cele din presa timpului putem identifica, este adevărat, vag, urmele unui „sabotaj” pasivist al inițiativei CCE. Doar astfel se poate explica faptul că în cercul electoral Turda se menționează crearea unui comitet românesc ce ținea întruniri de trei ori pe săptămână, dar nu în vara anului 1880, ca răspuns la solicitarea comitetului, ci în iarnă, după seria de întruniri confidentiale⁵⁵.

Același număr din „Gazeta Transilvaniei” conține și un atac destul de dur la adresa CCE, acuzat de: lipsă de transparență, nepunerea în practică a hotărârilor conferinței din 1878 și cedarea inițiativei către „alții”⁵⁶. Fără a susține că tonul dur al „Gazetei” a fost în mod explicit cerut și orchestrat de liderii pasiviști, este evident că acțiunile lor au pus comitetul central într-o poziție puțin favorabilă, diminuându-i meritele, expunându-l criticilor presei și prevenind riscul propunerilor activiste. De altfel, CCE și-a asumat această cedare a inițiativei, îndeplinindu-și în continuare rolul de organ coordonator,

⁵³ ANICB, PNRT, Dos. 1/I, f. 4v.

⁵⁴ L. Maior, *Constituirea Partidului Național Român...*, p. 93–97.

⁵⁵ „Gazeta Transilvaniei”, XLIII (1880), nr. 99, 11/23 decembrie, p. 2.

⁵⁶ *Ibidem*, p. 1.

ținând ședințe și emițând circulare în funcție de hotărârile luate în cadrul respectivelor conferințe intime⁵⁷. Cu siguranță și situația din Banat, unde lupta politică din ultimul deceniu dăduse puține roade, a avut și ea o contribuție majoră la ideea unui partid românesc unit în pasivitate⁵⁸.

Întreaga activitate organizatorică începută în 1879 a continuat și s-a dezvoltat, fiind însă deturnată spre scopuri pasiviste. Conferința comună a avut loc la 12 mai 1881, desfășurarea și rezultatele ei, printre care și constituirea oficială a Partidului Național Român din Transilvania și Ungaria, fiind extensiv tratate în istoriografie. Spre deosebire de deceniul precedent, participarea la eveniment a fost acum supusă unor reguli stricte de organizare, bazate pe criteriul reprezentativității și pe cel al votului democratic. Fiecare cerc electoral urma să nominalizeze doi delegați, atestați prin credenționale și prin prezentarea protocolului ședinței de delegare. Aceștia trebuiau în mod obligatoriu să aibă drept de a alege și de a fi aleși, conform legislației țării. Comitetele cercuale trebuiau și ele să încunoștințe CCE despre rezultatele ședințelor de delegare prin trimiterea proceselor verbale de ședință⁵⁹.

Diferența între ceea ce cunoaștem despre conferințele dintre 1869–1878 și momentul 1881 dă măsura trecerii de la o grupare politică elitară și semi-organizată la un partid politic modern. Introducerea explicită a obligativității prezenței credenționalelor, a proceselor verbale de ședință, a corespondenței între cercurile electorale și CCE sunt măsuri care au forțat coagularea structurilor locale ale viitorului PNRTU. De acum și până în anii Memorandului, partidul a funcționat conform unui sistem foarte bine organizat de delegare și reprezentare, care a asigurat

⁵⁷ ANICB, PNRT, Dos. 1/I, f. 12–25.

⁵⁸ B. Surdu, *Conferința de constituire a Partidului Național Român...*, p. 313–314.

⁵⁹ ANICB, PNRT, Dos. 1/I, f. 6, 55–56.

echilibrul facțiunilor în cadrul conducerii și a ajutorat cu siguranță la educarea politică a alegătorilor.

Desigur, nu trebuie uitată nici dimensiunea programatică a activității PNRTU și unitatea ideologică, dar amplele studii dedicate subiectului în ultimele patru decenii ne determină să nu detaliem acest aspect⁶⁰.

Dar nu au lipsit nici punctele slabe, care în timp au condus la apariția unor fisuri organizatorice și, în final, au contribuit la izbucnirea crizei din 1896. Un prim astfel de punct slab a fost constituit de o prevedere-cheie a regulamentului de delegare: permisiunea de a fi ales reprezentant în alte cercuri decât cel de reședință. Măsura nu apare niciodată argumentată în actele oficiale sau în corespondența partidului, dar putem presupune că aglomerarea liderilor în unele centre (Sibiu, Arad) și lipsa unor figuri reprezentative în cercuri mărginașe sau cu populație românească minoritară trebuie să fi reprezentat unul din motivele ce au stat la originea sa. Încă din 1881 însă, specularea ei a permis facțiunilor din partid să dezvolte o serie de strategii de asigurare a prezenței liderilor la conferință prin alegerea lor în alte cercuri decât cele de reședință.

În primul an de activitate al PNRTU discrepanțele dintre distribuția mandatelor și cea a reședinței au fost prezente chiar la nivelul membrilor CCE: V. Babeș, care locuia de mai bine de un deceniu la Budapesta, dar fusese delegat din comitatele bănățene; V. Roman și G. Barițiu, ambii locuind în Sibiu și fiind delegați ai comitatului Turda-Arieș. Situația lui V. Babeș este perfect explicabilă și nu vom insista asupra ei, însă prezența celor doi delegați „turdeni” cu domiciliul în Sibiu lasă să se întrevadă sus-amintitele practici. Nici V. Roman (directorul băncii „Albina”) și nici G. Barițiu (figură de prim rang a mișcării naționale) nu puteau

⁶⁰ Pentru dimensiunea programatică a activității PNRTU vezi: L. Maior, *Memorandul. Filosofia politico-istorică a petiționalismului românesc*, p. 112–119; K. Hitchins, *Conștiință națională și acțiune politică...*, p. 125–131.

absenta de la conferință fără a se crea tensiuni, însă pe 27 martie 1881 cel dintâi a primit în adunarea electorală a cercurilor orașului Sibiu doar 19 voturi, iar cel de al doilea nici măcar nu s-a prezentat la acest eveniment⁶¹. În consecință, la 9 aprilie, ambii au fost delegați de către adunarea electorală a cercurilor Turda, Vințu de Sus și Luduș din comitatul Turda-Arieș, alături de un alt sibian, vechi amic al lui Ioan Rațiu: Iacob Bologa⁶². Alt membru al CCE, Partenie Cosma, a fost respins la aceeași adunare din 27 martie cu 25 voturi față de 69 și 51 câte adunaseră N. Popea, respectiv Nicolae Cristea, ceea ce nu l-a împiedicat să fie ales delegat în cercul Cristian, deschizându-i-se astfel drumul spre conducerea partidului⁶³. Mai trebuie amintită și situația lui A. Trombițaș, care a fost ales membru al conducerii, deși nici în actele conferinței, nici în documentele de arhivă nu apare ca delegat la conferință.

Pe lângă aceste cazuri prezente la nivelul conducerii, lista participanților conferinței⁶⁴ include și alte exemple ale unor delegări din comitate diferite de cel de reședință. Practica a continuat la toate conferințele, iar listele prezentate în lucrare stau mărturie în acest sens. Până în 1890 ea a fost utilizată exclusiv ca mijloc de menținere a unui echilibru între facțiuni, prin relocarea unor membri importanți. După această dată, tensiunile acumulate în polemica pe marginea Memorandului și dorința de afirmare a tinerei grupări tribuniste au condus la folosirea acestui sistem pentru a asigura eliminarea bănăștenilor din CCE și netezirea drumului spre înaintarea Memorandului⁶⁵.

⁶¹ *Ibidem*, f. 59–60.

⁶² *Ibidem*, Dos. 20, f. 11–12. I. Bologa nu a acceptat credențitionalul din cauza stării precare a sănătății. Cf. *Ibidem*, Dos. 1/I, f. 64.

⁶³ *Ibidem*, Dos. 1/I, f. 67–69.

⁶⁴ *Ibidem*, f. 112–113; *Memorial compus și publicat...*, p. 160–169, 172–174.

⁶⁵ Pentru o analiză mai detaliată a activității elitei PNRTU în perioada 1881–1896 se poate consulta: Vlad Popovici, *The Elite of the Romanian National Party from Transylvania and Hungary (1881–1896)*, în

În ansamblu însă, regulamentul delegărilor impus în 1881 a reușit să-și atingă scopul, creând și menținând organizat PNRTU până în anii crizei mișcării naționale. Exemplele oferite mai sus reprezintă procentual o minoritate, scopul lor fiind de a sublinia prezența unor practici și strategii de grup, în condițiile în care marea masă a delegaților se integrau unui real sistem reprezentativ. Absenteismul a fost de asemenea un fenomen prezent în cazul delegaților la conferințe, fără a lua însă amploare.

Alte dovezi ale instituționalizării și centralizării PNRTU vin dinspre corespondența internă a formațiunii. În primul rând, spre deosebire de anii '70, avem de-a face cu un bogat dialog epistolar între CCE și comitetele cercuale și locale. Circularele partidului sunt de multe ori tipărite⁶⁶, la fel ca și actele unor conferințe, dovedind posibilități financiare absente în urmă cu un deceniu. În 1884 și 1887 apar folosite credenționale tipizate tipărite⁶⁷. Cu toate acestea, finanțele au rămas o problemă, în condițiile în care nu toți membrii se achitau de îndatoririle pecuniare, uneori nefiind interesați nici măcar să achiziționeze broșura conținând protocoalele conferințelor la care luaseră parte⁶⁸. Lipsa fondurilor s-a acutizat atunci când conducerea PNRTU a decis să-și asume patronajul mai mult sau mai puțin simbolic al unor ziare, cele mai mari pierderi fiind înregistrate la „Tribuna”⁶⁹.

„Transylvanian Review”, 5/2010, în supliment: *Transylvanian Historical Perspectives*, Cluj-Napoca, Centrul de Studii Transilvane, 2010 (sub tipar).

⁶⁶ ANICB, PNRT, Dos. 1, f. 88–111, 114–115; *Ibidem*, Dos. 1/II, f. 233, 249; *Ibidem*, Dos. 2, f. 30, 32, 40–41.

⁶⁷ Aceste „*Litere credenționale*” abundă în arhiva partidului, fiind prezente aproape în toate dosarele. Vezi de ex. *Ibidem*, Dos. 3, f. 11–14; *Ibidem*, Dos. 5, f. 31, 43, 45–52; *Ibidem*, Dos. 19, f. 9–10, ș.a. Ilustrativ, am utilizat o imagine a unui asemenea act și pe coperta volumului.

⁶⁸ *Ibidem*, Dos. 1/II, f. 246–247.

⁶⁹ *Ibidem*, f. 289; Ș. Polverejan, N. Cordoș, *Mișcarea memorandistă în documente (1885–1897)*, p. 347–355; T. Pavel, *Partidul național român și*

Se poate afirma că începând cu 1881 și până în anii crizei post-memorandiste, PNRTU a funcționat ca un adevărat partid politic. Cel puțin formal a beneficiat de o structură extinsă la nivel local, fiind identificate liste cu președinții cluburilor comitatense și cercuale începând cu anul 1881⁷⁰. Arhiva centrală a partidului păstrează și numeroase procese verbale ale filialelor cercuale, majoritatea fiind date în anii electorali și având ca obiect delegările la conferințe⁷¹. Din păcate, documentarea arhivistică a activității comitetelor cercuale în anii intermediari alegerilor este aproape inexistentă, impunându-ne să afirmăm că la nivelurile inferioare activitatea nu se desfășura dintr-un imbold propriu, ci sub presiunea evenimentelor electorale sau a conducerii partidului. Acesta a fost, probabil, un al doilea punct slab în organizarea formațiunii: CCE a reușit să creeze o structură verticală extinsă în zonele locuite de români, dar nu a știut, sau nu a putut, să o dinamizeze, să o determine să acționeze autonom de centrul de la Sibiu.

Există, este adevărat, și un contraexemplu: activitatea clubului comitatens Alba de Jos, documentată pentru anii 1895–1896 într-un dosar păstrat la Direcția Județeană Alba a Arhivelor Naționale, din care am reprodus în volum câteva documente⁷².

acțiunea memorandistă, p. 35. Pentru detalii privind finanțarea „Tribunei” vezi și V. Popovici, *Finanțarea ziarului „Tribuna” din Sibiu și afacerea „Fondului Iancu” (1884–1899)*, în „Anuarul Institutului de Istorie George Barițiu din Cluj-Napoca”, Series Historica, XLVII (2008), p. 429–436.

⁷⁰ ANICB, PNRT, Dos. 1/I, f. 116–117.

⁷¹ La fel de comune ca și „*Literele credenționali*”, aceste acte sunt practic certificatul de validitate al celor dintâi, conținând la rândul lor, alături de descrierea ședinței, numele delegaților. Vezi de ex.: *Ibidem*, Dos. 1/I, f. 57–63; *Ibidem*, Dos. 14, f. 3–10 ș.a.

⁷² O amplă analiză a activității clubului, care practic epuizează informația din dosar, la Ioan Pleșa, *Reactivarea la Blaj, în perioada postmemorandistă, a clubului politic central al românilor din comitatul Alba Inferioară*, în „Dacoromania”, XI (2009), nr. 48, consultată pe http://www.dacoromania-alba.ro/nr48/reactivarea_blaj.htm la 01.12.2010.

Analizând conținutul actelor păstrate, constatăm că acest club s-a organizat în lunile noiembrie și decembrie ale anului 1895, principalul său obiectiv fiind apărarea intereselor românești la nivelul comitatului și asigurarea accederii cât mai multor conaționali în structurile administrative locale⁷³.

Încă de la începutul activității, conducerea clubului a păstrat contactul cu președintele PNRTU, Ioan Rațiu, acesta fiind invitat la unele ședințe⁷⁴. Este cert faptul că acest club de la Blaj, ale cărui scopuri vizau în primul rând aria restrânsă a Albei Inferioare, se identifica cu filiala comitatensă a partidului. În toamna anului 1896, I. Rațiu a trimis o circulară, subliniind necesitatea trimiterii a câte doi delegați din fiecare cerc electoral la conferința convocată pe data de 24 octombrie la Sibiu, iar în urma unei ședințe, pe data de 18 octombrie, conducerea clubului a hotărât convocarea membrilor în vederea alegerii de reprezentanți⁷⁵.

Acestea sunt ultimele documente păstrate din respectivul dosar. Nu știm cum și-a continuat clubul activitatea, dar conferința dorită de I. Rațiu a fost interzisă de autorități⁷⁶, iar PNRTU a intrat într-o perioadă de criză profundă, pe fondul neînțelegerilor interne. În ce privește valoare de exemplu a clubului blăjean, aceasta este relativă, tocmai pentru că activitatea sa debutează târziu, practic după începerea crizei partidului. Totuși, faptul că a fost organizat pentru a apăra interesele la nivel comitatens, faptul că a urmat modelul PNRTU, elaborând o vastă documentație privind situația alegătorilor în fiecare dintre cercurile comitatului și mai ales faptul că inițiativa pare să fi fost una locală, demonstrează că mișcarea națională putea funcționa cu succes și la nivelurile inferioare.

⁷³ Direcția Județeană Alba a Arhivelor Naționale, Fond Clubul politic central al românilor din Comitatul Alba Inferioară – Blaj, Dos. 1, f. 16, 111.

⁷⁴ *Ibidem*, f. 18.

⁷⁵ *Ibidem*, f. 130–134.

⁷⁶ „Dreptatea”, III (1896), nr. 227, 12/24 octombrie, p. 1.

De altfel, pornind de la acest caz particular, putem concluziona că mai degrabă necesitățile locale i-ar fi putut determina pe români să se organizeze și să aibă inițiative în cadrul unor astfel de cluburi. Programul național de la 1881, actul pornind de la care au curs râuri de cerneală tipografică, avea mult mai puțin efect mobilizator decât problemele stringente de la nivelul comitatului. De altfel, circularele CCE lasă să se întrevadă constantele strădării de disciplinare electorală pe care conducerea partidului le-a purtat în anii '80, dar și atitudinea uneori indolentă a comitetelor locale⁷⁷. Credem că întrebarea nu este: dacă a existat o organizare politică românească la nivel local, ci: care a fost extinderea acestei organizări și cum a interacționat ea cu conducerea PNRTU în anii intermediari alegerilor? Însă doar o anchetă extinsă la nivelul întregii Transilvanii, condusă pe toate categoriile de surse (arhive, presă, memorialistică, bibliografie etc.) poate oferi răspunsuri argumentate în acest sens.

* * *

Am încercat să demonstrăm în paginile anterioare că în istoria mișcării naționale din perioada dualistă a existat un interval pe parcursul căruia se poate vorbi despre prezența unui partid politic românesc în sensul modern al acestui termen. Spre deosebire de predecesorul său din Transilvania anilor '70, PNRTU a funcționat, între 1881–1896, după toate regulile unei formațiuni politice. A existat o rețea verticală, piramidală, de filiale comitatense și cercuale care se supuneau directivelor primite de la centru. Relația acestora cu CCE este amplu documentată arhivistic. Partidul a avut o linie programatică bine stabilită în 1881, pe care a urmat-o până la debutul crizei interne. Au fost organizate constant conferințe naționale cu o participare reprezentativă. În cadrul conferințelor se alegeau

⁷⁷ ANICB, PNRT, Dos. 1/II, f. 260–261.

structurile de conducere, după criteriile pe care analistul contemporan le-ar denumi „algoritmice” – scopul principal fiind păstrarea echilibrului între facțiuni.

Este adevărat, activitatea centrelor locale în anii ne-electorali este foarte slab documentată. Beneficiem însă de cel puțin un exemplu de club comitatens funcțional, iar cercetările la acest nivel, desfășurate în mare măsură sub semnul istoriei locale, așteaptă încă să beneficieze de un program centralizator.

Documentele incluse în volum susțin aserțiunile noastre și oferă totodată informații prosopografice complete despre elita partidelor românești din Transilvania anilor 1869–1896. Desigur, selecția lor este subiectivă și urmărește tocmai să probeze acest studiu introductiv. Credem însă că și publicarea întregii arhive a Partidului Național Român din Transilvania și Ungaria, aflată astăzi la Arhivele Naționale Istorice Centrale din București, ar avea același efect argumentativ, augmentat doar de cantitatea materialului publicat. În speranța că acest deziderat va putea fi dus la îndeplinire cât mai curând, lăsăm de acum documentele să vorbească.

VLAD POPOVICI

ON ROMANIAN ELITES AND POLITICAL PARTIES IN DUALIST TRANSYLVANIA *An introduction*

One can certainly speak about a Transylvanian Romanian political elite beginning with the end of the XVIIIth century – the first decade of the XIXth century¹. Later one, the tumultuous years of the 1848 revolution brought forth important characters (bishop Andrei Țaguna, George Barițiu, Ioan Axente Sever and others)² and, under the pressure of the events, the first Romanian National Committee came into existence, this being the organizational nucleus in which the later structures of the national movement will seek their origins³. The liberal times (1861–1867) brought forth new hopes, stimulating the reconstruction and reorganization of

¹ David Prodan, *Supplex Libellus Valachorum*, Bucharest, Ed. Științifică, 1967, p. 39–50; For an analysis of the Romanian elite evolution during the 18th century see: Remus Câmpeanu, *Elitele românești din Transilvania veacului al XVIII-lea*, 2nd ed., Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2008; Ladislau Gyémánt, *Mișcarea națională a românilor din Transilvania între anii 1790 și 1848*, Bucharest, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1986, p. 455–472.

² *Istoria românilor*, vol. VII, tom 1, Bucharest, Ed. Academiei Române, 2003, p. 270–277, 302–311.

³ Teodor Pavel, *Din istoria instituțiilor politice românești moderne: Comitetul Național Român din Transilvania între 1861–1867*, in vol. David Prodan, *Puterea modelului*, coord.: Nicolae Boșan, Nicolae Edroiu, Liviu Maior, Aurel Răduțiu, Pompiliu Teodor, Cluj-Napoca, Centrul de Studii Transilvane, Fundația Culturală Română, 1995, p. 220.

the Romanian political elite⁴. Now, a new distinct period begins for the national movement: the first organs with a democratic appearance and representativeness claims sprang out (the national conferences) and inside them, the necessary executive structures became preminent (the national committees). This period is also marked by the birth of the first national parties, in Banat and Transylvania, in the first months of 1869.

The upper limit for this phase is 1881, when, as a result of the unification of the two Romanian parties from Transleithania⁵, begins a stage remarkable through the acts of a new generation, the peak moment being the Memorandum years. The crisis of the Romanian National Party from Transylvania and Hungary – RNPTH – debuting in 1896, paralyzed the greater part of the Romanian political activity up until 1905, the year of the official beginning of “the new activism”.

The literature concerning this organization and its members is consistent and diverse, from a few pages articles, to well documented biographical researches⁶, documents

⁴ Simion Retegan, *Reconstrucția politică a Transilvaniei în anii 1861–1863*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2004, p. 51–61.

⁵ Bujor Surdu, *Conferința de constituire a Partidului Național Român din Ungaria (1881)*, in “Anuarul Institutului de Istorie din Cluj”, XI (1968), p. 307–325; Liviu Maior, *Constituirea Partidului Național Român. Conferința din 12–14 mai 1881*, in “Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Series Historia”, XV (1970), fasciculus 1, p. 91–107.

⁶ Ioan Georgescu, *Dr. Ioan Rațiu – 50 de ani din luptele naționale ale românilor ardeleni*, Sibiu, Tipografia “Foaia Poporului”, 1928; Idem, *George Pop de Băsești. 60 de ani de lupte naționale ale românilor transilvăneni*, Ed. Asociațiunii Culturale “Astra”, Oradea, 1936; Vasile Netea, *George Barițiu: viața și activitatea sa*, Bucharest, Ed. Științifică, 1966; Dumitru Vatamaniuc, *Ioan Slavici și lumea prin care a trecut*, Bucharest, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, 1968; Lucian Boia, *Eugen Brote (1850–1912)*, Bucharest, Ed. Litera, 1974; George Cipăianu, *Vinčențiu Babeș 1821–1907*, Timișoara, Ed. Facla, 1980; Ioan Chiorean, *Iosif Hodoș*, Târgu-Mureș, Ed. Mica Doris, 1996; Sanda-Maria Buta, *Dr. Aurel Mureșianu și mișcarea memorandistă*, Brașov, Ed. Astra, 2000; Nicolae

editions⁷ and party programme analyses⁸. Of course, the moment of the 1892 Memorandum played a great role in this historiographic efflorescence, but brought into the scheme its

Josan, *Memorandistul moș Rubin Patiția (1841–1918)*, Alba Iulia, Ed. Altip, 2002; Marius Eppel, *Vasile Mangra. Activitatea politică. 1875–1918*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2004; Nicolae Cordoș, Gelu Neamțu, *Iuliu Coroianu în vâltoarea vremurilor 1847–1927*, Cluj-Napoca, Ed. Argonaut, 2006; B. Surdu, *Visarion Roman (1833–1885)*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2008; Vasile Crișan, *Aurel C. Popovici (1863–1917)*, Alba Iulia, Ed. Altip, 2008.

⁷ Ioan P. P[app], *Procesul Memorandului românilor din Transilvania. Acte și date*, Cluj, Ed. Buletinul Justiției, 1933; Dr. Ioan Mihu, *Spicuri din gândurile mele. Politice. Culturale. Economice*, ed. by Silviu Dragomir, Sibiu, Tiparul Tipografiei Arhidiecezane, 1938; V. Netea, *Noi contribuții la cunoașterea vieții și activității lui Visarion Roman. Corespondența sa cu George Barițiu și Iosif Hodoș*, Sibiu, Ed. Revistei Economice, 1942; Keith Hitchins, Liviu Maior, *Corespondența lui Ioan Rațiu cu George Bariț 1861–1892*, Cluj, Ed. Dacia, 1970; Nicolae Cordoș, Șerban Polverejan, *Mișcarea memorandistă în documente (1885–1897)*, Cluj, Ed. Dacia, 1973; ***, *George Bariț și contemporanii săi*, vol. I–IX, ed. Ștefan Pascu, Bucharest, Ed. Minerva, 1973–1993; *Ibidem*, vol. X, Ed. Simion Retegan, Bucharest, Ed. Enciclopedică, 2003; ***, *Dr. Vasile Lucaciu, luptător activ pentru unirea românilor*, Ed. Ion Iacoș, Valeriu Achim, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 1988; Teodor Pavel, *Partidul Național Român și acțiunea memorandistă. Corespondență politică (1887–1901)*, Cluj-Napoca, Ed. Daco-Press, 1994; Dr. Ioan Rațiu și Emilia Rațiu, *Corespondență. Vol. I. Scrisori primite 1866–1895*, ed. by Marcel-Dumitru Ciucă and Elena-Teodora Ciucă, Bucharest, Ed. Progresul Românesc, 1994; *Ibidem*, vol. II. *Scrisori primite. 1896–1919*, ed. by Marcel-Dumitru Ciucă and Elena-Teodora Ciucă, Bucharest, Ed. RH Printing and Publishing, 2002; Vasile Mangra, *Corespondență. Vol. 1–2*, ed. by M. Eppel, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2007.

⁸ L. Maior, *Programul politic al mișcării naționale românești din Transilvania între 1881–1914*, PhD Thesis, Cluj-Napoca, 1974; Idem, *Memorandul. Filosofia politico-istorică a petiționarismului românesc*, Bucharest, Ed. Fundației Culturale Române, 1992, p. 86–275; K. Hitchins, *Conștiința națională și acțiune politică la românii din Transilvania (1869–1918)*, Cluj, Ed. Dacia, 1992, p. 22–67, 98–139; Idem, *A Nation Affirmed: the Romanian National Movement in Transylvania 1860–1914*, Bucharest, The Encyclopaedic Publishing House, 1999, p. 122–158; Pompiliu Teodor, Liviu Maior, Nicolae Bocșan, Șerban Polverejan, Doru Radosav, Toader Nicoară, *Memorandul 1892–1894. Ideologie și acțiune politică românească*, Bucharest, Ed. Progresul Românesc, 1994.

disadvantages as well: it oriented the research towards ideology subjects and it led to neglecting aspects such as the internal organization of RNPTH and its elites.

The papers dedicated to the socio-professional structures of the national movement aren't completely missing and during the last decade some scholars have attempted to apply such analyses to the study of the Romanian political parties from the Habsburg Monarchy⁹, along with prosopographic disclosures¹⁰. But these approaches haven't made their way deep enough into the subject, both as magnitude and methodology. Some Hungarian researchers tangentially dealt with the nationalities' elites as well¹¹, but the elective passivity and self-assumed political marginalization inevitably set the Romanians out of these scholars' priority list. Nonetheless, their huge efforts of prosopographic reconstruction and sociological analyses should prove useful as models for the Romanian historiography.

What mainly lacks for the research of this elite is a prosopographical catalogue identifying and naming its members. The methodological debate regarding the elaboration of this instrument could be the subject of a study itself; nonetheless, there are well defined categories of political actors, some of

⁹ K. Hitchins, *A Nation Affirmed...*, p. 101–110; Ioan Chiorean, *Structurile socio-profesionale și organizatorice ale formațiunilor politice românești din Austro-Ungaria (1867–1918)*, in “Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane “Gheorghe Șincai” din Târgu-Mureș”, X (2007) p. 186–221; Vasile Dobrescu, *Economic and Political Aspects Pertaining to the Romanian National Movement from Transylvania*, in “Transylvanian Review”, XVII (2008), no. 1, p. 90–99.

¹⁰ Mihai Ștefan Ceaușu, *Parlamentarism, partide și elită politică în Bucovina habsburgică: contribuții la istoria parlamentarismului în spațiul central-est european*, Iași, Ed. Junimea, 2004, p. 406–541.

¹¹ Adalbert Toth, *Parteien und Reichstagswahlen in Ungarn 1848–1892*, München, R. Oldenbourg Verlag, 1973, p. 63–64, 200, 216–347 passim; Attila Schönbaum, *Páriaelit? Nemzetiségi képviselők a Magyar Országgyűlésben, 1900–1918*, in *Képviselők Magyarországon*, I, ed. by Gabriella Ilonszki, Budapest, Új Mandátum Könyvkiadó, 2005, p. 75–104.

them being members of the elite without a doubt. Among these, we mention:

- the members of the Romanian national committees (1848, 1861, 1863) and of the Romanian parties', including the pro-government ones, central electoral committees, (1869–1918);
- the Romanian members of the Diets of Sibiu (1863–1864), Cluj (1865) and Budapest (1866–1918), no matter the party on who's list they had been elected;
- the Romanian rightful members of the Upper Chamber of the Budapest Parliament;
- the Romanian high civil servants of the liberal and dualist period, with a large influence on political matters.

All of the above, though still not reunited in a single catalogue, can easily be located in the period's press and other printings¹². Probably, this easy identification is the one that induced the historians' lack of interest for a prosopographical systematization, making small omissions and errors possible. The best known example is that of the "governmental" Parliament members, which appear in an incomplete formation even in T.V. Păcățian; thus, the use of multiple journalistic and archive sources is necessary. Fortunately, this problem has been partially solved due to the researches of our Hungarian colleagues¹³ and

¹² Mainly in Teodor V. Păcățian, *Cartea de aur sau luptele politice-naționale ale românilor de sub coroana ungară*, vol. 1, 2nd ed., Sibiu, Tipografia Iosif Marschall, 1904, p. 334–339, 343–359 passim; vol. 2, Sibiu, Tipografia Iosif Marschall, 1904, p. 188–219, 729–781 passim; vol. 3, Sibiu, Tipografia Iosif Marschall, 1905, p. 781–782; vol. 5, Sibiu, Tipografia Arhidiecezană, 1909, p. 42–132 passim; vol. 6, Sibiu, Tipografia Arhidiecezană, 1910, p. 6–17, 57–61, 103–104; 510–520, 630–637, 669; vol. 7, Sibiu, Tipografia Arhidiecezană, 1911, p. 6–50, 147–207, 319–384, 489–513, 557–571, 792–795.

¹³ Ilonszki Gabriella, *Képviselek és képviselő Magyarországon a 19. és 20. Században*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 2009, p. 269 sqq, also see the attached CD-Rom.

is about to be studied more deeply by young Romanian historians¹⁴. But besides all these, there is another category, completely unstudied: the one of the elections' losers, those elite members who, not being elected in their colleges, remained only briefly noted, in the newspapers from the electoral years.

Even for the members of the central electoral committees, we have no unitary lists, the inexactitudes of the sources seemingly wakening no interest. As an example, in the documents of the Miercurea conference from 1869, one of the 25 members of the central committee was, on the 7th of March, Ioan P. Maier, Greek-Catholic "owner" (*proprietar*) from Reghin and on the 8th of March – Ioan Pamfiliu, the Greek-Catholic archpriest of Cluj¹⁵. The time's press presented both names, probably according to the used copy of the minutes and T. V. Păcățian – the "golden" source of the national movement historiography – only mentioned Maier¹⁶.

But is it of any real importance the replacement of I. P. Maier (which might as well have been chosen in absence) with Ioan Pamfiliu? Was it worth of the historians' interest? We believe so, at least from the basic point of view of informational recovery. And beyond this positivist action, there is also a major explanatory stake, bringing to light the fact that not individual value alone contributes to mounting up to the superior layers of the elite. In this particular case, two more factors (denomination and the geographical area of provenience) seem to have had an important part to play. Both characters are Greek-Catholics, which indicates that a certain equilibrium was sought. Just as

¹⁴ We are thankful to Ovidiu Iudean, who conducts a PhD. research on such topic, for all the help and information he provided.

¹⁵ *Acte si date despre conferinta romana nationala din Transilvania, tinuta in 7 si 8 martiu 1869 in Opidulu Mercuria*, Pesta, in Tipografia lui Em. Bartalits, 1870, p. 100, 126.

¹⁶ T.V. Păcățian, *Cartea de aur...*, vol. 5, p. 115.

well, they both stand for counties distant from the power center of Sibiu, but geographically close to each other (*Upper Turda* and *Cluj*). Concluding: this minor change in the structure of CEC in 1869 can support the idea of the existence of an algorithm for the forming of this RNPT executive organism and, consequently, of some elite group strategies.

Further on, we must notice that, unlike the elite' peak, its inferior layers remained on the shadowy side of historical research. In this category are to be integrated, first of all, the delegates to the Romanian national conferences and congresses. Some of them are easily identifiable, due to the publishing of the events' papers, some can be extracted from archive documents, but there are also cases where cataloguing these delegates remains impossible, out of the scarcity of sources.

There are known: the participants to the national congresses of 1861¹⁷ and 1863¹⁸, the ones present at the Miercurea conference of 1869¹⁹ and the one from Alba Iulia, in 1872²⁰, the delegates to the RNPTH conferences of 1881²¹,

¹⁷ *Protocolulu ședințelor conferinței naționale românești ținute din 1/13 până în 4/16 Ianuarie 1861 la Sibiu sub președința a doi Arhipăstori românești din Transilvania cu aclusele sale și cu unu comentariu*, Brașov, Editoru G. Bariț, Provăzetori Römer & Kamner, 1861, p. 23.

¹⁸ *Protocolulu Congresului natiunei romane din Ardealu, ce s'au tienutu in Sabiiu la 20/8 Prieru 1863*, Sabiiu, in Tipografi'a diecesana, 1863, p. 34–36.

¹⁹ Direcția Județeană Cluj a Arhivelor Naționale, Fond Personal Visarion Roman [DJCAN, VR], Dos. II/29, f. 32–36. [The Cluj County Archives, Fund Visarion Roman...]

²⁰ "Gazeta Transilvaniei", XXXV (1872), no. 52, 1st/13th July, p. 1–2.

²¹ Arhivele Naționale Istorice Centrale Bucharest, Fond Partidul Național Român din Transilvania (Comitetul Național Sibiu) [ANICB, PNRT], Dos. 1/I, f. 112–113 [The National Historical Archives in Bucharest, Fund The Romanian National Party...]; *Memorial compus și publicat din însărcinarea Conferenței generale a reprezentanților alegetorilor români adunați la Sibiiu în zilele din 12, 13 și 14 Maiu st. n. 1881, prin comitetul seu esmis cu acea ocasiune. Edițiunea a doua înauțită prin actele conferenței și cu o excursiune critică*, Sibiu, Tiparul lui W. Krafft, 1882, p. 160–175.

1884²², 1887²³, 1890²⁴, 1892²⁵. There is no complete information on the participants to the conferences from Sibiu in 1872, 1875 and 1878 and on the delegates to the conference of 1893²⁶. Some can be identified in the protocols of these events, but the complete lists are still to be discovered in archives.

In the current book, we have considered it to be useful to publish the lists from 1869–1892 for two reasons.

First of all, there was the desire to reunite these lists, in order to make them easily usable for all researchers of the national movement. In many cases, the papers of the conferences exist in a single copy and are difficultly identifiable in libraries, especially by students. They are rarely quoted in literature, as the authors often prefer the more simple option of quoting *Cartea de aur* or the newspapers. As well, we are certain about the fact that these lists will also come in handy for the researchers of local or regional history, for whom the great central libraries are not always available.

Second, these long lists of names speak, through their whole content, about the transition of the Romanian national

²² ANICB, PNRT, Dos. I/2, f. 218–224; *Actele conferenței electorale a reprezentanților alegeților romani din Ungaria și Transilvania. Ținută în Sibiu, la 1, 2 și 3 Iunie 1884*, Sibiu, Tiparul Institutului Tipografic, societate pe acții, 1884, p. 6–15.

²³ ANICB, PNRT, Dos. I/2, f. 277–281.

²⁴ *Actele conferenței Partidului Național Român ținută la 27 și 28 Octomvrie 1890 în Sibiu*, Sibiu, Ed. Institutul Tipografic, societate pe acții, 1891, p. 42–45.

²⁵ “Tribuna”, IX (1892), no. 7, 10th/22nd January, p. 26.

²⁶ *Ibidem*, X (1893), no. 151, 10th/22nd July, p. 602; *Ibidem*, no. 152, 11th/23rd July, p. 605–606; *Ibidem*, no. 155, p. 617–618. It is true, we haven’t been able to verify the numbers 153–154/1893 of the “Tribuna”, in which the conference is also described, because, through an unfortunate coincidence, they are missing from every collection of the newspaper that we could study. If the participants at the conference are listed there, we beg for the reader’s pardon and hope he will find a collection of the “Tribuna” newspaper that includes these two daily editions.

parties of Ardeal from simple elite groups to a modern political party. Most often, they simply indicate the name of the participant, his profession and his residence/represented locality or county. These data analyzed serially and collated with information from other sources, support the existence of more phases between 1869 and 1896 and prove the knitting together of the factions that activated during the '70s into a party with a well structured hierarchy, elected formally democratic, and with territorial viable structures.

The Conference of Miercurea, from 7th–8th of March 1896 is considered to be the official birth certificate of RNPT. An article by Bujor Surdu, initiated as a chapter of his PhD thesis, presented the moment in details, using all the available sources, but moulded on the methodology and the political context of the '60s²⁷. No sooner than two years ago the list of participants to the event was published, based on a very old transcription of the mentioned historian²⁸. We re-publish here this document, revised and completed in accordance to its archive original, including information that B. Surdu considered irrelevant in 1946–47. We are mainly talking about the cuts that confirm a series of fragment from the memoires of Ioan knight of Pușcariu.

As it is well know, the conference from 1869 was organized by the passivist group around George Barițiu and Ion Rațiu, with the aid of Visarion Roman. The main purpose was the final success of this movement and the exclusion from political life of their great rival, bishop Andrei baron of Șaguna²⁹. I. knight of Pușcariu mentions the presence of a large number of students

²⁷ B. Surdu, *Conferința națională de la Miercurea (1869)*, in “Anuarul Institutului de Istorie din Cluj”, VIII (1965), p. 173–211.

²⁸ Idem, *Visarion Roman (1833–1885)*, p. 263–270.

²⁹ For details on the conference see also V. Popovici, *Elite și strategii politice în mișcarea națională din Transilvania (1869–1896). Studiu de caz: disputa activism-pasivism*, în “Anuarul Institutului de Istorie George Barițiu din Cluj-Napoca”, Series Historica, XLIV (2005), p. 203–206.

and college students from Sibiu, arrived to support the passivist cause, along with the peasants mobilized for the same purpose:

“From the conference papers (reprinted, after “Albina”, Pesta 1870) we don’t find out who and how many took part at this gathering.

But I do recall – being present, the whole conference began in the parlour of the private house of Mr. Ilie Măcelariu.

In the center of the room there were about 25–30 “intelligents” who, according to the paper’s notes, took part to the discussions almost in full number (18). Around them, there were young schoolboys from Sibiu, in about equal numbers, who mark the applause or the discontent – manifestations that extend to the peasants from Maierii³⁰ or the suburbs of Miercurea, who stayed on the outer limits of the room”³¹.

If he could have seen the list of those present, as it was kept in the archive of “*the converted Visarion Roman, the promoter of passivity*”³², I. knight of Pușcariu would have understand why it ultimately wasn’t published. The text bears the mark of attentive corrections, probably made soon after the end of the conference, with the purpose of printing it. This secondary intervention dutifully eliminated all clues of a political “ambush” or those that could have diminished the picture of a representative conference of the Romanian intellectual elite, through mentioning certain improper socio-professional statuses.

Words such as “*theologian*” (student at the Theological and Pedagogical Institute), “*jurist*” (student at the Law Academy in Sibiu), “*college student*”, “*villager*”, “*pârgar*”³³, “*psalm reader*”, “*jury*” are erased from the text or replaced by

³⁰ *Maierii* were at the time the suburbs of Sibiu.

³¹ Ioan cav. de Pușcariu, *Notițe despre întâmplările contemporane. Partea a II-a. Despre pasivitatea politică a românilor și urmările ei*, ed. by Nicolae Josan, Bucharest, Ed. Scriptorium, 2004, p. 20.

³² *Ibidem*, p. 22.

³³ A very low village official.

“representative”, “owner”, their sum being of 10% of all the participants³⁴. Even with this “make over”, publishing the list would have made the lack of representativeness obvious. The ones outside Sibiu county were no numerous of 100 men (30%). Almost half of the participants were peasants from the villages around Sibiu; only the village is mentioned (Apoldu de Jos, Apoldu Mare, Ludoș, Poiana, Dobârca etc.) and the participant’s status as owner.

Equally, the difference between the persons noted on the list (about 300) and the numbers latterly invoked in official papers (about 400) must have been filled by inhabitants of Miercurea, making the villagers go up to 75%. Our supposition is based on the fact that the mentioned locals are scarce in relation with the interest that the manifestation must have aroused. It is obvious that the locals must have generally been supporters of the passivist Ilie Măcelariu.

Collating this information with the data offered by memoirs, we get the image of a gathering not democratic at all and vaguely representative, taking place under the pressures exercised by the large number of passivist supporters. The story of I. knight of Pușcariu excellently reveals the atmosphere inside the two pressure circles that acted upon the activists: the loud young men from the inside, constantly disturbing the opponents’ speakers³⁵ and the crowd around I. Măcelariu’s house.

Without having further information on this collective character, an imaginative “game” is worth trying. We ask the reader to imagine 2–300 of people, mostly peasants, interestedly waiting, on a cold winter day (I. knight of Pușcariu had come from Sibiu by sleight) the result of a political confrontation

³⁴ DJCAN, VR, Dos. II/29, f. 32–36.

³⁵ See details about these interruptions in *Acte si date despre conferinta romana nationala din Transilvania, tinuta in 7 si 8 martiu 1869 in Opidulu Mercuria*, p. 16–111, passim.

whose stake many of them probably didn't even understand. The talking, the comments, the echo of the applauses must have created a state of continuous agitation. The low temperature considered, we can assume that the beverages that heated the bodies and the spirits as well weren't missing. Even if the participants didn't drink inside the yard, they certainly did this in the pubs of Miercurea, during lunch, with the consequence of a growing vehemence.

To the constant buzz and the agitation outside the conditions inside must be added. In a heated parlour, where few dozens of people have stayed for a whole day, debating politics after having travelled in the cold, the atmosphere must have quickly become chemically loaded, with not enough oxygen and psychically burdening for those that were facing the dismay of their cause. In these conditions, the fact that only four persons were officially pro-activists, though it is certain that the sympathisers were more numerous, becomes explainable from a psycho-historical point of view.

Even so, nor the pressure of the crowd, nor the atmosphere of I. Măcelariu's parlour aren't the causes of the passivist victory. They are mere details of the perfect organization of the event, staged by V. Roman. The result was the creation of the first Romanian political party from Transylvania, which, formally at least, has the attributes of a modern organization: a leading organism was elected (CEC), whose members were chosen by acclamation by the conference participants³⁶. Practically, the *de iure* existence of the party was short lived, the authorities dissolving the CEC and outlawing the organism³⁷. The incapacity to find money for publishing the conference documents (they were finally published in 1870 with the

³⁶ T. V. Păcățian, *Cartea de aur...*, vol. 5, p. 115.

³⁷ Dumitru Suci, *Mișcarea antidualistă a românilor din Austro-Ungaria și Ilie Măcelariu (1867–1891)*, Bucharest, Ed. Albatros, 2002, p. 235–239.

financial aid of Alexandru Hurmuzaki) is one of the proofs of the incapability to sustain, in 1869, a real political party³⁸.

RNPT seems to have been, between 1869 and 1878 simply a brand, covering the national conferences of the elective years – conferences with less and less participant. In 1872, the activists organized at Sibiu, on the 5th of May, such a conference, meant to decide for the changing of the electoral tactics. Following the passivist pattern of 1869, they betted on gathering a large number of supporters, this time exclusively elite members, which lead to a quite low rate of participation (less than 100 persons). A mainly activist CEC was elected, but nothing was made for structuring the party on county levels. The national movement was supposed to return to its form from the liberal period, by the gathering of a national congress under the lead of the two archbishops³⁹.

The adversaries' reaction was quick and neutralizing. On the 27th of June, in Alba Iulia, a mainly passivist conference was convoked, with the participation of 214 persons, most of them from central Transylvania (the Lower Alba, Turda-Arieș, Hunedoara counties)⁴⁰. Basically, this was a half-size replica of the event from Miercurea, the difference lying in the fact that now the “owners” mostly came from Lower Alba villages and not from those around Sibiu. Besides the discussions and the proclamation of general passivity, this conference took no other major decisions⁴¹.

The conferences of the 23rd of May 1875 and 20th of July 1878 from Sibiu were characterized by the same general lack of effects regarding the political organizing. 163 persons took

³⁸ Details in B. Surdu, *Conferința de constituire a Partidului Național Român...*, p. 310–311; D. Suci, *Mișcarea antidualistă...*, p. 240–247.

³⁹ T. V. Păcățian, *Cartea de aur...*, vol. 6, p. 13–17.

⁴⁰ “Gazeta Transilvaniei”, XXXV (1872), no. 52, 1st/13th July, p. 1–2.

⁴¹ T. V. Păcățian, *Cartea de aur...*, vol. 6, p. 57–60.

part in the first one and only 69 in the second one, mostly from Sibiu⁴². Unfortunately, we only know the identity of the speakers and of the CEC members; the lists of participants weren't conserved in the media, in any other printed source or in the archives. It is obvious that in 1878 what was named the Romanian National Party from Transylvania was a restricted group, active almost exclusively in southern Ardeal, in Sibiu and Brașov counties.

The fact that all the CEC members of 1878 resided in Sibiu testifies for the fact that we cannot talk about a party that led a county network of electoral clubs. More obvious is the attempt to save what could still be saved regarding organization, conserving at least a central hierarchical nucleus. We have no proof of any other county electoral club at that time, though it is highly possible that at least some colleges had this type of structures.

Resuming the steps of the RNPTH evolution from the period 1869–1878, we can state that, in this phase, we don't have a proper political organization, but a title assumed by the members of the Transylvanian national movement and conserved by three-year gatherings, marking the elective cycles. When we know the complete list of participants (1869, 1872 Alba Iulia) or we have information on most of them (1878), it is obvious that the representativeness is vague, most of them coming from the area in which the conference was held.

The lack of representativeness was due to the inexistence of organized structures and of a hierarchy including not only the CEC members, but the presidents of the counties and college clubs as well. The same hierarchical minus lead to the inexistence of a fund collecting system, so necessary for a political party.

⁴² “Telegraful Român”, XXXIII (1875), no. 38, 15th/27th May, p. 149; *Ibidem*, XXXVI (1878), no. 82, 18th July, p. 326, col. 2; “Observatoriulu”, I (1878), no. 56, 12th/24th July, p. 1.

Not least, we believe that the lack of a party archive ante 1878 is worth mentioning. The eldest document in the today-RNPTH archive is a minute of CEC from the 26th of October 1878⁴³. Another document, also found in the current volume, is *Protocolul de esibite despre actele vechi ale part. Național – The catalogue of the National Party’s old papers*⁴⁴, which states on position no. 1 from 1880: *N. Străvoiu, Opinions regarding the forming of electoral clubs*. The fact that at that time the members of the CEC elected in 1878 were still trying to build local structures and to get data regarding the exact situation of the electors for each college is, we believe, revealing for the organizational state of the party.

Of course, new researches can at any time bring to light archive information to contradict the above statements and considerations, especially as the ‘70s are, most probably, the less documented decade for the dualist Transylvania. It would be fortunate to happen so, as the doors kept locked today by the lack of documentary information would thus be opened. But until the sprung of new documents, what is lightly called the Romanian National Party from Transylvania cannot be truly considered a political party. We can solely speak of a generous, modern initiative from 1869, which, under the pressure of the Hungarian authorities and of the internal struggles, failed and became a simple name used by the national conferences.

Only after 1878 the first signs of inner organization began to appear. The massing together of the leaders in Sibiu allowed a better communication among them and a higher number of gatherings. The main purposes were “*according to the conclusions of the national conference from 20th–21st of July 1878 and of the committee from the previous meeting*” [6th of September 1879], organizing county committees and gaining a statistical view

⁴³ ANICB, PNRT, Dos. 1/I, f. 2.

⁴⁴ *Ibidem*, f. 31.

of the electors from each college, in order to apply the proper tactics in the 1881 elections⁴⁵.

A CEC circular was sent on the 13th of February 1880 to 35–40 Romanian leaders from all the Transylvanian counties, inviting them to make sure that all their voting co-nationals were registered on electoral lists and after enlisting them, to make a statistics of the situation⁴⁶. It is interesting that the document seems to attest the existence of Romanian local political structures, down to the college sub-committees. This could give the impression of a better vertical organizing of RNPT than the real, existing one, as a proof coming from the few responses received until the 19th of July 1881: “*merely five individuals answered until now*”⁴⁷.

The same document seems to indicate, through a couple of marginal annotations, that part of the organizing difficulties was directly connected to the semi-illegal state of CEC. The fact that the Romanian political activity, as well as the existence of RNPT, were basically only tolerated might have been the reason why G. Barițiu’s proposal of printing the text in 35–40 copies was turned down by Nicolae Popea, the president of the party: “*I believe it is better to be hand-written*”⁴⁸. Working with a printing house would have drawn the authorities’ attention. Even more, the only Romanian printing press in Sibiu, the one belonging to the Archbishopry, was not secure and confidential, due to Archbishops’ Miron Romanul position and to his bad relations with many leaders of the national movement⁴⁹.

⁴⁵ *Ibidem*, f. 2.

⁴⁶ *Ibidem*, f. 4–5. Mentioned without being properly cited by L. Maior, *Constituirea Partidului Național Român...*, p. 93.

⁴⁷ ANICB, PNRT, Dos. 1/I, f. 7.

⁴⁸ *Ibidem*, f. 4.

⁴⁹ See the clashes between M. Romanul and other Romanian politicians in “*Telegraful Român*”, XXIV (1876), no. 101, 19th/31st December, p. 401–402; *Ibidem*, no. 102, 23rd December 1876/4 January 1877, p. 405–408; *Ibidem*, XXV (1877), no. 2, 6th/18th January, p. 5–6; *Ibidem*, no. 18, 3rd/15th March,

The CEC initiatives of 1878–1880 clearly indicate the intention to end passivism at the 1881 elections. The texts of the circulars themselves are proof for this: “*The right to vote is one of the fundamental rights in democratic states. This right, all citizens must use when the occasion comes and when the common good, the well-being of the country and of the nation requires it*”⁵⁰. But the events took a different turn in August 1880, when, with the “Astra” gathering from Turda, a series of inside conferences of the Romanian leaders began, meant to create the necessary conditions for a national conference of the Romanians from both Transylvania and Banat⁵¹.

It is hard to say if the shifting from CEC to a larger group of leaders was caused by the lack of interest shown by local structures or by the reaction of the passivist group. On the other side, we cannot ignore the possibility of the silence coming in response to the 13th February circular being a manifestation of pro-passivism local leaders. Collating the archive information with those offered by the media we can – vaguely, it is true – identify a passivist “sabotage” of the CEC initiative. Only so one can explain the fact that in the elective college of Turda a Romanian committee, gathering three times a week, was constituted, not in the summer of 1880, as a result of the CEC’s request, but in winter, after a series of confidential meetings⁵².

The same number from “Gazeta Transilvaniei” who offers information on the Turda committee also includes a rather harsh attack on CEC, with the accuses of: lack of transparency, ignoring the decisions of the 1878 conference and leaving all

p. 69; *Ibidem*, XXVI (1878), no. 46, 22nd April, p. 181; *Ibidem*, no. 54, 11th May, p. 215; *Ibidem*, nr. 55, 13th May, p. 218–220; *Ibidem*, XXVIII (1880), no. 51, 1st May, p. 200; *Ibidem*, XXX (1882), no. 43, 15th/27th April, p. 170.

⁵⁰ ANICB, PNRT, Dos. 1/I, f. 4v.

⁵¹ L. Maior, *Constituirea Partidului Național Român...*, p. 93–97.

⁵² “Gazeta Transilvaniei”, XLIII (1880), no. 99, 11th/23rd December, p. 2.

initiative to “others”⁵³. Without claiming that the harshness of the gazette had been explicitly requested and staged by the passivist leaders, it is clear that it put CEC in a difficult position, diminishing its merits, exposing it to critics and thus preventing the risk of activist proposals. Actually, CEC embraced this surrendering of initiative, but continued to play the part of a leading organism, having meetings and sending forth circulars according to the decisions of these private reunions⁵⁴. Clearly, the political situation from Banat, where the political fights of the previous decade lead to almost nothing, contributed to the idea of a Romanian national party united in passivism⁵⁵.

The whole organizing activity of 1879 continued and developed, but concentrated on passivist purposes. The commune conference took place on the 12th of May 1881. Its unfolding and its results, as well as the official creation of the Romanian National Party from Transylvania and Hungary, were extensively presented in historiography. Unlike the past decade, the participation to the event was now subdued to strict rules, based on the criteria of representativeness and democratic voting. Each elective college was to nominate two candidates, attested through credentials and through presenting the protocol of the meeting. They had to necessarily have the right to vote and be elected, according to the legislation of the time. The college committees also had to inform CEC on the results of the meetings, by sending the minutes⁵⁶.

The difference between what we know about the 1869–1878 conferences and the 1881 one gives the real measure of the shifting from an elite semi-organized political group to

⁵³ *Ibidem*, p. 1.

⁵⁴ ANICB, PNRT, Dos. 1/I, f. 12–25.

⁵⁵ B. Surdu, *Conferința de constituire a Partidului Național Român...*, p. 313–314.

⁵⁶ ANICB, PNRT, Dos. 1/I, f. 6, 55–56.

a modern political party. The introduction of the mandatory credentials, of the meetings' minutes, of the correspondence between the elective colleges and CEC, are steps that forced the proper forming of the future local structures of RNPTH. From now on, until the Memorandum years, the party worked on a well organized system of delegation and representativeness that created the equilibrium of the leading forces and certainly help in the political education of the electors.

Of course, one must not forget the programme and the unity of ideology of RNPTH, but the large studies dedicated to this subject in the last four decades convince us not to go into the details of these matters⁵⁷.

The weaknesses were also present from this very beginning, leading in time to organizational fissures and finally to the crisis of 1896. One such weak point was constituted by a key-detail of the delegation set of rules: the possibility of being elected by a different college from the residence one. This is never explained by the official papers or by the party's correspondence, but we can easily assume that the great number of leaders in some centres (Sibiu, Arad) and the lack of important figures in border colleges or in colleges with the Romanian population in minority, led to this measure. But even from 1881, its existence allowed different factions to develop certain strategies, thus the important leaders being present at the conferences, even if elected by different colleges than their residence ones.

Discrepancies between the distribution of the mandates and the residence occur even inside the CEC: V. Babeş, who lived for more than a decade in Budapest, but was a delegate for the Banat counties; V. Roman and G. Barişiu, who lived in Sibiu, but were delegates for the Turda-Arieş county. Babeş's

⁵⁷ For an analysis of the National Party political agenda see: L. Maior, *Memorandul. Filosofia politico-istorică a petiţionalismului românesc*, p. 112–119; K. Hitchins, *Conştiinţă naţională şi acţiune politică...*, p. 125–131.

situation is perfectly explainable and we shall not insist upon it. But the presence of the two delegates from Turda-Arieș offers a glimpse at the party factions' inner power games.

The usage of such practices was legitimated by the internal functioning rules. Since 1881, *The Depositions of the Central Electoral Committee from Sibiu regarding the gathering of the National Conference and the means for electing the delegates as members of the Conference* (*Dispozițiile Comitetului Electoral Central din Sibiu relative la convocarea Conferinței naționale și la modalitatea alegerii delegaților ca membri ai Conferinței*), stated at point no. 5: *The delegates can be elected by the college where they reside or by other electoral colleges* (*Delegații pot fi aleși din cercul unde aparțin sau din alte cercuri electorale*)⁵⁸.

In the discussed case, nor V. Roman (manager of the “Albina” Bank), nor G. Barițiu (first class figure of the national movement) could have been excluded from the conference without serious tensions involved. But on the 27th of March 1881, the first one gathered in the electoral meeting of the Sibiu colleges' no more than 19 votes and the second one didn't even participate at the event⁵⁹. As a consequence, on the 9th of April, both were delegated by the electoral gatherings of the colleges Turda, Vințu de Sus and Luduș (Turda-Arieș County), along with another politician from Sibiu, an old friend of I. Rațiu, namely Iacob Bologa⁶⁰. Another member of CEC, P. Cosma, was rejected by the same assembly from the 27th of March with 25 votes, compared to 69 and 51 votes, as received by N. Popea and Nicolae Cristea. Anyhow, this didn't stop him from being delegated from the same county, by the Cristian elective college, thus the way to the party's leading structures being opened for

⁵⁸ ANICB, PNRT, Dos. 1/I, f. 6.

⁵⁹ *Ibidem*, Dos. 1/I, f. 59–60.

⁶⁰ *Ibidem*, Dos. 20, f. 11–12. I. Bologa didn't accept the credentials because of his precarious health state. Cf. *Ibidem*, Dos. 1/I, f. 64.

him⁶¹. A. Trombițaș must also be mentioned, as he was elected CEC member, though his name does not appear among the delegates at the conference in the papers of the event, nor in any other archive document.

Besides these cases, the lists of the conference participants⁶² include other examples as well. This strategy was employed for all conferences, and the lists here published are a proof for it. Until 1890, the “trick” was exclusively used in order to maintain the balance straight between factions, by relocating important members. Later on, the tensions created around the Memorandum and the will for power of the young tribunist group, lead to the use of this system for totally eliminating the CEC members from Banat, thus clearing the way for the Memorandum⁶³.

All in one, the rules established in 1881 achieved their goal, creating and maintaining RNPTH as an organized structure until the years of the national movement crisis. The examples offered above are, of course, a minority, their purpose being the underlining of certain group strategies; even so, most of the delegates were integrated into a truly representative system. The absenteeism was also a present phenomenon, but its proportions were never alarming.

Other proofs for RNPTH’s institutionalization and organizing come from the internal correspondence of the group. First of all, unlike during the ‘70s, we have plenty of letters sent between CEC and the local structures. The circulars are

⁶¹ *Ibidem*, Dos. 1/I, f. 67–69.

⁶² *Ibidem*, f. 112–113; *Memorial compus și publicat...*, p. 160–169, 172–174.

⁶³ For a detailed analysis on the National Party’s elite between 1881 and 1896 see: Vlad Popovici, *The Elite of the Romanian National Party from Transylvania and Hungary (1881–1896)*, in “Transylvanian Review”, 5/2010, in proceedings: *Transylvanian Historical Perspectives*, Cluj-Napoca, Centrul de Studii Transilvane, 2010 (under press).

often printed⁶⁴, as well as the papers of some conferences; we can deduce the existence of those financial possibilities absent during the previous decade. In 1884 and 1887 we even have standard printed credentials⁶⁵. Even so, the pecuniary aspects were still problematic, as not all members paid their contributions, sometimes not even buying the brochure with the protocols of the conferences where they have been present⁶⁶. The lack of funds became acute when the RNPTH leaders decided to take upon them the patronage, more or less symbolic, of some papers; the greatest losses were registered with “Tribuna”⁶⁷.

One can state that from 1881 until a few years of the post-Memorandum crisis, RNPTH functioned as a true political party. It had, at least formally, a structure extended to its local levels of organization, lists of presidents of the county and college clubs being identified since 1881⁶⁸. The central archive of the party also conserves numerous minutes of the college branches, most of them dating from the electoral years and concerning the delegates to the conferences⁶⁹. Unfortunately, the documents from the years between elections are scarce,

⁶⁴ ANICB, PNRT, Dos. 1, f. 88–111, 114–115; *Ibidem*, Dos. 1/II, f. 233, 249; *Ibidem*, Dos. 2, f. 30, 32, 40–41.

⁶⁵ These “*Litere credenționale*” are very numerous in the party’s archives. See for example: *Ibidem*, Dos. 3, f. 11–14; *Ibidem*, Dos. 5, f. 31, 43, 45–52; *Ibidem*, Dos. 19, f. 9–10. Such credential is also shown on the book cover.

⁶⁶ *Ibidem*, Dos. 1/II, f. 246–247.

⁶⁷ *Ibidem*, f. 289; Ș. Polverejan, N. Cordoș, *Mișcarea memorandistă în documente (1885–1897)*, p. 347–355; T. Pavel, *Partidul național român și acțiunea memorandistă*, p. 35. For details on the “Tribuna” funding see V. Popovici, *Finanțarea ziarului “Tribuna” din Sibiu și afacerea “Fondului Iancu” (1884–1899)*, in “Anuarul Institutului de Istorie George Barițiu din Cluj-Napoca”, Series Historica, XLVII (2008), p. 429–436.

⁶⁸ ANICB, PNRT, Dos. 1/I, f. 116–117.

⁶⁹ Being as common as the “*Litere credenționale*”, these papers were practically their validation certificate. See for example: *Ibidem*, Dos. 1/I, f. 57–63; *Ibidem*, Dos. 14, f. 3–10.

suggesting that for the activities of these inferior levels the pressures of the electoral events and of the party's leadership were crucial. This might have been a major second weakness of the party: CEC managed to create a vertical structure, extended in the areas inhabited by Romanians, but did not know how, or could not, make it active, determine it to act unrelated to the Sibiu command center.

Indeed, there is an example that proves the opposite from the statements above: the activity of the county club of Lower Alba, documented for the period of 1896–1897 by a file preserved at the Alba County Archives, and which provided the current book with a couple of documents⁷⁰. Analyzing their content, we find out that the club was organized in November-December 1895, its declared purpose being to defend the Romanian national interests on county level and helping as many co-nationals as possible to ascend to local administrative positions⁷¹.

From the beginning of its activity, the club leadership kept contact with the RNPTH president, Ioan Rațiu, even inviting him to some meetings⁷². It is certain that the Blaj club, dealing with the restrictive area of Lower Alba, identified itself with the county structure of the party. During the fall of 1896, I. Rațiu sent a circular, stressing on the necessity of having two delegates from each elective college at the conference called for the 24th of October in Sibiu. After an internal meeting, on the 18th of

⁷⁰ An almost exhaustive analysis of the file's content was made by Ioan Pleșa, *Reactivarea la Blaj, în perioada postmemorandistă, a clubului politic central al românilor din comitatul Alba Inferioară*, in "Dacoromania", XI (2009), no. 48, on http://www.dacoromania-alba.ro/nr48/reactivarea_blaj.htm consulted at 01.12.2010.

⁷¹ Direcția Județeană Alba a Arhivelor Naționale, Fond Clubul politic central al românilor din Comitatul Alba Inferioară – Blaj, Dos. 1, f. 16, 111 [The Alba County Archives, Fund The Political Club of the Romanians from the Lower Alba County – Blaj...].

⁷² *Ibidem*, f. 18.

October, the club's leaders decided to convoke its members in order to elect delegates⁷³.

These are the last documents of the file. We don't know how the club continued its activity, but the conference desired by I. Rațiu was prohibited by authorities⁷⁴ and RNPTH began crossing a period of profound crisis, on the background of internal disagreements. Regarding the value of valid example of the club from Blaj, it is relative, because its activity began late, after the bursting of the party's crisis. Even so, the fact that it was constituted in order to stand for certain local interests, that it followed the central pattern, elaborating a vast documentation regarding the electors from each college of the county and especially the seemingly local initiative, come to support the idea that an organized national movement could successfully function on local levels as well.

Having this particular case in mind, we can conclude that local necessities could have determined the Romanians to crystallize organized structures and to have autonomous initiative. The national program of 1881, the paper that made rivers of ink flow, had, by far, a lesser effect than the immediate problems from specific counties would have had. The CEC circulars make the constant disciplinary moves of the party's leadership obvious, but they sometimes also denote the indolent attitude of the local committees⁷⁵. The question is not if a Romanian political local organization existed, but what was the extent of it and how it interacted with the RNPTH leadership in the years between elections? Argumentative answers to these questions can only be offered by an extensive investigation, on all Transylvania and conducted on all categories of sources: archive documents, press, memoires, bibliography etc.

⁷³ *Ibidem*, f. 130–134.

⁷⁴ "Dreptatea", III (1896), no. 227, 12th/24th October, p. 1.

⁷⁵ ANICB, PNRT, Dos. 1/II, f. 260–261.

* * *

We have tried to prove through these pages that in the history of the national movement from the dualist period, there was a phase when one can clearly talk about a Romanian political party, matching the modern meaning of the notion. Unlike its predecessor from '70s Transylvania, during 1881–1896, RNPTH followed all the functioning rules of a political party. It had a vertical, pyramidal, network, formed of county and college branches, which followed certain central indications. Their relations with CEC are largely documented by archive documents. The party had a well established program after 1881, following it until the debut of its internal crisis. National conferences were constantly organized, with representative participation. Here the leadership structures were elected, on criteria that could be named “algorithmic” by the contemporary analyst – the main purpose being the maintenance of the inner equilibrium.

In truth, the activity of the local centers in non-electoral years is poorly documented. But we have at least one example of a functional county club and the researches on these matters, mostly conducted under the sign of local history, still need to be centralized.

The documents included in the volume support our assertions and in the same time offer prosopographical information on the Romanian political elites of Transylvania from 1869 to 1896. Of course, their selection is subjective and seeks to strengthen this introductory study. But we strongly believe that publishing the whole RNPTH archive, from the National Central Historical Archives in Bucharest would prove the same and it would only base the same conclusions on a larger quantity of archive material. Hoping that this wish could become reality, we now leave the documents to talk for themselves.

CATALOGUL DOCUMENTELOR.
CATALOGUE OF THE DOCUMENTS

- I. 7–8 MARTIE 1869. Conscrierea participanților la conferința națională română din Ardeal ținută în Miercurea 75
I. 7th–8th of March 1869. The conscription of the participants at the Romanian national conference from Miercurea
- II. 27 Iunie 1872. Conscrierea membrilor conferinței naționale române din Ardeal ținută la Alba Iulia 84
II. 27th of June 1872. The conscription of the participants at the Romanian national conference from Alba Iulia
- III. 1 MARTIE 1881. Circulara CCE privind convocarea conferinței naționale pe data de 12 mai 1881 la Sibiu și regulamentul delegării participanților 91
III. 1st of March 1881. The CEC's circular regarding the national conference on May the 12th in Sibiu, and the attendance rules
- IV. 27 MARTIE 1881. Protocolul ședinței comitetului electoral din cele două cercuri ale orașului Sibiului, ținută în vederea alegerii de delegați la conferința națională din 12 mai 1881 92
IV. 27th of March 1881. The minute of the electoral colleges committee from Sibiu's meeting, organised for the election of the delegates at the national conference from May the 12th

- V. 4 APRILIE 1881. Proces verbal al ședinței comitetului electoral din cercul Cristian, organizată în vederea alegerii de delegați la conferința națională din 12 mai 1881 95
V. 4th of March 1881. Minute of the electoral committee of Cristian college, taken at the meeting organised for the election of the delegates at the national conference on May the 12th
- VI. 9 APRILIE 1881. Proces verbal al ședinței comitetului electoral din comitatul Turda-Arieș, cercurile Turda, Luduș și Vințul de Sus, organizată în vederea alegerii de delegați la conferința națională din 12 mai 97
VI. 9th of April 1881. Minute of the meeting organised by three colleges from Turda-Arieș county (Turda, Luduș and Upper Vinț) for the election of the delegates at the national conference on May the 12th
- VII. 23 APRILIE 1881. Scrisoare a lui Iacob Bologa către CCE, în care arată că din motive de sănătate nu poate accepta mandatul de delegat din cercul Ludușului 98
VII. 23rd of April 1881. The letter of Iacob Bologa addressed to CEC, in which he announces that because of his illness he cannot accept the mandate offered to him by the Luduș college
- VIII. 27 APRILIE 1881. Scrisoare a CCE către Ioan Rațiu, în care i se cere să dispună alegerea unui alt delegat la conferința din 12 mai, în locul lui I. Bologa 99
VIII. 27th of April 1881. The letter sent by CEC to Ioan Rațiu, in which he is asked to ensure the election of another delegate instead of Iacob Bologa
- IX. DOCUMENT NEDATAT. Anunț al CCE privind condițiile de acces în sală pe durata conferinței din 12 mai 1881 100
IX. Undated document. CEC announces the conditions under which the public could attend the conference from May the 12th

- X. 8 MAI 1881. Proces verbal al ședinței comitetului electoral din cercul Ocna Sibiului în vederea alegerii de delegați la conferința națională din 12 mai 101
X. 8th of May 1881. Minute of the meeting of the electoral committee from Ocna Sibiului, organised for the election of delegates at the national conference from May the 12th
- XI. 12–14 MAI 1881. Conscrierea membrilor conferinței naționale a alegătorilor români din Transilvania și Ungaria ținută la Sibiu 103
XI. 12th–14th of May 1881. The conscription of the participants at the Romanian national conference in Sibiu
- XII. 12–14 MAI 1881. Lista președinților cluburilor electorale românești din Ungaria în anul 1881 112
XII. 12th–14th of May 1881. List of the presidents of the Romanian county and college elective clubs from Hungary in 1881
- XIII. 12 Iunie 1881. Adresă a conducerii clubului electoral cercual Năsăud, către membrii săi, în chestiunea recent desfășuratei conferințe naționale de la Sibiu 116
XIII. 12th of June 1881. Address of the board of Năsăud elective committee towards the electors, informing them about the decisions taken in the recently held national conference
- XIV. 26 Iunie 1882. Circulară a CCE prin care li se cere membrilor din structurile locale ale partidului să se implice în verificarea și completarea listelor de alegători 117
XIV. 26th of June 1882. Circular of CEC asking the local leaders to check out and add completions to the lists of electors

- XV. 19 FEBRUARIE 1884. Scrisoarea lui Diamandi Manole către Partenie Cosma prin care anunță că, din cauza bolii, nu se poate ocupa de organizarea partidului în cercurile Brașovului 118
XV. 19th of February 1884. The letter of Diamandi Manole to Partenie Cosma, announcing that because of his illness he cannot take upon himself the organizing of the National Party in Brașov county
- XVI. 25 FEBRUARIE 1884. Statistica alegătorilor din comitatul Caraș-Severin sintetizată de Coriolan Brediceanu 119
XVI. 25th of February 1884. The statistics of electors from Caraș-Severin county, realized by Coriolan Brediceanu
- XVII. 25 MARTIE 1884. Circulară tipărită a CCE prin care li se cere conducătorilor politici din comitatul Alba de Jos să înceapă pregătirile pentru alegeri în anul electoral 1884 120
XVII. 25th of March 1884. Printed circular of CEC in which the leaders from Lower Alba county are asked to begin preparations for the 1884 elections
- XVIII. 13 APRILIE 1884. Protocolul conferinței alegătorilor din cercurile orașului Sibiu pentru alegerea deputaților la conferința națională din 1–3 iunie 1884 122
XVIII. 13th of April 1884. Minute of the Sibiu electors' meeting, held with the purpose of choosing their delegates at the national conference from 1st–3rd of June 1884
- XIX. 17 APRILIE 1884. Adresa comitetului central electoral al orașului Sibiu privind înaintarea protocolului conferinței alegătorilor din 1/13 aprilie 1884 pentru alegerea deputaților la conferința națională 123
XIX. 17th of April 1884. Address of the Sibiu elective committee presenting the minute of the meeting from 1st/13th of April, held with the purpose of choosing the delegates for the national conference from 1st–3rd of June 1884

- XX. 24 APRILIE 1884. Adresa comitetului central electoral al orașului Sibiu privind înaintarea protocolului conferinței alegătorilor din 24 aprilie pentru alegerea deputaților la conferința națională 124
XX. 24th of April 1884. Address of the Sibiu elective committee presenting the minute of the meeting from 24th of April, held with the purpose of choosing the delegates for the national conference
- XXI. 24 APRILIE 1884. Protocolul celei de a doua conferințe a alegătorilor din cercurile orașului Sibiu pentru alegerea deputaților la conferința națională din 1–3 iunie 1884 125
XXI. 24th of April 1884. Minute of the second meeting of the Sibiu electors held with the purpose of choosing the delegates for the national conference from 1st–3rd of June 1884
- XXII. 28 APRILIE 1884. Proces verbal al ședinței comitetului electoral din cercul Cristian, organizată în vederea alegerii de delegați la conferința națională din 1–3 iunie 1884 126
XXII. 28th of April 1884. Minute of the Cristian college elective committee meeting, held with the purpose of choosing the delegates for the national conference from 1st–3rd of June 1884
- XXIII. 29 MAI 1884. Proces verbal al conferinței alegătorilor români din cercul Iosășel, comitatul Arad, pentru alegerea delegaților la conferința națională de la Sibiu, 1–3 iunie 1884 127
XXIII. 29th of May 1884. Minute of the Iosășel college (Arad county) elective meeting, held with the purpose of choosing the delegates for the national conference from 1st–3rd of June 1884
- XXIV. 10 FEBRUARIE – 30 MAI 1884. Extras din *Protocolul de esibite* al partidului conținând rezumatul corespondențelor privind organizarea conferinței din 1–3 iunie 1884 129
XXIV. 10th of February – 30th of May 1884. Offprint of the National party's "List of exhibits" containing the abstract of the official correspondence on the subject of the national conference

- XXV. 1–3 IULIE 1884. Consemnarea delegaților la conferința națională de la Sibiu 135
XXV. 1st–3rd of July 1884. The conscription of the participants at the national conference held in Sibiu
- XXVI. 13 NOIEMBRIE 1885. Circulară a CCE în care se cere membrilor partidului să achite prețul broșurii conținând actele conferinței din 1884 148
XXVI. 13th of November 1885. Circular of CEC asking the party members to pay the price for the printed versions of the 1884 national conference minutes, sent to them during the previous year
- XXVII. 15 IULIE 1886. Circulară a CCE în care se cere alegătorilor români să verifice prezența lor în listele electorale și să sesizeze comitetului orice abuzuri în acest sens 148
XXVII. 15th of July 1886. Circular of CEC in which the Romanian electors are asked to verify if they are enlisted in the election protocols and to announce any official abuse in this matter
- XXVIII. 17 APRILIE 1887. Adresă a CCE privind convocarea conferinței naționale pe data de 7 mai 1887, conținând și regulamentul delegărilor 151
XXVIII. 17th of April 1887. Address of CEC containing the call for the national conference on May the 7th 1887, along with the rules for the election of the delegates.
- XXIX. 19 APRILIE 1887. Procesul verbal al conferinței alegătorilor români din cercul Dobra, comitatul Hunedoara, organizată în vederea delegării reprezentanților pentru conferința națională de la Sibiu 152
XXIX. 19th of April 1887. Minute of the Dobra college (Hunedoara county) elective conference organised with the purpose of electing the representatives for the national conference in Sibiu

- XXX. 24 APRILIE 1887. Gregoriu Vitez cere CCE să îi indice 154
 posibili delegați pentru a fi aleși în cercurile Teaca și Ormeniș,
 deoarece dintre localnici nimeni nu vrea să meargă la conferința
 de la Sibiu
*XXX. 24th of April 1887. Gregoriu Vitez asks the CEC to name
 possible delegates to be elected in the Teaca and Ormeniș circles,
 because the locals didn't wish to take the trip at the national conference*
- XXXI. 3 MAI 1887. Extras din procesul verbal al alegerii 155
 delegaților comitatului Făgăraș la conferința națională a
 partidului, înmănat ca și credențional vicarului Alexandru Micu
*XXXI. 3rd of May 1887. Offprint from the minute of the Făgăraș
 college meeting, used as credential by the Curate Alexandru Micu*
- XXXII. 7 MAI 1887. Conscrierea delegaților la conferința 156
 națională de la Sibiu
*XXXII. 7th of May 1887. The conscription of the participants at
 the national conference held in Sibiu*
- XXXIII. 10 IUNIE 1887. Adresă a delegaților comitatului 162
 Bistrița-Năsăud la conferința de la Sibiu din 7–9 mai 1887,
 anunțând alegătorilor rezultatele dezbaterilor și tactica politică
 oficială a PNRTU
*XXXIII. 10th of June 1887. Address of the delegates from
 Bistrița-Năsăud county at the national conference in Sibiu,
 announcing to the local electors the results of the event and the
 official tactics of the National Party*
- XXXIV. 27–28 OCTOMBRIE 1890. Lista participanților la con- 163
 ferința națională din Sibiu, profesiunea și cercurile reprezentate
*XXXIV. 27th–28th of October 1890. The list of the participants
 at the national conference in Sibiu, their profession and the
 represented colleges*

XXXV. 20 DECEMBRIE 1890. Scrisoare a conducerii partidului adresată lui Ioachim Mureșan, prin care este rugat să preia inițiativa organizării cercuale în Năsăud. Se menționează de asemenea intenția de a se elabora un regulament de organizare internă a partidului 167

XXXV. 20th of December 1890. Letter from the CEC to Ioachim Mureșan, in which he is asked to oversee the organization of the Năsăud college. The intention of elaborating internal regulations for the party is also mentioned

XXXVI. IANUARIE 1891. Scrisoare a conducerii PNRTU adresată lui Ioachim Mureșan, prin care îi este anunțată lista oficioaselor partidului și este rugat să intermedieze obținerea unui cât mai mare număr de abonamente pentru acestea 168

XXXVI. January 1891. Letter of the CEC addressed to Ioachim Mureșan, in which he is being announced the list of the party's official newspapers and asked to intermediate as many subscriptions as he could from his college

XXXVII. 10 IANUARIE 1892. Proces verbal al adunării alegătorilor români din cercul Cristian în vederea delegării de reprezentanți la conferința națională de la Sibiu 169

XXXVII. 10th of January 1892. Minute of the Cristian college elective committee meeting, held with the purpose of choosing the delegates at the national conference in Sibiu

XXXVIII. 21–22 IANUARIE 1892. Lista participanților la conferința națională din Sibiu 171

XXXVIII, 21st–22nd of January 1892. The conscription of the participants at the national conference in Sibiu

- XXXIX. 25 IANUARIE 1892. Circulară a CCE adresată președinților de filiale comitatense, în care li se cere să ia inițiativa organizării partidului la nivel local. 175
XXXIX. 25th of January 1892. Circular of the CEC addressed to the presidents of county committees in which they are asked to organize the party at its lower levels
- XL. 8 MARTIE 1892. Adresa CCE către președintele comitetului electoral din cercurile Diciosânmărtin și Bălăușeri în care sunt salutate rezultatele privind organizarea partidului și se insistă pentru o amplificare a eforturilor în acest sens 176
XL. 8th of March 1892. CEC address towards the president of the Diciosânmărtin and Bălăușeri colleges in which his results in organizing the party until that moment are saluted but he is also being asked to intensify such activities
- XLI. 1 NOIEMBRIE 1895. Circulară a comitetului electoral român din comitatul Alba de Jos cerând organizarea în vederea alegerilor comitatense 178
XLI. 1st of November 1895. Circular of the Romanian elective committee from Lower Alba county asking the electors to get organized for the next county elections
- XLII. 8 NOIEMBRIE 1895. Scrisoare a lui Iuliu M. Montani, din Zlatna, către conducerea comitetului electoral comitatens în care prezintă situația din cercul Zlatna și cere îndrumări 179
XLII. 8th of November 1895. Letter of Iuliu M. Montani, from Zlatna, to the board of the Romanian elective county committee, in which he describes the situation from the Zlatna college and asks for guidance

XLIII. 28 DECEMBRIE 1895. Procesul verbal al conferinței comitetului electoral comitatens din Alba de Jos, conținând măsuri de organizare internă și desemnarea candidaților la alegerile pentru administrația locală 180

XLIII. 28th of December 1895. Minute of the Romanian elective county committee from Lower Alba county, stating internal organization rules and de list of candidates for the local administration

XLIV. 15 OCTOMBRIE 1896. Circulara președintelui partidului național, Dr. Ioan Rațiu, prin care anunță convocarea unei conferințe naționale și cere comitetelor comitatense să delege reprezentanți 182

XLIV. 15th of October 1896. Circular of the National Party president, Ioan Rațiu, in which he announces the call for a national conference and asks the local committees to chose their representatives

XLV. 18 OCTOMBRIE 1896. Proces verbal de ședință prin care conducerea clubului electoral comitatens Alba de Jos decide convocarea alegătorilor români pentru a da curs cererilor formulate de Ioan Rațiu 182

XLV. 18th of October 1896. Minute of the Lower Alba county committee board, stating the need for a meeting of all Romanian electors in order to comply to Ioan Rațiu's request

DOCUMENTE

I. 7–8 MARTIE 1869. Conscrierea participanților la conferința națională română din Ardeal ținută în Miercurea¹.

1. *Elia Măcelariu, consilier în pensiune din Miercurea.*
2. *Aron Densușianu, avocat în Făgăraș.*
3. *Visarion Roman, proprietar în Rășinari*
4. *Petru Pop, vicar în Hațeg.*
5. *Ioan Bran de Lemenyi, căpitan supr. în pens., Făgăraș.*
6. *Vasile Buzdug, asesor în Năsăud, reprezentant al inteligenței din Năsăud.*
7. *Ioan Hannia, protopresbiter gr. or. Sibiu.*
8. *Nicolae Densușianu, jurist.*
9. *Basiliu Duca, vice comite, Aiud.*
10. *Demetriu Boeriu, președ. urbarial, Aiud.*
11. *Dr. Ioan Rațiu, avocat, Turda.*
12. *Simion Balint, protopresbiter gr. cat., Roșia Montană.*
13. *Ioan Russu, protopresbiter gr. cat., Sibiu.*
14. *Iuliu Bardoși, concepist ministerial, Turda Superioară.*
15. *Samuil Poruțiu, consilier guvernial, Cluj.*
16. *Ilie Vlăsa de Cicud, canonic, Blaj.*
17. *Petru Vlăsa, preot în Arieș.*
18. *Maxim Pop, profesor, Năsăud, reprezentant al inteligenței din Năsăud.*

¹ Direcția Județeană Cluj a Arhivelor Naționale, Fond Personal Visarion Roman, Dosar II/29, f. 32–36. Lista este întocmită și corectată cel mai probabil de V. Roman, ca notar al conferinței. Textul mai apare publicat și în Bujor Surdu, *Visarion Roman (1833–1885)*, p. 263–270 unde din motive deontologice am păstrat transcrierea inițiale făcută de B. Surdu. Pentru ediția de față am utilizat documentul de arhivă, operând modificări și completări necesare, cea mai importantă fiind redarea informației tăiate în original, a cărei relevanță a fost expusă în studiul introductiv. În document, autorul trece nr. curent până la 266 inclusiv, omițând însă unele poziții. Din acest motiv am ales să refacem numerotarea și să o completăm cursiv până la 295. Pentru completări vezi și nota 7, infra [n. ed.].

19. ~~Ioan~~ Elia [?] Moldovan, proprietar, Deva².
20. Dr. A. Tincu, avocat, ~~Sebeș~~, Orăștie.
21. Daniil Popovici Barcianu, Rășinari.
22. Ioan Balașiu, *jurist* Hațeg.
23. Ioan Brad *jurist abs.* din Ciugud.
24. Basiliu Almășanu, *jurist et teolog* Alba.
25. Ioachim Nădășian, *jurist* Mediaș.
26. Nicolau Pop, *jurist* Bucerdea.
27. Simeon Echim, *jurist* Monor.
28. Nicolau Dima, *jurist* Brașov.
29. Ioan Pop, *jurist* Brașov.
30. Basiliu Dan, *jurist* Brașov.
31. Ioan Dan, *teolog* Brașov.
32. Ioan Ghibu, *teolog* Pianu.
33. Basiliu Svetea, *jurist et teolog* Brașov.
34. Constantin Georgescu, pictor, Brașov.
35. Ioan Pamfilie, protopresbiter, Cluj.
36. Ioan Turcea, *jurist et teolog* Șinca Nouă.
37. Nicolau Oancea, *teolog* Vale.
38. Demetriu Munteanu, practicant magistratual în Sibiu.
39. Nicolae Crețu, ~~jurist absolut Sibiu~~, ascultant la Tribunalul de Apel în Sibiu.
40. Dr. Nemeș, avocat Sibiu.
41. Dr. Aureliu Brote, concipient de advocație Rășinari, Sibiu.
42. Ioan Macsim, ascultant la Tribunalul săcunal ~~Boița~~ Sibiu.
43. Ioan Muntean, *jurist* Pianu.
44. Nicolae Tronca, *jurist* Ludoș.
45. Corneliu Pipoș, *jurist* Deva.
46. Moise Albu, pantofar, Sibiu.
47. Nicolae Aleman, jude sing. Ocna [Sibiului].

² Prenumele participantului este corectat și a devenit aproape ilizibil. Poate fi vorba despre Ioan Micu Moldovan, despre care știm că a participat la conferință, dar nu apare menționat în listă (vezi infra nota 6), sau mai degrabă despre un alt Moldovan, posibil unul dintre frații lui Dimitrie Moldovan, din Deva [n. ed.].

48. *George Mateș, paroh Cut.*
49. *Simeon Branea, proprietar, Miercurea.*
50. *Ioan Bodilă, cancelist gubernial, Sibiu.*
51. *Ioan Sierbu, preot gr. or. Poiana.*
52. *Nicolae Ciugudeanu, notar com. Poiana.*
53. *George Pastiu, econom, Săliște.*
54. *George Munteanu, econom din Călnic.*
55. *Ioan Cașolțian, notar în Lanchrăm.*
56. *George Beu, notar în Rod.*
57. *Daniil Massimilianu, proprietar, Lanchrăm.*
58. *Mihailă Stoica, director normal, Săliște.*
59. *Ioan Beu, insp. școlar, Apoldu rom.*
60. *Ioan Lazăr, paroh gr. or., Apoldu român.*
61. *Ioan Pușcariu, cons. de secțiune la minister, Făgăraș.*
62. *Petru Roșca, senator magistratual, Sibiu.*
63. *Gregoriu Mihali, canonic în Blaj.*
64. *Ioan Paraschiv, secretar magistr., Sebeș.*
65. *Ioan Tipei, protopresbiter gr. or., Sebeș.*
66. *Dr. med. Stoia, Veștem.*
67. *Basilii Ardeleanu, accesist la Tribunalul Suprem, Sibiu.*
68. *Zaharia Boiu, paroh gr. ort. al cetății Sibiu, asesor consistorial și profesor.*
69. *Iosif Iosof, paroh gr. ort., Tilișca.*
70. *Petru Iuga, econom din Tilișca.*
71. *Ioachim Munteanu, docinte din Vinograd.*
72. *Georgiu Munteanu, profesor, Blaj.*
73. *Petru Solomon, profesor, Blaj.*
74. *Nicolae Fluștureanu, comerciant, Brașov.*
75. *Ioan Măcelariu, notar, Sadu.*
76. *Petru Paul, notar, Vale.*
77. *Basilii Albini, proprietar, Spring.*
78. *Nicolau Antonovici, proprietar în Limba.*
79. *Alexandru Solomon, proprietar, Spring.*
80. *Daniil Iosof, învățător, Tilișca.*
81. *Ioan Pop, paroh gr. cat., Ocna [Sibiului].*
82. *Alesandru Leb, proprietar, Cacova.*

83. *Constantin Popovici, notar, Cacova.*
84. *Ioachim Crișian, paroh gr. cat., Ighiu.*
85. *Ioan Cărpinișan, propr. și notar, Reheu.*
86. *Ștefan Paul, notar, Sibiel.*
87. *Titu Vespasian Gheja, preot la Gherla.*
88. *Ardeleanu.*
89. *Nicolae Mihu ~~jurist~~ din Cacova.*
90. *Iacob de Pop, proprietar și notar, Cricău.*
91. *Mihai Cirlea, ~~jurist~~ Belgrad.*
92. *Nicolau Sterpu, reprezentând com. Jina.*
93. *Nicolau Bacă, proprietar.*
94. ~~Ioan~~ *Iosif Ioan Hodoș.*
95. *Ioan Rațiu, protopresbiter gr. ort., Hațeg.*
96. *Ioan Papiu, protopresbiter gr. ort., Deva.*
97. *Iosif Orbănaș, asesor comitatens, Deva.*
98. *Claudiu Vlad, pract. magistratual, Orăștie.*
99. *Mihailă Dobo, secretar magistratual, Orăștie.*
100. *Ioan Deac, protopresbiter gr. cat., Sebeș.*
101. *N. Colbasiu, inspector dominal și proprietar, Cut.*
102. *Nicolae Șandor, proprietar, Oarda.*
103. *N. Comănescu, asesor magistratual, Alba Iulia.*
104. *Ioan Piso, secretar onor. de Magistrat, Sebeș.*
105. *Ioachim Murășian, asesor și proprietar, ~~Năsăud~~ Gherla.*
106. *Ioan Olariu, notar suprem comitatens, Deva.*
107. *Vasilie Pop, vice not., Gherla.*
108. *Augustin Horșia, doctorand în drepturi, Pesta.*
109. *Alexandru Tordoșianu, protopresbiter gr. orient., Belgrad.*
110. *Ioan Drăgan, pract., Sebeș.*
111. *Ioan Mezei, proprietar, Cricău.*
112. *Costache Popasu, negoțiant, Brașov.*
113. *N. Oroianu, prof. gimn.. Brașov*
114. *Ioan Popoviciu, comerciant, Brașov*
115. *Demetriu Iuga, comerciant, Brașov*
116. *Iacob Bologa, consilier aulic în pens., Sibiu.*
117. *Alesiu Nemeș, învățător, Dobra.*
118. *Petru Făgărășianu, dto., Dobra.*

Reprezentanți ai
inteligenței din
Brașov

119. Siftu Nițu, învățător, Dobra.
120. Basiliu Basaraba, paroh gr. orient., Romos.
121. I. Mestecanu, paroh gr. ort. Roșia Montană.
122. Nicolau Florescu, propr., Ighiu.
123. Georgiu Măcelariu, proprietar, Miercurea.
124. Elia Siofana, dto. dto.
125. Ioan Droc, ~~paroh gr. ort.~~ catehet gr. or., Rășinari.
126. Toma Cristea, paroh.
127. Iosif Olariu.
128. Petru Petrovici, paroh Lăpușul de jos.
129. Octavian Sorescu, ~~jurist~~ Covasna.
130. Nicolau Proșteanu ~~jurist~~.
131. Nicolau Garoiu, ~~teol.~~ Zărnești.
132. Nicolau Nartea.
133. Ioan Măcelariu, jude scăunal, Miercurea.
134. Alesandru Șteflea, propr., Săliște.
135. Nicolau Popa, dto. dto.
136. Demetriu Măcelariu, asesor în Miercurea.
137. Nicolau Dobra.
138. Ioan Filimon, preot gr. ort., Reciu.
139. Ioan Pop.
140. Simeon Branea, Ludoș.
141. Nicolau Beu, ~~notariu~~ proprietar în Sibiu.
142. Vasilie Greavu, arhivar, Miercurea.
143. Demetriu Florea, notar, Săliște.
144. Daniil Neamțu, ~~notar~~ Săliște.
145. Ilariu Muciu, notar, Rășinari.
146. Petru Bradu, paroh, Orlat.
147. Samuil Spineanu, subcomite, Orlat.
148. Petru Beu, notar, Orlat.
149. Petru Pinciu, ~~jur. abs.~~ Rășinari.
150. Demetriu Roman, proprietar și comerciant, Săliște.
151. Ioachim Munteanu, învățător, Săliște.
152. Ioan Barza, proprietar, Săliște

153. *Demetriu Borcia, propr., ”-”³.*
 154. *Demetriu Chirea, învățător, Săliște.*
 155. *Dionisiu Miclăușan, teolog, Tilișca.*
 156. *Nicolau Platoș, proprietar, Săcel.*
 157. ~~*Ioachim Ieronim Albini, paroh propr., Cut.*~~
 158. ~~*Mihail Smigelski, notar, Ludoș*~~
 159. *Petru Hanzu, jude, Săliște.*
 160. *Petru Cergău, reprezentant com. Săliște.*
 161. ~~*Grigoriu Mihali, canonic Blaj*~~
 162. *Demetriu Nedela, paroh gr. cat., Dobârca.*
 163. *Nicolau Begiu, învățător, Dobârca.*
 164. *Ioan Popa, erasmie proprietar, Dobârca.*
 165. *Pavel Manițiu, sătean proprietar Dobârca.*
 166. *Demetriu Toma, ”-”, ”-”.*
 167. *Ilarion Popa, ”-”, ”-”.*
 168. *Nicolau Nedela, ”-”, ”-”.*
 169. *Ioan Cantoru, ”-”, ”-”.*
 170. *Ioan Nedela, ”-”, ”-”.*
 171. *Moise Fulea, Dobârca.*
 172. *Demetriu Ioan, paroh gr. ort., ”-”.*
 173. *Ioan Popa, sătean, ”-”.*
 174. *Ioan Begiu, cantor, ”-”.*
 175. *Moise Topârceanu, notar, Săcel.*
 176. *Bucur Răspop, propr. și antiste, Săcel.*
 177. *Nicolau Popa, proprietar, Săliște.*
 178. *Nicolau Opreanu, reprezentante și antiste, Săcel.*
 179. *Nicolau Popa, proprietar, Săliște.*
 180. *Nicolau Opreanu, reprezentante și antiste, Poiana.*
 181. *Ioan Prodan.*
 182. *Ioan Radu.*
 183. *Demetru Toma.*
 184. *Aron Gheorghe*
 185. ~~*Ioachim Ioan Bojiția, concipient de avocat, Sebeș.*~~
 186. *Nic. Budiștianu, antiste și reprezentantul com. Topârcea.*

Reprezentanții
comunei
Poiana.

³ Semn care înlocuiește în document *dto.* = Idem [n. ed.].

187. *Iacob Grevu, reprezentant Topârcea.*
188. *Nicolau Aleman, notar Topârcea.*
189. *Iosif Moga, pensionist din Turda.*
190. *Simion Munteanu ~~teolog~~.*
191. *Ioan Munteanu, Limba.*
192. *Clement Munteanu, paroh gr. ort., Limba.*
193. *Nicolau Vlad, proprietar, Săliște.*
194. *Georgiu Vraciu, ”-”, Cacova.*
195. *Moise Orășteanu, jude.*
196. *Ioan Banciu repres. ~~jurat~~.*
197. *Ioan Radu.*
198. *Nicolau Begiu.*
199. *Nicolau Baba.*
200. *Ioan Beu.*
201. *Alesiu Antinie.*
202. *Ioan Popa.*
203. *Ioan Văleanu.*
204. *Demetriu Orășteanu, ~~părgariu~~.*
205. *Nicolau Popa.*
206. *Nicolau Orășteanu, ...~~itomu~~⁴.*
207. *Moise Scoarță ~~sătean~~.*
208. *Ioan Orășteanu învățător.*
209. *Ioan Drăgoiu ~~sătean~~.*
210. *Nicolau Darabanțiu.*
211. *Moise Munteanu.*
212. *Moise Fărcaș*
213. *Achim Munteanu.*
214. *Ioan Dicu, pedagog absolut.*
215. *Ioan Crăciun, paroh gr. ort.*
216. *Ioan Sârbu, măcelar proprietar*
217. *Timotei Popoviciu, neguțător.*
218. *Toma Dordea, învățător.*

Reprezentanți
Apoldu de Jos

Apoldu Mare⁵

⁴ Indescifrabil [n. ed.]

⁵ Sublinierea editorului, pentru delimitarea participanților din Apoldu de Jos de cei din Apoldu Mare [n. ed.].

219. *Demetriu Dragomir, studente.*
 220. *Nicolau Hulea, econom din Șpring.*
 221. *Ilie Chera, antiste.*
 222. *Elia Reu, jurat repres.*
 223. *Nicolau Glodariu, jurat repres.*
 224. *Moise Munteanu jurat repres.*
 225. *Ioan Berghizanu.*
 226. *Elia Fulea.*
 227. *Georgiu Reu, teolog absolut.*
 228. *Moise Chera.*
 229. *Moise Reu.*
 230. *Nicolau Tronca, jurat.*
 231. *Ioan Pantia.*
 232. *Georgiu Fulea.*
 233. *Vasilie Ciuruga.*
 234. *Nicolau Suci.*
 235. *Sebastian Meteșiu, paroh gr. cat.*
 236. *Ioachim Munteanu.*
 237. *Ioan Seuche.*
 238. *Nicolau Gidu.*
 239. *Ioan Branea, docinte.*
 240. *Nicolau Branea.*
 241. *Ioan Muciu, docinte.*
 242. *Nicolau Berghizan.*
 243. *Georgiu Muciu.*
 244. *Elia Munteanu.*
 245. *Nicolau Muciu.*
 246. *Ioan Tronca jurat.*
 247. *Ioan Munteanu.*
 248. *Elia Seuchia.*
 249. *Georgiu Seuchia.*
 250. *Nicolau Pisice.*
 251. *Augustin Munteanu, avocat în Gherla.*
 252. *Vasilie Pop, vice-comite, Dobâca.*
 253. *Ioan Mureșianu.*

Ludoș

254. *Ioan Lazăr, paroh, Apold. rom.*
255. *Nicolau Opriș, paroh gr. or., Gârbova.*
256. *Moise Topârceanu, paroh în Apoldu rom.*
257. *Nistor Fleșieriu, paroh gr. ort., Miercurea.*
258. *Ioan Munteanu, proprietar, Miercurea.*
259. *Moise Micu.*
260. *Ioan Popa.*
261. *Nicolau Papp.*
262. *Nicolau Meteș.*
263. *Georgiu Popa, paroh gr. ort., Ludoș.*
264. *Ioan Isac, "-", Topârcea.*
265. *Ioan Munteanu, "-", Topârcea.*
266. *Ioan Moga, "-", Rod.*
267. *Ioan Florian, "-", Rod.*
268. *Ioan Mâneguțiu, "-", Poiana.*
269. *Nicolau Dobrota, "-", Poiana.*
270. *Gligor Cioran, "-", Cărpiniș.*
271. *Ioan George, "-", "-", Poiana.*
272. *Ioan Banu, învățător, Poiana.*
273. *Nicolae Armeanu, învățător, Miercurea.*
274. *Ioan Greavu, "-", Topârcea.*
275. *George Muciu, "-", Ludoș.*
276. *Ioan Radu, "-", Cărpiniș.*
277. *Al. Filimon, "-", Reciu.*
278. *Const. Sava, paroh gr. ort., Sînd⁶.*
279. *N. Moeges, neguțiator, Sebeș.*
280. *Ioan Onițiu, neguțiat., Sebeș.*
281. *Nicolae Gaetenariu, comerciant, Brașov.*
282. *Nicolae Solomon, administrator de protocoale funduare în Miercurea.*
283. *Moise Luca, propriet. Miercurea.*
284. *Ioan Clement, propr. Miercurea.*
285. *Dumitru Stanese, propr. "-".*
286. *Ioan Măcelariu, "-", "-", "- și arendator.*

⁶ Probabil Stîna, astăzi Dacia, jud. Brașov [n. ed.].

287. *Ioan Helsiu, "-", "-".*
288. *Georgiu Bunea, "-", "-".*
289. *Ioan Fleșeriu, "-", "-".*
290. *Ioan Sofron Nistor Fleșeriu, "-", "-".*
291. *Nistor Fleșeriu, paroh gr. ort., Miercurea.*
292. *Nistor Bunea, proprietar, Miercurea.*
293. *Dumitru Barbu, diurnist, "-".*
294. *Georgiu Olariu, proprietar.*
295. *Iosif Hosszu⁷.*

II. 27 IUNIE 1872. Conscrierea membrilor conferinței naționale române din Ardeal ținută la Alba Iulia⁸.

1. *Dr. Ioan Rațiu avocat, Turda.*
2. *Georgiu Domșa secretar gubern. in pens. et proprietar mare, la Giurfăleu in comitatul Clujului.*
3. *Elia Macelariu consiliar gub. in pens. et asesor consist. gr. res., Sibiu et Miercurea.*
4. *Ioan Antonelli vicar for. gr. cat., Făgăraș.*
5. *Georgiu Barițiu proprietar, Brașov.*
6. *Simeon Balinth protopop gr. cat. Bistrei, Roșia.*
7. *Gabriel Manu f. jude prim., avocat, Dej.*

⁷ Deși lista participanților la conferința de la Miercurea se oprește aici, ea trebuie cu siguranță completată. Protocolul adunării invocă prezența a 400 de persoane, deci aproximativ ¼ dintre ei rămân anonimi. Este foarte probabil ca aceștia să fi fost, în mare parte, localnici din zona Sibiului. Dintre participanții despre a căror prezență sigură suntem informați din alte surse îi enumerăm pe: Nicolae Cristea, Ioan Axente Sever, Ioan Borcia, Ioan Micu Moldovan. De asemenea, în Comitetul Central al partidului, apar membri despre a căror participare la Miercurea nu vorbește nici un alt document: Nicolae Popea, Ioan Antonelli, Ioan George Ioan, Gabriel (Gavril) Manu senior, Ioan P. Maier (înlocuit cu Ioan Pamfiliu), George Barițiu. Dintre aceștia doar pentru G. Barițiu există certitudinea că nu a fost prezent. Cf. *Acte și date despre conferința română națională din Transilvania, ținută în 7 și 8 martie 1869 în Opidulu Mercuria*, passim; Ioan cavalier de Pușcariu, *Notițe despre întâmplările contemporane. Partea a II-a*, p. 23 [n. ed.]

⁸ „Gazeta Transilvaniei”, XXXV (1872), nr. 52, 1/13 iulie, p. 1–2.

8. *Axente Severu proprietar in Cricău și Alba Iulia (cav. SS. Anei a ord. Fr. Iosif etc.)*
9. *Elia Vlassa canonic metr., Blaj.*
10. *Ioan Pamfilie canonic metr., Blaj.*
11. *Dr. Ios. Hodos vicespanu in Zarand, Abrud.*
12. *Alexandru Tordasianu protopop gr. orient. Alba Iulia.*
13. *Dr. Tincu avocat, Orăștie.*
14. *Vasilie Moldovanu proprietar, Boziaș⁹.*
15. *Ioan M. Moldovanu profesor, Blaj.*
16. *Ioan Rusu proprietar, Vidrasău.*
17. *Mateiu Nicola avocat, Abrud.*
18. *August Horșia jude prim., V[ajda]. Huniad⁰.*
19. *Ioan Cosieriu avocat, Alba Iulia.*
20. *Dr. Nicolae Stoia medic, Blaj.*
21. *Mihail Andreica proprietar, Câmpeni.*
22. *Anania Moldovanu cand. de adv., Câmpeni.*
23. *Ludovic Ciato ases. orfanal, D-St.-Martin¹¹.*
24. *Petru Solomon profesor, Blaj.*
25. *Ioan Hossu preot gr. cat. și proprietar Milașul Mare.*
26. *Georgiu Munteanu profesor, Blaj.*
27. *Ioan Bojiția avocat, Sebeș.*
28. *Nicolae Ionașiu profesor, Blaj.*
29. *Elia Chirilă docente, Cugir.*
30. *Ludovic Simon propriet., S. Georgiul de Câmpie.*
31. *Mihail Simon propr., S. Georgiul de Câmpie.*
32. *Petru Truția jurist, Pesta.*
33. *Dr. Răcuciu avocat, Sibiu.*
34. *Dr. Nemeș avocat, Sibiu.*
35. *Dr. [Aurel] Brote propriet. etc., Sibiu.*
36. *Dr. Lazăr Petcu avocat, Deva.*
37. *Ioan Pop proprietar, Șard.*
38. *Paul Olteanu docente, Hațeg.*
39. *Avram Stoian învățător, Alba Iulia.*

⁹ Localitate dispărută, inclusă acum în orașul Târnăveni, jud. Mureș [n. ed.].

¹⁰ Vajdahunyad, numele maghiar al Hunedoarei [n. ed.].

¹¹ Diciosânmartin, vechiul nume al localității Târnăveni [n. ed.].

40. *George Demian paroh gr. orient., Zlatna.*
41. *Mihail Popu paroh gr. orient., Zlatna.*
42. *Nicolae Görög neguțiator, Alba Iulia.*
43. *Gerasimu Muncacianu cantor, Abrud.*
44. *Rubin Patiția jude orfanal, Alba Iulia.*
45. *Vasile Albini proprietar, Cut.*
46. *Ioan Munteanu învățător, Alba Iulia.*
47. *Samuel Cirlea, proprietar, Alba Iulia.*
48. *Candid Moldovan paroh gr. orient., Totoi.*
49. *Dr. Balint medic montan, Bucium.*
50. *Iosif Orbonașiu de V[ajda]. Hunyad proprietar, Vinerea.*
51. *Efrem Pop jurist abs. et propr., Roșia secășiană.*
52. *Alexandru Crișian docente, Săcalul de Câmpie.*
53. *Ioan Popescu paroh gr. or., Stremț.*
54. *Ioan Chisbac propriet., Ighiu.*
55. *Nicolae Rutia propriet., Mesentea.*
56. *Simeon Berghianu propriet., Alba Iulia.*
57. *Mihail Dobo de Ruszka senator, Orăștie.*
58. *Beniaminu Fülep neguțiatoriu, Blaj.*
59. *Alexandru Claudiu Vladu secret. jud., Orăștie.*
60. *Mihailu Tipografu propriet., Blaj.*
61. *Nicolae Mestecanu parohu gr. orient., Roșia montană.*
62. *S. Borha avocat, Roșia montană.*
63. *Georgiu Rațiu avocat, Aiud.*
64. *Iosif Săbeșianu propriet., Alba Iulia.*
65. *Zaharia Moga notar com., Săsciori.*
66. *Elia Luca vice-protopop gr. cat. Băgăului, Petelca.*
67. *Ioan German profesor, Blaj.*
68. *Nicolae Bentia telegrafist, Alba Iulia.*
69. *Demetriu Murărescu not. com., Cugir.*
70. *Ioan Petricu avocat, Cugir.*
71. *Gregoriu Serbu paroh gr. cat., Teiuș.*
72. *Teodoru Herlea not. com., Vinerea.*
73. *Ioan Mărculețiu profesor, Blaj.*
74. *Ioan Piso act. com., Sebeș.*
75. *Ioan Orga cooperat. gr. cat., Bucerdea grân.*
76. *Beniamin Pop profesor, Blaj*

77. *Ioan Munteanu cand. de adv., Sibiu.*
78. *Ioan Gal protop. gr. orient., Abrud.*
79. *Ioan Bena preot gr. orient., Pianu inf.*
80. *Dionisiu Adamovicici paroh gr. orient., Abrud.*
81. *Moise Lasleu paroh gr. orient., Feneș.*
82. *Alexandru Petruția not. com., Ciufud.*
83. *Sebastian Popescu not. com., Zlatna.*
84. *Teodor Pop Birlea docente, Șard.*
85. *Moise Popa cantor et propr., Șard.*
86. *Georgiu Lucaciu propriet., Șard.*
87. *Nicolae Giurca paroh gr. cat., Bucerdea vin.*
88. *Iacob de Popa not. com., Bucerdea vin.*
89. *Ioan Florescu propriet., Ighiu.*
90. *Silvestru Rusanu propriet., Ighiu.*
91. *Simeon Șandru propriet., Ighiu.*
92. *Ioan Jioldoșiu propriet. din comit. Albei inf.*
93. *Vasile Rusanu propriet. din comit. Albei inf.*
94. *Nicolae Borza comerciant, Bucerdea vin.*
95. *Ioan Seicanu colect. et prop., Cricău.*
96. *Iacob Pop cantor, Cricău.*
97. *Ioan Darabant propriet., Abrud.*
98. *E. Hentes propriet., Abrud.*
99. *Nicolae Florescu propriet., Ighiu.*
100. *Georgiu Berghianu propriet., Ighiu.*
101. *Nicodin Berghianu propriet., Ighiu.*
102. *Alexiu Viciu cooperat. gr. cat., Nirașteu¹².*
103. *Alexandru Velicanu subjude, A. Iulia.*
104. *Isidor Blaga teol. abs., A. Iulia.*
105. *Ioan Dărămuș docente, Cetea.*
106. *Nicolae Gaitan avocat, Aiud.*
107. *Laurentiu Candea avocat, Aiud.*
108. *Dr. Ioan Rațiu profesor, Blaj.*
109. *Iosif Moga propriet., Coc¹³.*
110. *Georgiu Popa propriet., Blaj.*

¹² Vechiul nume al localității Ungheni, jud. Mureș [n. ed.].

¹³ Pădureni, jud. Cluj [n. ed.].

111. *Artemiu Lupan propriet., Cîcud*¹⁴.
112. *Alexandru Neagoie, propriet., Micăsasa.*
113. *Ladislau Vajda secret. minist., Cluj.*
114. *Gabriel Pop protopop gr. cat., Cluj.*
115. *Gregoriu Elecheș protopop gr. cat., A. Iulia.*
116. *Ioan Boeriu paroh gr. cat., Lechința de Mureș.*
117. *Aron Gerasim paroh gr. cat., Petrilaca.*
118. *Alexandru M. Micu profesor, Blaj.*
119. *Georgiu I. Pop perceptor, A. Iulia.*
120. *Ioachim Crișian paroh gr. cat., Ighiu.*
121. *Ioan Deac protopop gr. cat., Zlatna.*
122. *Petru Truția paroh gr. cat., Cricău.*
123. *Georgiu Bran pract. la trib. reg., A. Iulia.*
124. *Ioan P. László paroh gr. cat., Iernut.*
125. *Petru Niraștean paroh gr. cat., Mihalț.*
126. *Simeon Micu profesor, Blaj.*
127. *Ștefan Pop paroh gr. cat., Mihalț.*
128. *Vasile Hosszu capelan gr. cat., M. Oșorhei*¹⁵.
129. *Georgiu Totoianu paroh gr. cat., Chișfalău*¹⁶.
130. *Vasile Maioru preot (confesiune?), gr. cat. Chimitelnic*¹⁷.
131. *Nicolae Maior paroh gr. cat., V. Udriheiu*¹⁸.
132. *Francisc Boțeanu paroh gr. cat., Bărbant.*
133. *Sebastian Hensel, Abrud.*
134. *Ioan Șandru secret. pres., Sedisióra*¹⁹.
135. *Georgiu Fogarasianu propriet., Oarda inf.*
136. *Ioan Moldovanu propriet., Totoi.*
137. *Nechifor Tănase propriet., Totoi.*
138. *Ioan Cărpinișan propriet., Răhău.*
139. *Daniel Macsimilian antiste, Lancrăm.*
140. *Ioan Nanescu propriet., Ampoița.*
141. *Georgiu Buzugan paroh gr. orient., Macău.*

¹⁴ Țicud, vechiul nume al localității Valea Largă, jud. Mureș [n. ed.].

¹⁵ Târgu Mureș [n. ed.].

¹⁶ Micești, jud. Alba [n. ed.].

¹⁷ Cipăieni, jud. Mureș [n. ed.].

¹⁸ Odrihei, jud. Mureș. [n. ed.].

¹⁹ Localitate neidentificată. Posibilă denumire coruptă ptr. Sighișoara [n. ed.].

142. *Toma Popescu paroh gr. orient., Ampoița.*
143. *Nicolae Mărcuș propriet., Cugir.*
144. *Șerban Ciriac propriet., Cacova.*
145. *Georgiu Micu jude et propr., Cugir.*
146. *Nicolae Barabanțiu propriet., Cugir.*
147. *Vasile Vodă propriet., Feneș.*
148. *Ștefan Crișan propriet., Teiuș.*
149. *Ioan Barna paroh gr. orient., Poiana Aiudului.*
150. *Ioan David junior, capelan gr. orient., Ampoița.*
151. *Nicolae Lobonț paroh gr. orient., Sereca.*
152. *Danilă Bogdan, propriet., Totoi.*
153. *Glîgor Moldovan propriet., Totoi.*
154. *Elia Melintea propriet., Totoi.*
155. *Nicolae Popescu propriet., Totoi.*
156. *Ioan Anna propriet., Totoi.*
157. *Vasile Bogdan propriet., Totoi.*
158. *Nicolae Munteanu propriet., Totoi.*
159. *Nonu Anna propriet., în Dumitra.*
160. *Sebastian Mutul propriet., Cut.*
161. *Iosif Mărgineanu propriet., A. Iulia.*
162. *Miron Herlea învățător, Galda inf.*
163. *Barbu Simeon propriet., Galda inf.,*
164. *Trifu Lecu propriet., Galda inf.,*
165. *Trifu Ieremia propriet., Galda inf.*
166. *Schianu Dumitru propriet., Galda inf.*
167. *Ventu Onu propriet., Galda inf.*
168. *Nicolae Begnescu protopop gr. cat., Tiur.*
169. *Teodor Colbaș insp. domin., Cut.*
170. *Nicolae Pop paroh gr. cat., Șard.*
171. *Petru Anca paroh gr. cat., Totoi.*
172. *Iosif Crișan propriet., Bărăbanț.*
173. *Sofroniu Brendușiu paroh gr. orient., Tra-[...] ²⁰.*
174. *Petru Cirlea propriet., A. Iulia.*
175. *Simeon Popovici not. et propriet., V[ámos] Udvarhely ²¹.*

²⁰ Lipsă în original [n. ed.].

²¹ Odrihei, v. supra [n. ed.].

176. *Simeon Pascu paroh gr. cat., Gârbova inf.*
177. *Ioan Todescu paroh gr. orient., Bucium.*
178. *Ioan Popescu not. com., Totoi.*
179. *Teodor Velican paroh gr. cat., Galda inf.*
180. *Absolon Șarlea adm. protop. gr. cat., Țapu.*
181. *Alexandru Bociatu amplotiat, Ighiu.*
182. *Alexandru Velican, amplotiat, Blaj.*
183. *Cosma Paul paroh gr. cat., Necrileşti.*
184. *Ioan Pataki paroh gr. orient., Mihalț.*
185. *Gregoriu Mezei propriet., Cricău.*
186. *Arseniu Frățilă not. com., Tiur.*
187. *Nicolae Nestor not. com., Bucerdea vin.*
188. *Petru Mihailovici din Abrud.*
189. *Lazăr Vlad din Abrud.*
190. *Alexandru Pop din Abrud.*
191. *Nicolae Berghianu din Abrud.*
192. *Nicolae Cirlea din Abrud.*
193. *Ioan Radu propriet., Șard.*
194. *Nicolae Florea not. com., Mesentea.*
195. *Nicolae Barbu avocat, A. Iulia.*
196. *Alexandru Danciu notar, Bucium.*
197. *Petru Pavel notar, Zlatna.*
198. *Georgiu Bucșia profesor, Blaj.*
199. *Nicolae Popescu profesor, Blaj.*
200. *Alexandru Lazăr propriet., Abrud.*
201. *Antoniou Roșoru propriet., Orăștie.*
202. *Paul Stoica propriet., Vajdasigu²².*
203. *Nicolae Dărămuș propriet., Cetea.*
204. *Gregoriu Vitez proprietar et preside. club. naț., Teaca (comit. Clujului).*
205. *Nicolae Budacu propriet., Teaca.*
206. *Petru Toderescu propriet., Feneș.*
207. *Demetriu Bergianu propriet., Feneș.*
208. *Nicolae Plăcintă propriet., Feneș.*
209. *Constantin Groza Colini, Petroșani.*
210. *Achim Dăianu, Petroșani.*

²² Gura Arieșului, jud. Alba [n. ed.].

211. Mihail Biranea propriet, Totoi.
212. Dionisiu Șulutiu asesor la tribunalul reg. în Turda.
213. Petricășiu cancelist la tribun. r. în Turda.
214. Victor A. Barițiu, propriet. în Roșia mont.

III. 1 MARTIE 1881. Circulara CCE²³ privind convocarea conferinței naționale pe data de 12 mai 1881 la Sibiu și regulamentul delegării participanților²⁴.

*Către Municipiile și cercurile
electorale române din Transilvania*

În urmarea măsurilor preparative luate de către acest comitet în decursul anului expirat, relative la noul termen electoral pentru Dieta Ungariei, pe un alt period electoral, pe temeiul informațiilor înaintate de aici cu data de 1 noiembrie 1880; și în sensul mai multor răspunsuri ajunse încoace de la un număr considerabil de colegii electorale, comitetul D-Voastră central electoral a decis a convoca după exemplul dat în celelalte epoci electorale, câte au trecut peste țară de la 1869 încoace, o conferință generală, întru care să fie reprezentate, pe cât numai permit împrejurările, toate colegiile în care se află alegători de naționalitate românească.

Conferința este convocată prin literele publicate pe ziua de 12 mai a. c. la Sibiu.

Spre a se ajunge acest scop recunoscut peste tot de o importanță extraordinară s-au aflat de necesitate absolută, ca să vă recomandăm observarea cât mai exactă a următoarelor dispozițiuni:

1. În fiecare cerc electoral comitetul cercual electoral convoacă o adunare a alegătorilor români pentru scopul alegerii delegaților la conferința generală.

Ziua și locul acestei adunări o fixează comitetul convocator.

²³ Vom folosi în continuare acest acronim pentru organismul executiv al Partidului Național, prezent în documente sub diferite titulaturi: *comitetul central electoral, comitetul permanent etc.* [n. ed.].

²⁴ Arhivele Naționale Istorice Centrale București, Fond Partidul Național Român din Transilvania (Comitetul Național Român Sibiu), Dos. 1/I, f. 55–56 [n. ed.].

2. *La adunare participă numai alegători români verificați în listele electorale din anul 1880 (conform articolului de lege 33 din anul 1874).*

3. *Adunarea se constituie prin alegerea unui președinte, unui notar și a doi scrutători; ea procedează apoi la alegerea a doi delegați pentru conferința generală din Sibiu.*

4. *Delegații pot fi aleși din cercul unde aparțin sau din alte cercuri electorale.*

5. *Despre ședința adunării se ia un proces verbal, care se subscrie de președinte, notar și scrutători și care se predă delegaților pentru verificarea alegerilor.*

6. *Alegerea delegaților se va efectua până cel mult în 31 martie a. c. st. n., iar comitetul cercual electoral va încunoștința pe comitetul central din Sibiu până cel mult în 10 aprilie a. c. despre delegații aleși*

7. *În interesul unei proceduri solidare nu trebuie a se da delegaților instrucțiuni obligatorii, ci este de ajuns ca ei să cunoască opiniunea comitenților lor în cestiunea pentru care este convocată conferința generală.*

8. *Este de dorit ca delegații să se afle la Sibiu încă în pre seara conferinței, să sosească adică aici în 11 mai a. c.*

Sibiu, în 1 martie 1881

Comitetul Central Electoral

N. Popea, preș.

IV. 27 MARTIE 1881. Protocolul ședinței comitetului electoral din cele două cercuri ale orașului Sibiului ținută în vederea alegerii de delegați la conferința națională din 12 mai 1881²⁵.

Protocol

luat în conferința alegătorilor români din cercurile Sibiu, cetate și suburbii, ținută în Sibiu la 27 martie n. 1881 cu scop de a alege

²⁵ Arhivele Naționale Istorice Centrale București, Fond Partidul Național Român din Transilvania (Comitetul Național Român Sibiu), Dos. 1/I, f. 59–60 [n. ed.].

delegați pentru conferința electorală generală, convocată pe ziua de 12 mai a.c. la Sibiu

1. *Părintele arhimandrit și vicar arhiepiscopesc Nicolae Popea dând citire hârtiei comiterului central din Sibiu de dto 1 Martie a.c. prin care se statoresc modalitățile pentru ținerea conferințelor electorale particulare, declară conferința de deschisă.*

2. *În conformitate cu p. 3 din literele de convocare, amintite sub punctul precedent Conferința se constituie alegând prin aclamațiune pe părintele arhimandrit și vicar arhiepiscopesc Nicolae Popea de prezident, pe Dr. D. P. Barcianu de notar, și pe dd. Moise Lazăr și Eugen Brote de bărbați de încredere /scrutătoril.*

3. *Alegătorul Visarion Roman propune a se alege o comisiune, care consultând pe alegători să stabilească o listă de candidați, din care conferința să aleagă apoi pe delegații săi pentru conferința generală din 12 mai.*

La propunerea alegătorului Dimitrie Comșa Conferința decide a se face candidarea în urma consfătuirii libere a tuturor delegaților, fără întervenirea unei speciale comisiuni.

4. *Alegătorul Partenie Cosma propune ca: fiind două colegii electorale aici întrunite, să-și aleagă fiecare separat câte doi delegați ai săi.*

La propunerea alegătorului Nicolae Cristea Conferința, din motiv că nu s-ar putea despărți la moment alegătorii după cercuri, și din motiv că toți au fost conchiemați la o conferință singură, comună, decide a face în comun alegerea celor patru delegați pentru conferința generală electorală.

5. *În legătură cu acestea la propunerea alegătorului Simeon Popescu ședința se suspendă pe 10 minute spre a se consulta asupra persoanelor, ce ar fi a se alege de delegați.*

6. *Redeschizându-se ședința se purcede la actul alegerii care se face cu țidule, prin votare secretă. Dintre 70 alegători prezenți înscriși în consemnarea alăturată și-au dat 61 votul lor.*

Scrutându-se voturile la fața locului, de către bărbații de încredere s-a constatat că au întrunit:

Nicolae Popea 61 voturi

*Nicolae Cristea 59 voturi
Dr. Ioan Borcia 36 voturi
Dimitrie Comșa 35 voturi
Partenie Cosma 25 voturi
Visarion Roman 19 voturi
Ilie Măcelariu 8 voturi
Ioan Hannea 2 voturi
Dr. Aurel Brote 1 vot
Eugen Brote 1 vot
Dr. Ioan Nemeș 1 vot.*

Întrunind Nicolae Popea arhimandrit și vicariu episcopesc, Nicolae Cristea, asesor consistorial și redactor, Dr. Ioan Borcia avocat și Dimitrie Comșa profesor, majoritatea voturilor, se proclamă de aleși delegați ai cercurilor Sibiu, cetate și suburbii, pentru conferința generală electorală ce are a se întruni în 12 mai a.c. la Sibiu.

7. Pentru punerea în lucrare a agendelor ulterioare, prezidiul după o prealabilă coînțelegere cu alegătorii propune și conferința alege un comitet electoral cercual în persoanele alegătorilor:

- 1. Zacharie Boiu*
- 2. Dimitrie Cunțanu*
- 3. Petu Simtion, paroh*
- 4. Visarion Roman*
- 5. Eugen Brote*
- 6. Dr. Ioan Nemeș și*
- 7. Niculae Imbăruș sen.*

*Cu acestea conferința se încheie.
Sibiu d.u.s.*

*N. Popea mp
Pres.
M. Lazăr mp
bărbat de încredere*

*Dr. D.P. Barcianu mp
notar
Eugen Brote mp
bărbat de încredere*

Conformitatea acestei copii cu protocolul original se adevăresc.

Dr. D.P. Barcianu
notar

V. 4 APRILIE 1881. Proces verbal al ședinței comitetului electoral din cercul Cristian, organizată în vederea alegerii de delegați la conferința națională din 12 mai 1881²⁶.

Proces verbal

susceput în ședința adunării alegătorilor români din cercul Cristianului convocată astăzi la 4 aprilie st. n. în opidul Săliște de domnii Demetriu Florian și Nicolau Ioan

Convocatorul mai bătrân Demetriu Florian constatând mai înainte prezența a 43 alegători adresează acestora prin câteva cuvinte scopul întrunirii de astăzi și declară ședința de deschisă provocând adunarea să-și aleagă un președinte și 2 notari.

La propunerea Dlui Ioan Duma notar com. în Orlat se aleg cu aclamațiune Dr. Nicolau Calefariu de președinte și Ioan Popa și Nicolau Ioan de notari.

Fiind biroul constituit se purcede la rezolvirea obiectului prim care a fost la ordinea zilei și adică: „ce atitudine să așterne alegătorii acestui cerc față cu viitoarele alegeri dietale”.

Membrul Demetriu Florian din considerațiunea că adunarea națională din 12 mai va aduce în privința aceasta un conclud, care va fi de obligatoriu pentru toți Românii din Transilvania e de părere ca să nu intrăm în dezbaterea meritorie a acestui obiect, ci să trecem la al doilea obiect, care privește alegerea celor doi delegați. Această propunere a fost combătută de membrii Ioan și Basiliu Iosoff care susțin că spre a efaptui o alegere conștiincioasă mai înainte de toate este de lipsă, ca să știm părerea alegătorilor acestui cerc electoral. Fiind majoritatea pentru părerea dlui D. Florianu aceea se ridică la valoare de conclud și așa se trece la al doilea obiect, adică la alegerea celor doi delegați.

Spre scopul acesta se suspendă ședința pe câteva minute, iar după redeschidere proclamă: Reverenția Sa Dl Ioan Hannia protopop,

²⁶ Arhivele Naționale Istorice Centrale București, Fond Partidul Național Român din Transilvania (Comitetul Național Român Sibiu), Dos. 1/I, f. 67–68 [n. ed.].

profesor și director seminarial și Preastimatul Dn Parteniu Cosma avocat ambii în Sibiu ca reprezentanți ai cercului Cristianului la conferința națională română ținândă în Sibiu la 12 mai cal. n. a. c.

Totodată se decide ca acești doi domni să reprezinte cercul acesta și la conferința comună cu Ungaria. –

În fine adunarea decide: „a primi solidar concludul adunării naționale din 12 mai fie acela activitate sau pentru pasivitate”.

Verificarea acestui proces verbal se conrede unei comisiuni stătătoare din Domnii Demetriu Florian, Nicolae Mostora și Ioan Moga.

Nemai fiind alte obiecte la ordinea zilei ședința se încheie, protocolul se subscrie și autentică. –

D.U.S.

*Dr. Calefariu Nicolau
preș. adunării*

*Nicolau Ioan
not. adunării*

Protocolul de față s-a autenticat prin:

Demetriu Florian

Nicolae Mostora

Ioan Moga

[verso:]

Pres. 12/24 aprilie 1881, Nr. 69

VI. 9 APRILIE 1881. Proces verbal al ședinței comitetului electoral din comitatul Turda-Arieș, cercurile Turda, Luduș și Vințul de Sus²⁷, organizată în vederea alegerii de delegați la conferința națională din 12 mai²⁸

Proces verbal luat în ședința clubului electoral din municipiul Turda-Arieș ținută în 9 aprilie 1881

1. Președintele clubului electoral, Dr. Ioan Rațiu, deschizând ședința aduce la cunoștința alegătorilor adunați, că în urma unei scripte a comitetului central din Sibiu, trebuie aleși pentru fiecare cerc electoral câte doi delegați la conferința generală ținândă în Sibiu în 12 mai a. c.; și provoacă adunarea ca amăsurat îndrumărilor exprese de comitetul central dto. Sibiu 1 martie a. c. să binevoiască a se constitui în sensul dispozițiilor recomandate în scrisoarea numită, în urma căreia adunarea aclamă de președinte pe Dr. Ioan Rațiu, de notar pe Ioan Mesaroș, de scriitori pe Alesandru P. Ramonțian și Alesandru Gaia.

2. Constituindu-se astfel adunarea prezidiul pune la ordinea zilei alegerea celor 2 (doi) delegați pentru fiecare cerc electoral; deoarece însă aici sunt reprezentate trei cercuri electorale ale municipiului și anume: Turda, Luduș și Felvinc, prezidiul recere adunării, ca să se consulteze, că face-se-va alegerea delegaților separat pentru fiecare cerc de către alegătorii cercurilor respective, sau adunarea voiește a face alegerea de odată, votizând fiecare alegător pentru delegații tuturor trei cercuri?

În urma căreia luând în considerațiune că clubul electoral a fost mai înainte format pentru toate cercurile, și fiindcă la adunarea de azi asemenea toate cercurile sunt reprezentate, adunarea decide ca alegerea delegaților să se facă de odată de către toți alegătorii pentru delegații tuturor trei cercuri electorale

3. În urma acesteia prezidiul provoacă adunarea ca să se consulteze pentru alegerea celor 6 delegați și amână dezbaterea pe câteva minute.

²⁷ Unirea I, jud. Alba [n. ed.].

²⁸ Arhivele Naționale Istorice Centrale București, Fond Partidul Național Român din Transilvania (Comitetul Național Român Sibiu), Dos. 20, f. 11–12 [n. ed.].

Redeschizându-se ședința adunarea aclamă cu unanimitate de delegați ai cercului Turda: pe domnii redactor George Barițiu și avocat Dr. Ioan Rațiu; de delegați ai cercului Luduș pe domnii consilier Iacob Bologa și protop. Petru Vlassa; de delegați ai cercului Felvinc pe domnii direct. Visarion Roman și avocat Anania Moldovan.

Nemaifind alt obiect la ordinea zilei, ședința se declară de închisă.

Turda, în 9 aprilie 1881

Dr. Ioan Rațiu, președintele adunării alegătorilor

Ioan Mesaroș, notar

Alesandru P. Ramonțianu și

Alesandru Gaia, scriitori

VII. 23 APRILIE 1881. Scrisoare a lui Iacob Bologa către CCE, în care arată că din motive de sănătate nu poate accepta mandatul de delegat din cercul Ludușului²⁹.

Onorabil Comitet!

Alegătorii români din cercul electoral dietal al Ludușului m-au ales și pe mine de ablegat al lor la conferința națională din 12 mai a.c.

Eu, căruia nu-mi permit împrejurările, în care mă aflu, a primi vreun mandat pentru menționata conferință, am scris în 16 ale lunii trecute amintiților mei alegători, și făcându-le imposibilitatea, de a mă acomoda și a corespunde dorinței lor cunoscută, i-am rugat ca să-și aleagă pe altcineva de ablegat în locul meu.

Ei însă, conduși de părerea, că o alegere nouă n-ar fi validă, deoarece – conform dispozițiilor făcute de către Onorabilul Comitet – au fost de a se termina alegerile din chestiune până în 31 martie și de a se arăta cu numele cei aleși până în 10 aprilie a.c., mi-au rescris că

²⁹ Arhivele Naționale Istorice Centrale București, Fond Partidul Național Român din Transilvania (Comitetul Național Român Sibiu), Dos. 1/I, f. 64. [n. ed.].

nu-mi pot primi demisionarea, și că am să mă îndrept eu „declararea în privința aceasta” către Onorabilului Comitet central.

Permițându-mi deci a declara și înaintea Onorabilului Comitet, că regret foarte, a nu putea primi onorificul mandat, ce mi s-a oferit, îl rog frățește: să binevoiască a dispune o nouă alegere de un ablegat în cercul electoral al Ludușiului.

Sibiu în 11/23 aprilie 1881

Iacob Bologa mp

[verso:]

pres. 11/23 aprilie 1881.

N. 70

Onorabilului Comitet central electoral, la adresa Preacuvioasei Sale, a Părintelui Arhimandrit și Vicar arhiepiscopesc Nicolae Popea, președinte al numitului comitet în Sibiu.

Iacob Bologa arată că nu poate primi mandatul de ablegat la conferința națională din 12 mai 1881 ce i s-a oferit de către alegătorii români din cercul Ludușiului.

VIII. 27 APRILIE 1881. Scrisoare a CCE către Ioan Rațiu, în care i se cere să dispună alegerea unui alt delegat la conferința din 12 mai, în locul lui I. Bologa³⁰.

Preastimate Domnule!

Domnul consilier aulic în pensiuine, Iacob Bologa ales fiind delegat la Conferința noastră generală din 12 mai a.c. din partea alegătorilor români ai cercului elect. Ludușiu s-a declarat la acest comitet central în mod categoric, că nici într-un chip nu poate primi acest mandat. Deci, ca să nu rămână acel cerc nereprezentat la Conferință, este neapărat de lipsă să se facă îndată alegere nouă din partea respectivilor alegători, pentru a cărei efectuare comitetul subscris

³⁰ Arhivele Naționale Istorice Centrale București, Fond Partidul Național Român din Transilvania (Comitetul Național Român Sibiu), Dos. 1/I, f. 83. [n. ed.].

se vede necesitat a se adresa către Dvoastră, ca către prezidentul clubului comitatului Turdei, cu rugarea, ca să binevoiești a dispune cât mai curând cele necesari în sensul instrucțiunii comitetului central, pentru convocarea unei adunări noi în care să se aleagă un alt delegat al cercului din chestiune în locul domnului Bologa.

Rămânem cu deosebit respect

Sibiu în 15/27 aprilie 1881

Comitetul elect. central

Domnului avocat Dr. Ioan Rațiu la Turda

IX. DOCUMENT NEDATAT³¹. Anunț al CCE privind condițiile de acces în sală pe durata conferinței din 12 mai 1881³²

Conferința electorală a partidei naționale române

Spre știre și informare se aduce la cunoștința onoratului public că în urma îngustimii spațiului intrarea în sala menită pentru conferință (otelul la „Împăratul Romanilor”) poate urma numai pe lângă bilete de intrare, ce se pot procura sâmbăta în 19/31 mai³³ de la 3-6 ore p.m. în localul casinei române (Strada Măcelarilor, casa „Albinei”).

În special pot intra în însăși sala de ședință numai delegații aleși din cercurile electorale și raportorii ziarelor (Bilete galbene). În logie și galerii damele și persoanele de distincțiune (Bilete roșii). Încăperile colaterale ale sălii, cu intrarea prin curtea hotelului, stau la dispozițiunea onoratului public (Bilete vinete).

Biletele se dau odată pentru întreaga durată a conferinței, la intrare în sală sunt a se produce, dar nu se predau.

³¹ Concept databil înainte de 29 aprilie 1881 [n. ed.].

³² Arhivele Naționale Istorice Centrale București, Fond Partidul Național Român din Transilvania (Comitetul Național Român Sibiu), Dos. 1/I, f. 65.

³³ Greșală în document, data corectă: 19/31 aprilie [n. ed.].

X. 8 MAI 1881. Proces verbal al ședinței comitetului electoral din cercul Ocna Sibiului în vederea alegerii de delegați la conferința națională din 12 mai³⁴.

Proces verbal

luat în ședința adunării alegătorilor din cercul electoral al Opidului Vizakna, ținută în Opidul Vizakna la 27 martie 1881, conform hârtiei Onorabilului Comitet central electoral din Sibiu dtto 1 martie 1881, în cauza alegerii alor doi Delegați, care vor avea să reprezenteze susnumitul cerc electoral la conferința generală conchiamată la Sibiu pe 12 mai anul curent.

În ziua de 27 martie a.c. s-au adunat alegători în număr destul de mare în localul de școală al Ocnei superioare, conform hotărârii subcomitetului local din 9 martie a.c., unde mai întâi se citește hârtia Onorabilului Comitet central electoral din Sibiu dtto 1 martie a.c. referitoare la alegerea alor doi delegați la conferința generală conchiamată la Sibiu pe 12 mai a.c., care apoi se deslușește prin Părint. Ioan Henteș alegătorilor prezenți în mod destul de clar și la înțeles.

Cu toate acestea însă din cauza neînțelegerilor ce domnesc în Opidul nostru nu s-a putut ajunge la nici un rezultat din care cauză adunarea s-a dizolvat fără a face vreun pas în privința aceasta, amânând treaba până se vor mai domoli neînțelegerile și agitațiunile neîntemeiate ce există.

D.U.S.

Continuare

Subcomitetul cercual local văzând că s-a mai domolit lucrul și s-au complanat încâtva agitațiunile a conchiamat adunarea alegătorilor acestui cerc pe 26 aprilie a.c.

În ziua premenționată întrunindu-se alegătorii cercului electoral al Opidului Vizakna într-un colegiu electoral spre scopul alegerii a doi delegați la conferința generală conchiamată la Sibiu pe 12 mai a.c.

³⁴ Arhivele Naționale Istorice Centrale București, Fond Partidul Național Român din Transilvania (Comitetul Național Român Sibiu), Dos. 1/I, f. 57–58 [n. ed.].

Adunarea se constituie astfel:

Alegând de Președinte pe Părintele paroh Ioan Henteș, de notar pe părintele Ioan Vințelериu și de scriitori pe Dnii Dimitrie Cristea învățător și pe Ioan Muntean proprietar.

După constituire arătându-se din partea Prezidiului scopul și însemnătatea conferinței generale conchiamate la Sibiu pe 12 mai a.c. se purcede la alegerea chestionată.

Cu referință la alegere se citește alegătorilor punctul 4lea din hârtia Onorabilului Comitet central electoral din Sibiu ditto 1 martie 1881, care dispune că aleșii pot fi din sau afară de cercul electoral la care aparțin alegătorii; la aceasta se observă din partea alegătorilor, că în împrejurările prezente nu aleg străini, ci numai dacă oameni de-ai noștri vor lua responsabilitatea.

Deci cu unanimitate se aleg prin colegiul electoral al cercului Vizakna, ca delegați la conferința generală conchiamată la Sibiu pe 12 mai a.c. Părintele paroh gr. or. Ioan Henteș și Părintele paroh gr. or. Ioan Predovici, care vor avea drept a reprezenta pe alegătorii români din acest cerc electoral la susnumita conferință.

Procesul acesta verbal autenticat și suscris se dă susnumiților delegați aleși ca credențional spre verificarea alegerii și recunoașterea mandatului încredințat Onorat Domniei lor din partea alegătorilor români ai acestui cerc electoral.

Vizakna 1881 aprilie în 26 c. v.

*Ioan Henteșiu
pre. Colegiului*

*Ioan Vințelериu
notariu colegiului*

*Ioan Munteanu
Dumitru Cristea
scriitori*

XI. 12–14 MAI 1881. **Conscrierea membrilor conferinței naționale a alegătorilor români din Transilvania și Ungaria ținută la Sibiu**³⁵.

[...]

5. *Comisiunea verificatoare esmisă sub pt. 3 raportează, că din 42 cercuri electorale și din 7 orașe ale Transilvaniei s-au ales cu totul 103 delegați, ale căror acte fiind în ordine, comisiunea propune verificarea lor*

Se declară de verificați următorii delegați:

A. Din cercurile electorale rurale

I. Comitatul Albei inferioare

1. Nicolau Solomon, preot	Cercul electoral Aiud
2. Ludovic Ciato, avocat	
3. Dr. Absolon Todea, avocat și proprietar	Cercul electoral Ighiu
4. Nicolau Florescu, proprietar	
5. Beniamin Pop, proprietar	Cercul electoral Uioara ³⁶
6. Iacob Pop, proprietar	
7. Ioan Coșeriu, avocat	Cercul electoral Vințul de jos
8. Dr. Nicolau Maier, prof. la seminarul arhidiecezan ortodox în Sibiu	

II. Comitatul Bistrița-Năsăud

9. Daniil Lica, avocat în Bistrița	Cercul electoral Bistrița
10. Gavril Man junior, avocat	
11. Ioachim Mureșan, avocat în Năsăud	Cercul electoral Năsăud

³⁵ Extras din *Memorial compus și publicat...*, p. 164–169, 171–174. Am ales să oferim această variantă și să facem completările și observațiile necesare conform listelor păstrate în arhive, deoarece avea avantajul de a fi cea mai sistematică prezentare a delegaților, urmărind cu exactitate cercurile electorale și comitatele pe care le reprezentau. Exemplarul arhivistic, mai puțin complet, poate fi consultat la Arhivele Naționale Istorice Centrale București, Fond Partidul Național Român din Transilvania (Comitetul Național Român Sibiu), Dos. 1/I, f. 112–113 [n. ed.].

³⁶ Ocna Mureș, jud. Alba [n. ed.].

12. *Ioan Ciocan, prof. gimn. și director*

III. *Comitatul Brașov*

13. *Radu Popea, preot și paroh gr.-orient. Cercul electoral Săcele I ortodox*

14. *Irimie Verzea, preot și paroh gr.-orient ortodox*

15. *Dr. Nicolau Pop, profesor la gimnaziul superior din Brașov Cercul electoral Săcele II*

16. *Dr. Ioan Bozocan, profesor la gimnaziul din Brașov*

IV. *Comitatul Cluj*

17. *Ioan German, preot și paroh Cercul electoral Cojocna*

18. *Ioan Simionaș, asesor la sedria orfanală*

19. *Iuliu Coroianu, avocat în Cluj Cercul electoral Gilău*

20. *Dr. Aureliu Isac, avocat în Cluj*

21. *Anania Pop, paroh și protopresbiter Cercul electoral B.-Huedin*

22. *Vasile Poruț, paroh și protopresbiter*

23. *Ludovic Simon, proprietar Cercul electoral Teaca*

24. *Gregoriu Vitéz, proprietar*

V. *Comitatul Făgăraș*

25. *Basiliu Stanciu, căpitan c. r. în pens. Cercul electoral inferior*

26. *Ioan Roman, avocat și proprietar în Făgăraș*

27. *Ilarie Duvlea, avocat în Făgăraș Cercul electoral superior*

28. *Alecsandru Micu, protopop și vicar foraneu gr.-cat.*

VI. *Comitatul Hunedoarei*

29. *Teodor Pop, avocat Cercul electoral Baia de Criș*

30. *Sigismund Borlea, avocat*

31. *George Secula, avocat în Deva Cercul electoral Deva*

32. *Francisc Hossu Longin, avocat în Deva*

33. *Dr. Lazăr Petcu, avocat în Deva Cercul electoral Dobra*

34. *Romul de Crainic, preot și paroh gr.-or. ort. în Dobra*

35. *Ioan Raț, protopresbiter gr.-res. ort. în Hațeg* *Cercul electoral Hațeg*
36. *Beniamin Densușean, protopop și vicar episcopesc gr.-cat. în Hațeg*
37. *Mihail Bontescu, avocat și proprietar în Hunedoara* *Cercul electoral Hunedoara*
38. *Avram Păcurariu, preot și paroh gr.-or. ort. în Hunedoara*
39. *Samuil Pop, avocat și propr. în Orăștie* *Cercul electoral Orăștie*
40. *Laurean Barcian, notar de cerc și proprietar [per adv. Dr. Tincu]³⁷*
- VII. Comitatul Mureș-Turda*
41. *Iosif Sterca Șuluț, jude reg. pens.,* *Cercul electoral Bandul de câmpie*
42. *Ioan Rus, paroh și protopop gr-cat. în Sibiu*
43. *Aleksandru Ternovean, proprietar* *Cercul electoral Gerneseg³⁸*
44. *Galacteon Șagău, preot și protopop gr.-or. ort.*
45. *Mihail Orbonaș, avocat și proprietar în S. Reghin* *Cercul electoral Reghinul săsesc*
46. *Patriciu Barbu, avocat și proprietar în S. Reghin*
- VIII. Comitatul Târnava Mare*
47. *Nicolau Moldovan, preot gr.-or. ort.* *Cercul electoral Agnita*
48. *Nicolau Babeș, preot gr.-or. ort.*
49. *Nicolau Mircea, adm. protopresbiter gr.-or.* *Cercul electoral Cohalm*
50. *Teofil Gheaja, administrator protop. gr.-or. ort.*

³⁷ Arhivele Naționale Istorice Centrale București, Fond Partidul Național Român din Transilvania (Comitetul Național Român Sibiu), Dos. 1/I, f. 112 v. Mențiunea indică faptul că L. Barcian venise ca substitut al lui Avram Tincu [n. ed.].

³⁸ Gornești, jud. Mureș [n. ed.].

51. Nicolau Racoță, medic *Cercul electoral Mediaș*³⁹
 52. Dionisiu Chendi, preot și paroh
gr.-or. ort.
 53. Basiliu P. Harșian, avocat și
 proprietar în Sibiu
 54. Petra Petrescu, angajat de bancă în
 Sibiu
 55. Augustin Horșă, notar public regiune în *Cercul electoral Sighișoara*
 Sighișoara
 56. Demetriu Moldovan, preot *gr.-or. ort.*
 IX. Comitatul Târnava Mică
 57. Zaharie Bran, adm. protopop *gr.-cat.* *Cercul electoral superior*
 în Sâncel
 58. Alecsandru Neagoe, proprietar în
 Micăsasa
 59. Vasile Zehan, avocat *Cercul electoral inferior*
 60. Ioan Horșia, preot
 X. Comitatul Sibiului
 61. Ilie Măcelariu, cons. gub. în pensiuine *Cercul electoral Cisnădie*
 în Sibiu
 62. Ioan Popescu, profesor la seminarul
gr.-or. arhid. în Sibiu
 63. Partenie Cosma, avocat și dep. diet. *Cercul electoral Cristian*
 în Sibiu
 64. Ioan Hannia, directorul seminarului
 în Sibiu
 65. Zaharia Boiu, paroh *gr.-or. ort. și* *Cercul electoral Nocrich*
 asesor consist. în Sibiu

³⁹ Până în anul 1878 Mediașul avusese două cercuri electorale, unul al orașului și altul al împrejurimilor. După această dată însă ele au fost comasate. Cf. A. Toth, *Parteien und Reichstagswahlen in Ungarn 1848–1892*, p. 154. Este posibil ca din acest motiv să se fi ales patru delegați la conferința din 1881, mergându-se pe vechiul sistem administrativ-electoral. Faptul că doi dintre ei: Horia Petra-Petrescu și Basiliu P. Harșian sunt sibieni, apropiați ai grupului din jurul băncii „Albina”, lasă să se întrevadă o posibilă speculare a unei ambiguități administrativ-electorale pentru a spori prezența grupării respective la conferință [n. ed.].

66. *Dr. Ilarion Pușcariu, protosincol arhid. gr.-or. ort. și asesor consistorial în Sibiu*
67. *Ioan Droc, administ. protopresb. gr.-or. ort. în Miercurea* *Cercul electoral Sas-Sebeș*
68. *Ioan Bojița, avocat*

XI. *Comitatul Solnoc-Dăbâca*

69. *Gavril Man senior, avocat și proprietar* *Cercul electoral Beclean*
70. *Augustin Muntean, avocat*
71. *Gavril Man senior, avocat (idem)* *Cercul electoral Dej*
72. *Augustin Muntean, avocat (idem)*
73. *Georgiu Stețiu, avocat* *Cercul electoral Iclodul mare*
74. *Ioan de Lemeny, proprietar*
75. *Sigismund Pop, căpitan sup. emer.,* *Cercul electoral Ileanda Mare*
76. *Ioan Hossu, proprietar*
77. *Dr. Ioan Colceriu, medic* *Cercul electoral Lăpuș*
78. *Ioan Șovrea, administ. protopresb. gr.-or.*

XII. *Comitatul Turda-Arieș*

79. *Petru Vlăsă, protopop gr.-cat.* *Cercul electoral Mureș-Luduș⁴⁰*
80. *Gherasim Candrea, avocat* *Cercul electoral Trăscău*
81. *Nicodim Cotișel, primar comunal*
82. *Visarion Roman, director de bancă, proprietar* *Cercul electoral Vințul de sus*
83. *Anania Moldovan, avocat* *Cercul electoral Turda*
84. *George Bariț, proprietar, cetățean jurat al municipiului Brașov, membru al Academiei române, redactor al ziarului politic Observatoriul și al foiei literary Transilvania, Bene merenti cl. I. în Sibiu*

⁴⁰ Cercul Ludușului avea un singur reprezentant deoarece I. Bologa refuzase mandatul din motive medicale. Vezi pentru detalii supra documentele VII-VIII [n. ed.].

85. *Dr. Ioan Rațiu, avocat și proprietar
în Turda*

B. Din cetăți și opide

1. din Alba Iulia

86. *Mateiu Nicola, avocat* Alba-Iulia

87. *Rubin Pațiția, avocat*

2. din Abrud

88. *Alexandru Filip, avocat și proprietar* Abrud

89. *Ioan Gall, paroh și protopresbiter gr.-or. ort.*

3. din Bescu

90. *Demetriu Coltofean, preot gr.-or. ortodox.* Bescu

91. *Constantin Dimian, preot gr.-or. ortodox*

4. din Brașov

92. *Diamandi Manole, comerciant și proprietar,
președinte al camerei de comerț, director la Filiala
Banței austro-ungare, președinte gremiului de comerț
levantin etc. în Brașov.* Brașov

93. *Ioan Lenger, avocat și fiscal în comitatul Brașov.*

94. *Nicolau Strevoiu, avocat în Brașov.*

95. *Dr. Aurel Mureșan, red. al Gazetei Transilvaniei în
Brașov*

5. din Cluj

96. *Alexiu Pop, avocat* Cluj

97. *Vasilii Roșescu, paroh și protopresbiter gr.-or.
ortodox*

6. din Ocna Sibiului

98. *Ioan Henteș, paroh, asesor consistorial gr.-or. ortodox* Ocna
(Sibiului)

99. *Ioan Predovici, paroh gr.-or. ortodox în Ocna*

7. din Sibiu

100. *Nicolau Popea, arhimandrit-vicar al
arhiepiscopiei gr.-resar. ortodoxe în Transilvania etc.
Sibiu.* Sibiu

101. *Nicolae Cristea, preot, asesor consistorial arhiep.
gr.-res. ort., redactor al Telegrafului român etc. în Sibiu*

102. *Dr. Ioan Borcia, avocat și proprietar*

103. *Demetriu Comșa, profesor la seminarul gr.-res. ort.*

III. Din comitatul Caraș-Severin

18. Ioan Budița, avocat Cercul electoral Bocșa
montană
19. Coriolan Brediceanu, avocat Cercul electoral Caransebeș
20. Mihail Popoviciu, protopresb.
gr.-orient. ort.,
21. Baltasar Muntean, avocat Cercul electoral Oravița
montană
22. Vincențiu Babeș, proprietar, membru
al consist. metrop. gr.-or. român, membru
al Academiei rom. etc. Cercul electoral Sasca
23. Fabiu Rezei, avocat Cercul electoral Zorlențul
mare

IV. Comitatul Marmației

24. Petru Mihályi, proprietar și dep.
diet., Cercul electoral Coșen,
Sighet, Vișeu
25. Basiliu Jurca, proprietar și dep. diet.,
26. Dr. Ioan Mihályi, proprietar și
avocat
27. Georgiu Rednic, avocat
28. Mihail Kökényesdi, protopop și vicar
foraneu al diecesei gr.-cat. a Gherlei
29. Basiliu Jodi, protopop gr.-cat.

V. Din comitatul Sătmar [și Sălaj]⁴¹

30. Ioan Marcu, paroh și protopop Cercul electoral Mediaș⁴²
gr.-cat. în Sătmar
31. George Pop, proprietar în Băsești Cercul electoral Cehu
Silvaniei⁴³
32. Demetriu Suci, avocat
33. Ioan Pop, proprietar Cercul electoral Diosod⁴⁴

⁴¹ În *Memorial compus și publicat...*, dintr-o eroare de editare, comitatul Sălajului nu este prezentat explicit, cercurile sale electorale fiind incluse în comitatul Sătmar. Am semnalat aceste scăpări mai jos, prin note explicative [n. ed.].

⁴² Medieșu Aurit, jud. Satu Mare [n. ed.].

⁴³ Din comitatul Sălaj [n. ed.].

⁴⁴ Din comitatul Sălaj [n. ed.].

34. *Alecsandru Dragomir, avocate în Zalău*
35. *Ieronim G. Bariț, secr. de bancă în Sibiu* *Cercul electoral Șimleul Silvaniei⁴⁵*
36. *Nicolau Nyilvan, avocat* *Cercul electoral Șomcuța mare*
37. *Andrei Medan, proprietar și avocat în Șomcuța*
38. *Vasiliu Pop, canonic gr.-cat. în Gherla* *Cercul electoral Tășnad⁴⁶*
39. *Demetriu Coroian, protopop gr.-cat.*
40. *Dr. Ioan Nichita, avocat* *Cercul electoral Zalău⁴⁷*
41. *Teodor Pop, protopop gr.-cat.*
- VI. Din comitatul Timișului*
42. *Paul Rotariu, redactor, avocat* *Cercul electoral Buziaș (Rittberg)*
43. *Ioan Lenger, avocat, fiscal comit.* *Cercul electoral Ciacova*
44. *Vincentiu Pop, avocat*
45. *Vincentiu Babeș, proprietar etc. (idem)* *Cercul electoral Cocota (Orczyfalva⁴⁸)*
46. *Desideriu Borbola, avocate în Lipa* *Cercul electoral Lipova (Hidegkut)*
47. *Ioan Becinégă, avocat* *Cercul electoral Moravița*
- VII. Din comitatul Torontal*
48. *Petru Petrovici, arhivar metrop.* *Cercul electoral Canișa turcescă*
49. *Vincentiu Babeș, (idem)* *Cercul electoral Comloșul bănațan*
50. *Emil Babeș, practicant judic.* *Cercul electoral Gimbolea⁴⁹ (Hatzfeld)*
51. *George Bălan, preot* *Cercul electoral Lovrin*
52. *Paul Rotariu, avocat, redactor (idem)* *Cercul electoral St. Nicolaul mare*

⁴⁵ Din comitatul Sălaj [n. ed.].

⁴⁶ Din comitatul Sălaj [n. ed.].

⁴⁷ Din comitatul Sălaj [n. ed.].

⁴⁸ Orșoara, jud. Timiș [n. ed.].

⁴⁹ Jimbolia, jud. Timiș [n. ed.].

XII. 12–14 MAI 1881. Lista președinților cluburilor electorale românești din Ungaria în anul 1881⁵⁰.

*Consemnarea Președinților
cluburilor cercurilor electorale dietale
din Ungaria și Transilvania în anul 1881*

Comitatul și cercul Numele președintelui Poșta ultimă electoral

I. Comitatul Albei inferioare

<i>1. Cercul elect. Aiud</i>	<i>Ioan Antonelli</i>	<i>Blaj</i>
	<i>canonic</i>	
<i>2. "–" Vințul de jos</i>	<i>Nicolau Șandor</i>	<i>Oarda p. n.</i>
	<i>proprietar</i>	<i>Alba-Iulia</i>
<i>3. "–" Ighiu</i>	<i>Georg. Damian</i>	<i>Zlatna</i>
<i>4. "–" M. Uioara</i>	<i>Beniamin Pop</i>	<i>M. Ujvár⁵¹</i>
	<i>vice-protopop</i>	

Comitatul Bistrița-Năsăud

<i>1. cercul elect. Bistrița</i>	<i>Alexand. Silași</i>	<i>Bistrița</i>
	<i>propop. gr. cat.</i>	
<i>2. cerc. elect. Năsăud</i>	<i>Florian de Porțius</i>	<i>Rodna p. n.?</i>

Comitatul Brașov

<i>1. cerc. elect. Săcele I</i>	<i>nu e constituit club</i>	
<i>2. "–" II</i>	<i>George Proca</i>	<i>învățător dirig. Rosenau⁵² pr Brașov</i>

Comitatul Cluj

<i>1. cerc. elect. Cojocna</i>	<i>Ioan Hossu protopop</i>	<i>Kolos</i>
<i>2. "–" Gelou⁵³</i>	<i>Iuliu Coroianu</i>	<i>Cluj</i>
	<i>avocat</i>	

⁵⁰ Arhivele Naționale Istorice Centrale București, Fond Partidul Național Român din Transilvania (Comitetul Național Român Sibiu), Dos. 1/I, f. 116–117. Concept nedatat, redactat cel mai probabil pe perioada conferinței de la Sibiu [n. ed.].

⁵¹ Ocna Mureș [n. ed.].

⁵² Râșnov [n. ed.].

⁵³ Gilău [n. ed.].

3. "–" Huedin	Anania Pop protpp.	Morlaca pr. B. Hunyad
	Comitatul <u>Făgăraș</u>	
ambele cercuri electorale	Alexandru Micu vicar gr. ct.	Făgăraș
	Comitatul <u>Hunedoarei</u>	
1. cercl. elect. Baia de Criș	Nicolau I. Mihălițian (mort) protoprbt.	Brad (Hunyadmegye)
2. cerc. elect. Deva	Ioan Papiu protopbtr.	Deva
3. cer. elect. Hațeg	Ioan Rațiu prtpb.	Hațeg
4. cer. elect. Dobra	Romul de Crainic preot	Dobra (conf. aleg.)
5. cer. elect. Orăștie	Dr. A. Tincu avocat	Szász város ⁵⁴
	Comitatul <u>Mureș-Turda</u>	
1. cerc. elect. Gernyeszeg	Patriciu P. Barb avocat	Sz. Régen ⁵⁵
2. cerc. elet. Band	Vasiliu Hossu protpbt.	M. Vásárhely ⁵⁶
3. cerc. elect. Sz. Régen	Patriciu P. Barb avocat	Sz. Régen
	Comitatul <u>Târnava mare</u>	
1. cerc. elect. Agnita	Nicolau Roman paroh în Barghiș pr Agnita	
2. cerc. elet. Cöhaln	Nicolau D. Mircea administ. propt.	Köhalom (conf. aleg)
3. cerc. elect. Mediaș	Dionisiu Chendi admin. protp.	Medgyes ⁵⁷ (conf. aleg.)
4. cerc. elet. Sighișoara	Zaharia Boiu protoprb.	Segesvár ⁵⁸
	Comitatul <u>Târnaveni mici</u>	
1. cerc. elect. superior	[...] ⁵⁹	

⁵⁴ Orăștie [n. ed.].

⁵⁵ Reghin [n. ed.].

⁵⁶ Târgu Mureș [n. ed.].

⁵⁷ Mediaș [n. ed.].

⁵⁸ Sighișoara [n. ed.].

⁵⁹ Spațiu liber în document. Probabil clubul nu era constituit [n. ed.].

2. cer. elect. superior	Vasiliu Zehan avocat	Dicsö St. Márton
cerc. elect. Cristian	Comitatul <u>Sibiului</u> Dr. Nicolae Calefariu med. opid.	Săliște
"-" Cislădia	Demetriu Cutean paroh	
"-" S. Sebeș	Ioan Tipciu protpb. Comitatul <u>Solnoc-Doboca</u>	S. Sebeș
cer. el. Ilonda mare	Ioan Hossu proprietar	Răstoci p.n. Kis Nyires ⁶⁰
"-" Beclean	Georgiu Tecariu protopop	Bethlen ⁶¹
"-" Iclodul Mare od.	Ioan Popisiu Pop protopop	Nagy Iklod
"-" Lăpuș	Samuil Cupșa protpsbt.	Kupsafalva ⁶²
"-" Dej	Gavril Man avocat Comitatul <u>Turda-Arieș</u>	Dej conf.
Dr. Ioan Rațiu	avocat	Turda
cer. elect. Trăscău	Gerasim Candrea avoc.	Topánfalva ⁶³ (cf)
"-" Vințul de jos ⁶⁴	Nicolau Șandor propriet.	Felső magy. Varadja pr. Gy. Fehérvár
Orașul Alba Iulia	Alex. Tordoșan prtpb.	Gy. Fehérvár ⁶⁵
Orașul Abrud	Alexand. Filip avoc.	Abrudbánya (cf)
Brașov	Ioan Lenger av.	Brassó
cec. el. I	Iosif Pușcariu av.	Brașov
cec. el. II	Constantin Popazu sen.	Brașov

⁶⁰ Mesteacăn, jud. Sălaj [n. ed.].

⁶¹ Beclean [n. ed.].

⁶² Cupșeni [n. ed.].

⁶³ Câmpeni [n. ed.].

⁶⁴ Greșeală în document. Corect ar fi fost Vințul de Sus. Autorul preia greșit și numele președintelui, copiindu-l pe cel din Vințul de Jos [n. ed.].

⁶⁵ Alba Iulia [n. ed.].

Brețc	Demetriu Coltofeanu preot	Brețc (cf)
Cluj	Alex. Bohățel	Kolosvár (hid utcza)
Hunedoara	Ioan Fodor protopp g. cath.	V. Hunyad
cerc. elect. Nochrich	Gregorie Maier <u>Ungaria</u>	Újegyház ⁶⁶
Comit. Arad cer. el. Radna	Vasiliu Zorlanțian ase.cons.	Căpruția n.p
cerc. elect. Ciacova	Chiril Oprian	Csákova
"- " Caransebeș	Iosif Seracin	Káránsebeș
"- " Eleșd	Teodor Filip administr. prbt.	Alsó Lugos pr Elesd ⁶⁷
"- " Marmația	Mihail Kőkényesdi vicar for.	M. Sziget ⁶⁸
Alimpiu Barbulovici vic. for. Șimleul Silv. Szilágysomlyó		

⁶⁶ Nocrich [n. ed.].

⁶⁷ Aleșd [n. ed.].

⁶⁸ Sighetu Marmației [n. ed.].

XIII. 12 Iunie 1881. Adresă a conducerii clubului electoral cercual Năsăud, către membrii săi, în chestiunea recent desfășuratei conferințe naționale de la Sibiu⁶⁹.

*Către membrii alegători
ai clubului național din cercul electoral a Năsăudului*

Prin aceasta se invită toți membrii clubului național electoral român din acest cerc la adunarea clubului ce se va ține la... iunie a.c.... ore...⁷⁰ în sala casinei române din Năsăud, în care delegații clubului trimiși la conferința din Sibiu vor face raport detaliat despre rezultatul acestei conferințe. – Dară și până atunci se încunoștințează Domnii membri ai clubului și pe această cale cum că s-a hotărât solidaritatea tuturor Românilor pe terenul afacerilor politice, iar pentru Românii transilvăneni s-a hotărât față de alegerile ce stau înaintea rezistența pasivă. Totodată se recomandă ca domnii membri să nu ia niciun angajament față de nime, cu privire la alegerile dietale.

Se recere din nou ca atât listele cât și colectele adunate să se administreze în cel mai scurt timp, cu atât mai vârtos, căci speșele delegaților încă nu sunt acoperite.

*Comitetul clubului electoral
Năsăud 12 iunie 1881.*

*Președintele
Basiliu Popitianu*

*Secretarul
Dr. A. P. Alexi*

⁶⁹ Direcția Județeană Bistrița-Năsăud a Arhivelor Naționale, Fond Colecția Personală Ioachim Mureșan, Dosar 132, f. 20 [n. ed.].

⁷⁰ Spații necompletate în original [n. ed.].

XIV. 26 Iunie 1882. Circulară a CCE prin care li se cere membrilor din structurile locale ale partidului să se implice în verificarea și completarea listelor de alegători⁷¹.

Prea Stimate Doamnă!

Prin concludus conferinței generale electorale de la 12–14 mai 1881 membrii partidei naționale române s-au angajat la conlucrarea loială și zeloasă spre dezvoltarea unei amesurate activități întru valorarea programei statorite în toate inferioarele sfere ale vieții publice. Pentru posibilitatea atărei activități să recere însă ca alegătorii noștri să poată esercita dreptul la alegere, ce le compete în sensul legilor. Față de aceste s-a constatat, că alegătorii români de multe ori devin șterși din listele electorale sub pretexte nebazate în legi; or' pe de altă parte se înscriu în acele liste indivizi, cărora nu le compete dreptul electoral.

Apropiindu-se timpul în care sunt a se rectifica listele electorale pentru viitoarele alegeri în reprezentanțele municipalităților, Vă atragem atențiunea asupra acestei împrejurări și Vă recercăm a Vă informa exact despre starea acestor liste din ținutul D-Voastre, și a reclama la timpul său în contra ștergerilor și respectiv înscrierilor nebazate în legile din vigoare.

Spre orientare se însemnă că în sensul §-lui 44 al art. de lege XXXIII din anul 1874 oricare alegător, care e înscris în lista electorală a vreunei comune dintr-un cerc electoral, are dreptul absolut a reclama în contra de orice și oricâte înscrieri sau ștergeri nelegale din întregul cerc electoral. Plenipotențiare nu se prescrie în lege, prin urmare nu se poate pretinde.

Sibiu, în 18/26 iunie 1882.

Comitetul electoral permanent al partidei naționale române.

⁷¹ Arhivele Naționale Istorice Centrale București, Fond Partidul Național Român din Transilvania (Comitetul Național Român Sibiu), Dos. 1/I, f. 115 [n. ed.].

XV. 19 FEBRUARIE 1884. Scrisoarea lui Diamandi Manole către Partenie Cosma prin care anunță că, din cauza bolii, nu se poate ocupa de organizarea partidului în cercurile Brașovului⁷².

Brașov, 7/19 februarie 1884

Domnule Președinte,

Nu pot corespunde la rugarea ce-mi faceți cu onor. Domniei Voastre adresă din 10 februarie s. n. fiindcă sunt de 5 săptămâni bolnav și va trebui să mai șed în casă încă 3-4 săptămâni.

Aici există un comitet electoral al cărui președinte era avocatul Ioan Lengher, dar Lengher a demisionat și în fruntea comitetului se află azi dl. George B. Popp, către care Vă rog să Vă adresați ca pe de o parte să convoace pe membrii interni și externi din județ, iar pe de altă să Vă dea Domniei Voastre relațiile cerute.

Primiți Vă rog Domnule Președinte încredințarea prea deosebitei mele stime.

Diamandi Manole

*Domniei Sale Domnului Partenie Cosma, Președintele comitetului electoral permanent al partidului național român,
Sibiu*

⁷² Arhivele Naționale Istorice Centrale București, Fond Partidul Național Român din Transilvania (Comitetul Național Român Sibiu), Dos. 5, f. 23.

XVI. 25 FEBRUARIE 1884. Statistica alegătorilor din comitatul Caraș-Severin sintetizată de Coriolan Brediceanu⁷³.

*Conspectul alegătorilor de deputat dietal
din Comitatul Caraș-Severin*

	Numirea cercului	Numărul comunelor	Numărul alegătorilor		
			români	neromâni	total
<i>I</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
<i>I</i>	<i>Bocșa</i>	<i>32</i>	<i>2210</i>	<i>411</i>	<i>2621</i>
<i>II</i>	<i>Făget</i>	<i>61</i>	<i>1262</i>	<i>242</i>	<i>1504</i>
<i>III</i>	<i>Caransebeș</i>	<i>99</i>	<i>5331</i>	<i>1215</i>	<i>6546</i>
<i>IV</i>	<i>Lugoj</i>	<i>49</i>	<i>1497</i>	<i>847</i>	<i>2344</i>
<i>V</i>	<i>Oravița</i>	<i>24</i>	<i>2153</i>	<i>912</i>	<i>3065</i>
<i>VI</i>	<i>Sasca</i>	<i>28</i>	<i>1455</i>	<i>120</i>	<i>1575</i>
<i>VII</i>	<i>Zorlențul Mare</i>	<i>46</i>	<i>2283</i>	<i>544</i>	<i>2827</i>
	<i>În VII cercuri suma totală</i>	<i>339</i>	<i>16192</i>	<i>3891</i>	<i>20483</i>

*Lugoj, la 25 februarie 1884
Coriolan Brediceanu*

⁷³ Arhivele Naționale Istorice Centrale București, Fond Partidul Național Român din Transilvania (Comitetul Național Român Sibiu), Dos. 6, f. 10.

XVII. 25 MARTIE 1884. Circulară tipărită a CCE prin care li se cere conducătorilor politici din comitatul Alba de Jos să înceapă pregătirile pentru alegeri în anul electoral 1884⁷⁴.

*De la Comitetul Electoral Permanent
al Partidei Naționale Române.*

Stim. Domn George Filip, avocat în Alba-Iulia

Apropiindu-se timpul, în care prin noi alegeri de deputați dietali se dă civilor statului ocaziune a-și exprima verdictul asupra situațiunii politice din țară, partida națională română are și de astădată cele mai temeinice motive de a se consolida din nou, de a aduna și conduce sub drapelul său pre toți alegătorii români, cari se interesează în mod sincer și loial de binele patriei și de soarta națiunii lor.

Pășirea rezolută și solidară a partidei la anul 1881 a contribuit mult la aceea, ca cestiunea românilor din patria noastră să afle apreciere în cercuri mai largi ca mai înainte, ceea-ce în sine e impuls destul de ponderos spre a lucra mai departe pentru apărarea intereselor noastre naționali.

Drept aceea e o sântă datorință patriotică pentru fiecare membru al partidei de a se folosi de toate mijloacele legale ca cel mai fundamental drept politic, dreptul la alegere, să nu se exploateze în detrimentul nostru, folosindu-se chiar voturile alegătorilor noștri spre înmulțirea numărului celor mai aprigi contrari ai intereselor noastre vitale, care sunt identice cu interesele bine pricepute ale patriei.

Mâncând din aceste puncte de vedere, scrisul comitet electoral permanent, află de necesitate imperativă, ca aderenții partidei naționale române să se organizeze precum se organizează și celelalte partide politice din patrie.

Spre acest scop recomandăm, ca în fiecare municipiu, la locul cel mai potrivit, să se țină conferințe electorale, în care aderenții partidei naționale să se constituie, alegându-și câte un comitet central

⁷⁴ Arhivele Naționale Istorice Centrale București, Fond Partidul Național Român din Transilvania (Comitetul Național Român Sibiu), Dos. 2, f. 30, 32. Aceeași circulară a fost trimisă și lui Rubin Pațița: *Ibidem*, f. 40-41 [n. ed.].

care să conducă mișcările electorale în toate cercurile din municipiu, și subcomitete cercuali pentru fiecare cerc electoral, care să înfăptuiască dispozițiile comitetului central.

Recomandăm mai departe tuturor membrilor partidei, ca nici într-o privință să nu se angajeze cu nimenea până când vor cunoaște conclusele conferinței generale electorale, care se va ține la timpul său.

Spre luarea măsurilor necesare pentru organizarea partidei, în comitatul Albei inferioare ne permitem a Vă ruga pe p. t. Domnia voastră, rugându-vă și în special a ne împărtăși cu posibilă urgență: numărul exact al alegătorilor români și al celor neromâni din singuraticile cercuri electorale aparținătoare aceluși comitat, apoi numele și locuința cu poșta ultimă a președinților comitetului central și a subcomitetelor cercuale, ce se vor alege.

Fiind foarte verosimil că alegerile dietale vor urma de astădată mai curând ca de alte ori, urgența organizării și respectiv a constituirilor mai sus indigitate e de sine evidentă; drept aceea ne luăm voia a Vă ruga, ca de cumva p. t. Domnia voastră a-ți fi împiedecat a primi această sarcină, să binevoști a ne încunoștința despre aceasta în termen de 8 zile de la primire, recomandându-ne totodată altă persoană aptă de a conduce organizarea partidei.

Primiți expresiunea distinsei noastre stime.

Sibiu, 25 martie st. n. 1884.

Comitetul electoral permanent al partidei naționale române.

Anania Trombițaș secretar

Partenie Cosma președinte

XVIII. 13 APRILIE 1884. Protocolul conferinței alegătorilor din cercurile orașului Sibiu pentru alegerea deputaților la conferința națională din 1–3 iunie 1884⁷⁵.

Protocolul

Conferinței alegătorilor români din ambe cercuri ale orașului Sibiu, ținute în 1/13 aprilie 1884, la 4 ore d.a. în sala din grădina flora, – în urma convocării subcomitetului cu data 9 aprilie curent.

I. Președintele Dr. Aureliu Brote deschide Ședința conferinței întrunite – cu o scurtă cuvântare, arătând scopul acesteia care este a alege 4 deputați pentru ambele cercuri electorale ale orașului Sibiu – pentru a reprezenta aceste cercuri la conferința generală națională întrunindă în mai curent – provocând adunarea a-și alege doi bărbați din Sânul ei, ca scrutător la darea valorilor.

Conferința satisface cerinței președintelui și alege de membrii pentru Scrutin pe Domnii Nicolau Cristea și V. Roman.

II. După aceasta la dorința generală Ședința se suspendă pe 5 minute pentru consultare.

III. Redeschizându-se Ședința, conferința statorește a se face votarea prin țidule provocând președintele pe membrii conferinței ca numai aceia să-și dea votul, care sunt în faptă alegători.

Purcedându-se la darea voturilor, se constata prin secretarul că au votat 149 de inși.

IV. Fiind la ordine scrutinul, Domnii Eugen Brote, Dumitru Comșia și N. Cristea afirmă că s-au făcut iregularități, că ar fi votat unii, care nu sunt alegători și alți de 2 ori; – iar alți a dat de mai multe ori țidule; contra acestora vorbesc Dnii Ioan Hania, V. Roman, P. Cosma;

Voind Președintele a provoca un conclus al adunării în privința aceasta se arată imposibilitatea unei votizări devenind discușiunea turbulentă și neputându-se separa alegători de nealegători, pentru de a constata majoritatea, Președintele declară prin urmare

⁷⁵ Arhivele Naționale Istorice Centrale București, Fond Partidul Național Român din Transilvania (Comitetul Național Român Sibiu), Dos. 1/I, f. 152–153 [n. ed.].

adunarea de dizolvată. – Voind o parte din adunare a continua ședința sub un alt prezidiu pentru a duce scrutinul în deplinire – Comisarul de poliție, ca Comisar politic – nu concede continuarea adunării, iar țidulele de votare se sigilează cu Sigiliile Domnilor Cosma, Măcelariu și Domnul Brote – și Comisarul poliției, le ea în păstrare.

D.u.s.

Subcomitetul electoral pentru ambele cercuri ale orașului Sibiu.

[...] ⁷⁶

Dr. N. Olariu

[verso:]

Pres. 5/17 aprilie 1884

XIX. 17 APRILIE 1884. Adresa comitetului central electoral al orașului Sibiu privind înaintarea protocolului conferinței alegătorilor din 1/13 aprilie 1884 pentru alegerea deputaților la conferința națională⁷⁷.

Onorat Comitet electoral central al Comitatului Sibiu

Subscrisul subcomitet își ia libertatea a subșterne Protocolul conferinței alegătorilor ținute în 13 aprilie 1884 cur. Cu acea observare, cum că din cauza menționată din p. 4 a sus-citatului Protocol nu s-a putut alege cei 4 delegați la conferința națională generală;

Totdeauna ne permitem a încunoștința că se convoacă a doua conferință pentru alegerea deputaților respectivi observând cautelele de lipsă pentru de a evita repetarea iregularităților.

Sibiu în 15 aprilie 1884.

Subcomitetul electoral al Orașului Sibiu.

[...] ⁷⁸

Dr. N. Olariu

secretar

Pe verso: Pres. 5/17 aprilie 1884

⁷⁶ Semnătură indescifrabilă [n. ed.].

⁷⁷ Arhivele Naționale Istorice Centrale București, Fond Partidul Național Român din Transilvania (Comitetul Național Român Sibiu), Dos. 1/I, f. 154 [n. ed.].

⁷⁸ Semnătură indescifrabilă [n. ed.].

XX. 24 APRILIE 1884. Adresa comitetului central electoral al oraşului Sibiu privind înaintarea protocolului conferinţei alegătorilor din 24 aprilie pentru alegerea deputaţilor la conferinţa naţională⁷⁹.

Onorat Comitet central!

Subscrişii îşi iau libertatea a alătura mult onoratului Comitet central protocolul conferinţei dto. 24 aprilie 1884, din care se vede rezultatul alegerilor pentru delegaţi din ambe cercuri ale Oraşului Sibiu.

Totdeodată alăturăm aici sub ./- cele 4 credenţionale pentru respectivii deputaţi aleşi spre competenţa afaceri;

Ai onoratului Comitet central

Sibiu în 24 aprilie 1884

E. Măcelariu

preşed.

Dr. Nicolau Olariu

notariu

(Credenţionalele s-au înmănat de-a dreptul la respectivii domni delegaţi).

D.u.s.

Dr. N.Olariu

[verso:]

Pres. 2/14 mai 1884

*Mult onoratului Comitet central pentru
Comitatul Sibiului în Sibiu*

Raportul despre Conferinţa alegătorilor români din ambele cercuri ale Oraşului Sibiu despre alegerea celor 4 delegaţi la confer. naţională.

./- protocol conf. în orig.

⁷⁹ Arhivele Naţionale Istorice Centrale Bucureşti, Fond Partidul Naţional Român din Transilvania (Comitetul Naţional Român Sibiu), Dos. 1/I, f. 156 [n. ed.].

XXI. 24 APRILIE 1884. Protocolul celei de a doua conferințe a alegătorilor din cercurile orașului Sibiu pentru alegerea deputaților la conferința națională din 1–3 iunie 1884⁸⁰.

Protocolul

Conferinței alegătorilor români din ambele cercuri ale orașului Sibiu ținute în 12/24 aprilie 1884 în Sibiu

I. Președintele convocator deschide ședința la 5 ore d.a. – arătând scopul întrunirii – pentru alegerea celor 4 delegați la proxima conferință generală ținândă aici; – iară după aceea provoacă adunarea a-și alege alt președinte, demisionând dsa.

Adunarea la propunerea Dlui I. Hanea alege prin aclamațiune de președinte pe dl cons. E. Măcelariu, iară de notariu pe Dr. Nicolau Olariu.

II. Anania Trombițașiu propune a se alege acei patru delegați prin aclamațiune, la care adunarea învoindu-se, se proclamă prin președinte de delegați ai Conferinței:

1. Ioan Hanea, protopop

2. I. Șt. Șuluțiu, cons.

3. Vis. Roman dir.

4. Ioan Popa adv.

fiind obiectul de la ordinea zilei [...] ⁸¹ședința se încheie la 5½ ore d.a.

*E. Măcelariu
președ.*

*Dr. N. Olariu
notar*

⁸⁰ Arhivele Naționale Istorice Centrale București, Fond Partidul Național Român din Transilvania (Comitetul Național Român Sibiu), Dos. 1/I, f. 158 [n. ed.].

⁸¹ Cuvânt ilizibil [n. ed.].

XXII. 28 APRILIE 1884. Proces verbal al ședinței comitetului electoral din cercul Cristian, organizată în vederea alegerii de delegați la conferința națională din 1–3 iunie 1884⁸².

*Protocolul
conferinței electorale din cercul Cristianului conchemată jurnalistic pe
16/28 aprilie a.c. în opidul Săliște pentru alegerea a doi delegați la
conferința generală națională ținândă în Sibiu.*

Alegătorii dietali prezentându-se în număr considerabil în sala cea mare a școlii de aici, Dl președinte al comitetului din acest cerc electoral Dl. Dr. N. Calefariu, – citind hârtia comitetului electoral permanent din Sibiu dtto 9 aprilie st. n. 1884 și comentând-o celor prezenți în mod foarte clar – binevuntează conferința și o provoacă a se constitui.

La propunerea Dlui Nicolau Ioan se aclamează de...

președ: Dr. N. Calefariu

not: N. Borza

bărb. de încred: N. Ciugudean

”-”: N. Rechițian

Președintele pune pe tapet alegerea a doi delegați pentru conferința generală națională ținândă în Sibiu.

Dl. Ioachim Muntean precipitând, propune a se alege prin aclamațiune Dl. asesor consistorial Nicolae Cristea și Alexandru Leb.

Dl. N. Ioan face propunerea a se statori modul de alegere prin țidule.. se primește și spre scopul acesta ședința se ridică pe cinci minute.

Redeschizându-se ședința fiecare alegător prezent – indus în listele alegătorilor dietali prezentate de oficiile comunale și puse în fața bărbaților de încredere țidula în urnă în modul următor: Săliște 44, Galeș 5, Tilișca 5, Rod 5, Poiana 8, Vale 5, Sibiel 4, Orlat 7, Cacova 5, Poplaca 6, Apold 6, Amnaș 2, Gurariu 5, Aciliu 8, Măg 10, Săcel 3, Topârcea 9, Apold sup. 5.

Peste tot 144 alegători prezenți și aflându-se tot atâtea țidule în urnă se începe scrutinul întrunind:

⁸² Arhivele Naționale Istorice Centrale București, Fond Partidul Național Român din Transilvania (Comitetul Național Român Sibiu), Dos. 1/I, f. 161–162. [n. ed.].

Dl. Alexandru Leb 126 voturi

Dl Nicolau Cristea 75 voturi

Dl Partenie Cosma 68 voturi

Dl Anania Trombițaș 18 voturi

10 țidule albe. –

Conferința proclamă cu urări de să trăiască de delegați în cercul electoral al Cristianului pe Dnii Alexandru Leb proprietar mare din Cacova și Nicolau Cristea asesor consist. din Sibiu și se prevăd din partea biroului acestei conferințe cu literele credenționale.

S-aduce mulțumită Dlui președinte pentru tactul bun și înțeleapta conducere și se alege o comisie de doi pentru autentificarea protocolului – Dl. Dr. N. Maier președ. și Dtru Florian not.

Ședința se ridică.

Săliște în 16/28 aprilie 1884

Dr. Calefariu

președinte

Nicolau Borza

not.

S-a cetit și se verifică:

D.U.S.

Florian

Dr. Nicolae Maier.

XXIII. 29 MAI 1884. Proces verbal al conferinței alegătorilor români din cercul Iosășel, comitatul Arad, pentru alegerea delegaților la conferința națională de la Sibiu, 1–3 iunie 1884⁸³.

Protocol

Luat în ședința conferinței alegătorilor români din cercul electoral al Iosășelului, ținută la 17 mai v. 1884 în Buteni, în privința alegerii alor doi delegați la conferința generală a românilor ținândă la Sibiu.

⁸³ Arhivele Naționale Istorice Centrale București, Fond Partidul Național Român din Transilvania (Comitetul Național Român Sibiu), Dos. 2, f. 17. [n. ed.].

1. *Prezentându-se alegătorii români în număr de peste 50 de inși în localitatea școlii române din Buteni, iar din partea poliției dl. subprețor Sanka Vilmos și dl. notar Isidor Popescu; învățătorul Ioan Ilica deschide conferința și provoacă pe cei prezenți a-și alege un președinte ad-hoc și un notar.*

Se alege de președinte învățătorul Ioan Ilica din Buteni și de notar Niculai Boscaiu învățător în Bodești.

2. *Președintele aduce la cunoștință că românii de sub coroana Sf. Ștefan s-au constituit într-o partidă națiună și și-au statorit o programă națională în conferința generală ținută la Sibiu în 1881; provoacă conferința ca să se exprime: primește acea programă de a sa, resp. aderează la partida națională?*

Conferința aderează la partida națională și la programa acesteia statorită în 1881 la Sibiu.

3. *Urmează alegerea alor doi delegați la conferința generală de nou conchemată la Sibiu pentru statorirea atitudinii românilor față de alegerile viitoare.*

De delegați la conferința generală ținândă în Sibiu se aleg Domnii M.V. Stănescu și Dr. Demetru Magdu ambii avocați în Arad.

Nemai fiind alt obiect la ordinea zilei conferința se încheie.

D.u.s.

Ioan Ilica, președinte ad-hoc

Nicolau Boscaiu, notar

XXIV. 10 FEBRUARIE – 30 MAI 1884. Extras din *Protocolul de esibite* al partidului conținând rezumatul corespondențelor privind organizarea conferinței din 1–3 iunie 1884⁸⁴.

*Actele și corespondența Comitetului Central Electoral 1881–1884.
Consemnarea actelor de la nr. 28–116/1884*

<i>Nr. cur.</i>	<i>Dat. pres.</i>	<i>Numele esibitorului</i>	<i>Meritul esibitului</i>	<i>Datul rezolvirii</i>
28.	10/2	Comitetul elec. perm.	Apel pentru organizarea partidei	10/2
29.	20–2	Diamandi Manole	Nu primește organizarea partidei	20/2
30.	27/2	George Filip	Dto.	1/3
31.	27/2	Vasiliu Pop	Dto.	1/3
32.	27/2	Coriolan Brediceanu	Trimite <u>numărul alegătorilor</u> Caraș Sevr.	
33.	2/3	Patriciu Barbu	Nu poate organiza în partea din jos com. Mureș	4/3
34.	3/3	Ioan Roman	Trimite <u>numărul alegătorilor</u> , Făgăraș	
35.	4/3	George Secula	"-" <u>număr. alegătorilor</u> , Hunedoara	
36.	7/3	Ioan Pop, Sătmăr	Nu primește organizarea	8-III
37.	7/3	Simion Călatiu	Dto.	8-III
38.	7/3	Mateiu Nicula	Dto.	8-III
39.	11/3	Rudolf Fogarași	Primește organizarea Mureș infer.	
40.	15/3	George Pop	Trimite <u>numărul alegătorilor</u> Sălaj	
41.	16/3	Comitetul	Se reacearcă „Gazeta” a publica „Atheneul”	

⁸⁴ Arhivele Naționale Istorice Centrale București, Fond Partidul Național Român din Transilvania (Comitetul Național Român Sibiu), Dos. 1/II, f. 215–216. [n. ed.].

42.	16/3	<i>Spiridon Damian</i>	<i>Nu poate organiza</i>	
43.	19/3	<i>Rudolf Fogarași</i>	<i>Trimite numărul alegător. Mureș-Turda</i>	
44.	20/3	<i>Ludovic Csató</i>	<i>Nu primește organizarea</i>	22/3
45.	20/3	<i>Ioan Marcu</i>	<i>Va organiza</i>	
46.	20/3	<i>Paul Rotariu</i>	<i>Arată rezultatul conferinței Timiș</i>	
47.	22/3	<i>Comitetul</i>	<i>Soilicitează ținerea de conferințe</i>	
48.	23/3	<i>Diamandi Manole</i>	<i>Notifică înființarea unui ziar contr.⁸⁵</i>	23/3
49.	26/3	<i>George Filip, Alba Iulia</i>	<i>Nu primește organizarea în comit. Albei inf.</i>	
50.	26/3	<i>Georg. Marchiș</i>	<i>Nu poate organiza partid. în comitat. Sătmărulei</i>	
51.	26/3	<i>Comitetul el. perm.</i>	<i>Escrive alegeri de delegați la confer. gener.</i>	
52.	26/3	<i>Comitetul el. perm.</i>	<i>Escrive alegeri de deleg. la conf. în Abrud și Ocna</i>	
53.	26/3	<i>Coriolan Brediceanu</i>	<i>Notifică numele președinților comitetelor executive</i>	
54.	26/3	<i>Ioan Lengher</i>	<i>Întreabă dacă se va convoca conferința și când?</i>	
55.	26/3	<i>Comitetul</i>	<i>Invită pe Ioan Henteș a alege delegații în Ocna</i>	
56.	26/3	<i>Comitetul</i>	<i>"-" Alexandru Filip "-" în Abrud</i>	
57.	29/3	<i>Rubin Patiția</i>	<i>Nu poate convoca conferința</i>	
58.	1/4	<i>Ioan Șandor</i>	<i>Convoacă conferința în comitatul Târnavei mari</i>	

⁸⁵ Este vorba de ziarul „Tribuna”, a cărui apariție concura „Atheneul” – proiectul oficial al partidului. Probabil din acest motiv D. Manole a refuzat sarcina de a organiza partidul în zona Brașovului. Vezi supra doc. XV [n. ed.].

59.	2/4	A. Filip, Abrud	Cere blanchete pentru plenipotență	
60.	7/4	Coriol. Brediceanu	"-"	7/4
61.	14/4	Comitetul	Declară că nu stă în legătură cu „Tribuna”	
62.	18/4	A. Micu, Făgăraș	Protocolul conferinței, comitet și delegați	
63.	23/4	I. Lengher, Brașov	Arată numărul alegătorilor rom. din com. Brașov	
64.	"-"	C. Brediceanu	"-" constituirea în cercul Oravița și delegații aleși	
65.	"-"	Laur. Bercian, Romoș	"-" comitet și delegați cercul elect. Oravița	
66.	22/4	Comitetul elect. per.	Solicitează raportul de la președinți pt. alegere	
67.	25/4	Barb, Balint	Constituire și delegați comitatul Mureș-Turda	
68.	27/4	D. Lica, Bistrița	Nr. alegătorilor, constituire și delegați comit. Bistrița Năsăud	
69.	28/4	Aug. Antal, Beiuș	Delegați din cerc. elect. Beiuș comit. Biharei	
70.	29/4	Dr. I. Rațiu, Turda	"-" comit. Turda-Arieș	
71.	30/4	Dr. I. Nichita, Zalău	Delegați în cerc. Zalău	
72.	1/5	A. Tordoșan, Alba-Iulia	Protocol. conferinț. comitet și deleg. com. Albei inf.	
73.	3/5	I. Ianza, Grădiște	Delegați cerc. elect. Hațeg	
74.	4/5	Gabriel Man, Dej	Constituire și delegați comit. Solnoc-Dobâca	
75.	"-"	G. Bălan	Delegați cer. el. B. Comloș și Jimbolia	
76.	4/5	Dem. Moldovan, Sighișoara	Arată că e pedepsit pentru ținerea conferinței elect.	

77.	10/5	Ioan Henteș, Ocna	Delegați pentru opidul Ocna	
78.	"-"	A. Barbulovici	Deleg. cer. elect. Șimleu	
79.	11/5	D. Mircea, Cohalm	"- " Cohalm, Târn. mare	
80.	"-"	A. Ghițiu, Oravița	"- " Oravița	
81.	"-"	Dr. Rațiu, Turda	Nrul alegătorilor comit. Turda-Arieș	
82.	"-"	Comitet perm.	Solicitează pe P. Rotariu în cest. delegaților	
83.	"-"	Dto.	"- " notificarea alegerilor din Cluj, Deva, Târnava Mică	
84.	"-"	Dto.	Recearcă pe And. Medan să opteze pentru un cerc	
85.	"-"	Dto.	"- " N. Zigrea "- " comit. Bihorului	
86.	"-"	Dto.	"- " pe dl. G. Rednic a efectua aleger. în Marmația	
87.	"-"	M. Veliciu, Chișineu	Notifică numele delegaților cerc. elec. Chișineu	
88.	"-"	"-"	"- " Ceica	
89.	[...] ⁸⁶			
90.	11/5	Diamandi Manole	Cere să se convoace plenul comitetului	
91.	12/5	Comitetul	Convoacă conferința generală pe 1 iunie st. n.	
92.	16/5	Dr. Rațiu, Turda	Plenul comitetului să se convoacă pe 29 mai st. n.	
93.	19/5	Ioan Papiu, Deva	Arată organizarea part. și delegații din comit. Hunedoarei	
94.	19/5	Ioan Marcu	"- " Sătmar	

⁸⁶ Rând gol în document [n. ed.].

95.	"-"	Vas. Zăban	"- " Târnava mică	
96.	21/5	Comitetul el. perm.	Convoacă plenul comitetului pe 29 mai	
97.	"-"	George Pop	Arată numele delegaților cttl. Sălaj	
98.	"-"	Paul Iancu	"- " organiz. și deleg. din cerc. Ciacova	
99.	"-"	Cristofor Giuchici	"- " Hidegkut	
100.	21/5	R. de Crainic, Dobra	Arată că nu poate veni la conferință	
101.	"-"	F. Rezei, Lugoj	Așterne protocolul confer. din cer. elect. Lugoj, Făget, Zorlenț	
102.	"-"	O. Sorescu, Brașov	Arată numele delegaților din comit. Brașovului	
103.	22/5	V. Krafft, Sibiu	Întreabă cui se așterne socoata pnt. Memorand	
104.	"-"	Comitetul elec. perm.	Convocător către noii delegați	
105.	23/5	"-"	Recearcă pe dl. N. Cristea în Sibiu a notifica delegații	
106.	"-"	"-"	"- " av. Ioan Popa a efectui aleg. de deleg. Mediaș	
107.	26/5	Cristea, Sibiu	Arată organ. și delegați din com., Sibiului	
108.	"-"	Teodor Pop	Delegați și nr. aleg. cerc. el. Baia de Criș	
109.	27/5	Ștefan Bilț, Baia mare	Arată alegerea de delegat a lui Dr. Șt. Erdéli	
110.	"-"	Comit. elect. perman.	Aviso dlui Fogarași că pentru cer. el. Acaș-fulău ⁸⁷ lipsesc delegați	

⁸⁷ Acățari, jud. Mureș [n. ed.].

111.	28/5	<i>Demetriu Moldovan, Sighișoara</i>	<i>Arată că se tem a trimite delegați la conferință</i>	
112.	29/5	<i>Zigrea, Oradea m.</i>	<i>"-" numele delegaților cerc. el. Aleșd</i>	
113.	29/5	<i>Ioan Marcu, Sătmar</i>	<i>"-" că fiind Hengge împiedicat s-a ales supl. D. Șt. Păcurariu Sibiu</i>	
114.	30/5	<i>Teodor Vaida, Husasău</i>	<i>"-" delegații pentru cerc. el. Tinca, Bihor</i>	
115.	"-"	<i>Georgiu Crișan, Mediaș</i>	<i>"-" Mediaș</i>	
116.	"-"	<i>Alexand. Bohățel</i>	<i>"-" și comitetele ptr. comitatul Clujului</i>	

XXXV. 1–3 IULIE 1884. Consemnarea delegaților la conferința națională de la Sibiu¹.

Consemnarea delegaților la conferința partidei naționale române
ținândă în Sibiu la 1 iunie st. n. 1884

Comitatul	Cercul electoral	Nr. cr.	Numele delegatului	Pozițiunea socială	Locația	Numele supleant.
Alba	Alba-Iulia oraș	1	Matei Nicola	avocat	Alba-Iulia	Ioan Coșeriu, avocat
„ „	„ „	2	Alexandru Tordoșan	protoprsb. gr. or.	„ „	
„ „	Aiud	3	Ioan M. Moldovan	canonic cap.	Blaj	Nicolau Florescu, propriet.
„ „	„ „	4	Basilii Oltean	„ „	„ „	
„ „	Ighiu	5	I. Axente Sever	proprietar		Petru Moldovan
„ „	„ „	6	Alexandru Danciu			
„ „	Vințul de jos	7	Rubin Păițița	avocat	Alba-Iulia	Teodor Colbași
„ „	„ „	8	Vasilii Albini	proprietar	Cut	
„ „	Uioara	9	Iacob Pop			

¹ Arhivele Naționale Istorice Centrale București, Fond Partidul Național Român din Transilvania (Comitetul Național Român Sibiu), Dos. 1/II, f. 218–222. O variantă mai puțin completă a listei (163 de delegați, fără menționarea supleanților) se regăsește și în broșura *Actele conferinței electorale... 1884*, p. 6–14. Originalul documentului avea numerotarea de pe coloana *Nr. crt.* incompletă, astfel că, pentru o mai bună orientare, am ales să refăcem respectiva numerotare. De asemenea, din rațiuni editoriale, am ales să eliminăm coloana *Posta ultimă*, care practic dubla coloana *Locația* [n. ed.].

Comitatul	Cercul electoral	Nr. cr.	Numele delegatului	Pozițiunea socială	Locația	Numele supleant.
» -	» -	10	Beniamin Pop	v. protopop	M. Ujvár	
Bistrița-Năsăud	Bistrița	11	Daniilă Lica	avocat	Bistrița	Elia Ciucia
» -	» -	12	Alexandru Silăși	protopop g. ct.		Vasiliiu Popișan
» -	Năsăud	13	Ioachim Mureșan V. Groza	avocat	Năsăud	Ioan Mărginean
» -	» -	14	Teodor Vărășmaș	preot gr. or.	Borghu Prund	Vasiliiu Groza
Brașov	Brașov oraș I	15	Dr. Aureliu Mureșan	redactor	Brașov	
» -	» -	16	Georgiu B. Pop	fabricant	» -	
» -	Brașov oraș II	17	Diamandi Manole	comerciant	» -	
» -	» -	18	Vasiliiu Voina	preot gr. or.	» -	
» -	Secele I	19	Alexiiu Verzea	» -	Săcele	» -
» -	» -	20	Victor Popea	» -	» -	» -
» -	Secele II	21	Dr. Ioan Neagoe	medic	Brașov	» -
» -	» -	22	Simion Mărginean	avocat	Brașov	» -
Cluj	[Cluj I]	23	Vasiliiu Almășan	» -	Cluj	» -
» -	» -	24	Gavrilă Pop	protopop g. ct.	Cluj	» -
» -	[Cluj I]	25	Iuliu Coroian	avocat	» -	» -
» -	» -	26	Alexiiu Pop	» -	» -	» -

Comitatul	Cercul electoral	Nr. cr.	Numele delegatului	Pozițiunea socială	Locația	Numele supleant.
"_"	Gilău	27	Alexandru Bobățel Emeric Pop	tăpîn. suppr.	Cluj	
"_"		28	Lezár-Babdi	proprietar	Cluj	
"_"		29	Ioan Poppu	preot gr. cat.	Gilău	
"_"	Cojocna	30	Ioan Simionăș	asesor orfanal	Deva	Petru Rusu
"_"		31	Dr. Aureliu Isac	avocat	Cluj	
"_"	B. Huedin	32	Anania Pop	protopop gr. cat.	Morlaca	Ioan Papiu
"_"		33	Vásiliu Poruțiu	"_"		
"_"	Teaca	34	Gregoriu Vitez	proprietar	Teaca	Artemiu Codorcea [?]
"_"		35	Gabriel [...]	v. protopop		
"_"	Ormeniș	36	Ludovic Simon	proprietar		
"_"		37	Andrei Vodă	preot gr. ca.	Ormeniș	
Făgăraș	Inferior	38	David baron Ursu	colonel în pensiune	Sibiu	Basilii Stanciu căpitan c.r. în pensiune
"_"	"_"	39	Alexandru Micu	protop. și vicar gr. cath.	Făgăraș	
"_"	Superior	40	Ioan Roman	avocat	Făgăraș	
"_"	"_"	41	Ilarie Dușlea	avocat	Făgăraș	
Hunedoara	Baia de Criș	42	Petru Truța	avocat	Baia de Criș	Francisc Ulein

<i>Comitatul</i>	<i>Cercul electoral</i>	<i>Nr. cr.</i>	<i>Numele delegatului</i>	<i>Pozițiunea socială</i>	<i>Locația</i>	<i>Numele supleant.</i>
"	"	43	<i>Teodor Pop</i>	"	"	
"	<i>Deva</i>	44	<i>Ioan Papiu</i>	<i>protopresb. gr. or.</i>	<i>Deva</i>	<i>Francisc Hossu-Longin</i>
"	"	45	<i>Georgiu Secula</i>	<i>avocat</i>	"	
"	<i>Dobra</i>	46	<i>Lazăr Petcu</i>	"	"	
"	"					
"	<i>Hățeg</i>	47	<i>Beniamin Densușan</i>	<i>vicariu foraneu gr. cat.</i>	<i>Hățeg</i>	
"	"	48	<i>Ioan Rațiu</i>	<i>protpbt. gr. cat.</i>	"	
"	<i>Huniadoara</i>	49	<i>Francisc Hossu-Longin</i>	<i>avocat</i>	<i>Deva</i>	<i>Dr. Ioan Mihu avocat</i>
"	"	50	<i>Avram Păcurariu</i>	<i>preot gr. or.</i>	<i>Hunedoara</i>	
"	<i>Orăștie</i>	51	<i>Dr. Avram Țincu</i>	<i>avocat</i>	<i>Orăștie</i>	<i>Dr. Ioan Mihu avocat</i>
"	"	52	<i>Samuil Pop</i>	<i>avocat</i>	<i>Orăștie</i>	<i>Dr. Ștefan Erdeli medic</i>
<i>Mureș – Turda</i>	<i>Mureș-Oșorhei</i>	53	<i>Anania Trombițaș de Bethlen</i>	<i>asesor consistorial</i>	<i>Sibiu</i>	
"	"	54	<i>Radu Fogarași</i>	<i>proprietar</i>	<i>Nirașteu</i>	
"	<i>Acaș-fălău</i>	55	<i>Ioan Rusu</i>	<i>protopop gr. cath.</i>	<i>Sibiu</i>	
"	"	56	<i>Simion Căluțiu</i>	<i>avocat</i>	<i>D.St.Martin</i>	
"	<i>N-Szereda</i>	57	<i>Dr. Nicolau Olariu</i>	<i>avocat</i>	<i>Sibiu</i>	
"	"					

Comitatul	Cercul electoral	Nr. cr.	Numele delegatului	Pozițiunea socială	Locația	Numele supleant.
»_»	Szász-Reghin	58	Patriciu P. Barbu	avocat	S.Reghin	
»_»	»_»	59	Michail Orbonaş	avocat	S.Reghin	
»_»	Germeszeg	60	Alexandru Ternovean	adm. ppbt. gr. cath.	»_»	
»_»	»_»	61	Galaction Şagău	protopresb. gr. or.	Idicel	
Târnava mare	Agnita		[...] ²			
»_»	»_»					
»_»	Cobalm	62	Constantin Stezar	căpitan c. r. în pens.	Sibiu	
»_»	»_»	63	Clemente Raicu	preot gr. cath.	Cobalm	
»_»	»_»					
»_»	»_»					
»_»	Sighişoara	64	Octavian Sorescu	avocat	Braşov	
»_»	»_»	65	Aureliu Muntean	»_»	Medias	
Târnava mică	superior	66	Vasiliu Zăhan	avocat	D.Szt.Martin	
»_»	»_»	67	Ioan Horşia	preot gr. cath		
»_»	inferior	68	Zacharia Bran	adm. ppbt. gr. cath.	Sâncel	

² Rândurile lăsate libere marchează absența delegaților din cercul respectiv [n. ed.].

Comitatul	Cercul electoral	Nr. cr.	Numele delegatului	Pozițiunea socială	Locația	Numele supleant.
»_»	»_»	69	Alexandru Neagoe	proprietar	Micășasa	
Sibiu	Sibiu cetate I	70	Ioan Hanea	director seminar	Sibiu	
»_»	»_»	71	Iosif Sterca-Șuluțiu	jud. reg. de trib. pens.	»_»	
»_»	Sibiu cetate II	72	Ioan Popa	avocat	»_»	
»_»	»_»	73	Visarion Roman	direct. al inst. „Albina”	»_»	
»_»	Cisnădia	74	Elie Măcelariu	cons. gub. în pensune	»_»	
»_»	»_»	75	Ioan Popescu	prot.	»_»	
»_»	Cristian	76	Nicolau Cristea	ases. consistor.	»_»	
»_»	»_»	77	Alexandru Leb	proprietariu	Cacova	
»_»	Nocrich	78	Partenii Cosma	avocat	Sibiu	
»_»	»_»	79	Demetriu Cătean	protopop	Săcădate	
»_»	Sas-Sebeș	80	Ioan Droc	protoprb. gr. or.	Mercurea	
»_»	»_»	81	Ioan Bojiță	avoc.	Sas Sebeș	
Solnoc-Dăbâca	Beclean	82	Georgiu Stețiu	avocat	Gherla	
»_»	»_»	83	Ioan Filipan	protop. gr. cath.	Buza	
»_»	Dej	84	Gabriel Man	avocat	Dej	
»_»	»_»	85	Augustin Muntean	»_»	»_»	
»_»	Iclodul Mare	86	Ioan de Lemeni	proprietar	Iclodul mare	

Comitatul	Cercul electoral	Nr. cr.	Numele delegatului	Pozițiunea socială	Locația	Numele supleant.
" "	" "	87	Ioan Hățeșan	protopop gr. cath.	Fizeș	
" "	Ileanda mare	88	Ioan Hossu	proprietar	Răstoci	
" "	" "	89	Vasiliu Muștea	" "	Coroieni	
" "	Lăpuș	90	Andrei Medan	avocat	Șomcuța mare	
" "	" "	91	Augustin Pop	avocat	Lăpușul unguresc	
Turda- Arieș	Mureș-Ludoș	92	Nicolau Solomon	protopop gr. cath.	M. Ludoș	
" "	" "	93	Niculau Tămașiu	preot gr. cath.	Grind	
" "	Turda	94	Georgiu Baritiu	redactor	Sibiu	
" "	" "	95	Dr. Ioan Rațiu	avocat	Turda	
" "	Vîmpul de sus	96	Ioan Molnar	proprietariu	Silivașiu	
" "	" "	97	Petru Iacobescu	preot	Verșmört	
" "	Trascău	98	Petru cavaler Ioanetie	proprietar	Câmpeni	
" "	" "	99	Dr. Absolon Todea	avocat	" "	
" "	[...] ³					
	Opidul Abrud	100	Alexandru Filip	avocat	Abrud	

³ În acest punct al documentului rîndurile libere indică trecerea de la delegații cercurilor comitatense la cei ai orașelor [n. ed.].

Comitatul	Cercul electoral	Nr. cr.	Numele delegatului	Pozițiunea socială	Locația	Numele supleant.
„ „	„ „	101	<i>Iosif Crișan</i>	„ „	„ „	
	<i>Ocna</i>	102	<i>Ioan Henteș</i>	<i>asesor consistor.</i>	<i>Ocna</i>	
	„ „	103	<i>Ioan Predovici</i>	<i>preot gr. or.</i>	<i>Ocna</i>	
	[...] ⁴					
<i>Arad</i>	<i>Arad</i>					
„ „	„ „	104	<i>Aureliu Suciu</i>			
„ „	<i>Chișineu</i>	105	<i>Vasiliu M. Stănesc</i>	<i>avocat</i>	<i>Arad</i>	
„ „	„ „	106	<i>Gavril Lazăr</i>	<i>preot gr. o.</i>	<i>Socador</i>	
„ „	<i>Iosășel</i>	107	<i>M. Vasiliu Stănescu</i>			
„ „	„ „	108	<i>Dr. Demetriu Magdu</i>			
„ „	<i>Pectica</i>	109	<i>Ioan P. Deseanu</i>			
„ „	„ „	110	<i>Ioan Moldovan</i>	[111]. <i>Const. Popovici</i> ⁵		
„ „	<i>Radna</i>	112	<i>Ioan Beșiu</i>	[113]. <i>Dr. Păcurariu</i> ⁶		

⁴ Rândurile libere marchează trecerea la delegații din Banat și Părțile vestice [n. ed.].

⁵ Completare în original pe coloana respectivă [n. ed.].

⁶ Completare în original pe coloana respectivă [n. ed.].

Comitatul	Cercul electoral	Nr. cr.	Numele delegatului	Pozițiunea socială	Locația	Numele supleant.
"_ "	"_ "	114	Dr. Demetriu Magdu	avocat	Arad	
"_ "	Șiria	115	Georgiu Popovici			
"_ "	"_ "	116	Adalbert Mihailovici			
Bihor	Alexd	117	Teodor Filip	admist. prtt.	F. Lugoj	Georgiu Moiescu
"_ "	"_ "	118	Ioan Boroș	protopp. gr. ct.	Kisba-rod	Gavrilă Lungu
"_ "	Beiuș	119	Constantin Boițiu	avocat	Beiuș	
"_ "	"_ "	120	Văsilii Ignat	avocat	Beiuș	Ioan Szabo
"_ "	Ceica	121	Alexandru Roman	profesor	Budapesta	
"_ "	"_ "	122	Nicolae Zigrea	avocat	Oradea mare	
"_ "	Ugra					
"_ "	"_ "					
"_ "	Tinca	123	Parteniu Cosma	avocat	Sibiu	
"_ "	"_ "	124	Dr. Ștefan Păcurariu	"_ "	"	
Caraș-Sever in	Oravița	125	Andrei Ghidii	protopresb. gr. or.	Oravița	
"_ "	"_ "	126	Baltazar Muntean	avocat	"_ "	

<i>Comitatul</i>	<i>Cercul electoral</i>	<i>Nr. cr.</i>	<i>Numele delegatului</i>	<i>Pozițiunea socială</i>	<i>Locația</i>	<i>Numele supleant.</i>
" "	Caransebeș	127	Mihail Popovici	protopres-bit. gr. or.	Oșova	
" "	" "	128	Ilie Curescu	supratenent c.r. în pens.	Caransebeș	
" "	Făget	129	Dr. Demetriu Secelean	avocat	Czellă ⁸	
" "	" "	130	Georgiu Șerban	" "	Caransebeș	
" "	Lugoj	131	Fabiu Rezei	avocat	Lugoj	
" "	" "	132	Ștefan Velovan	director de prep.	Caransebeș	
" "	Zorlențul mare	133	Iuliu Popovici	avocat	Lugoj	
" "	" "	134	Nicolau Sciopone	preot	Remete-Pogăneni	
" "	Sasca	135	Vicențiu Babeș	proprietar	Budapesta	
" "	" "	136	Ioan Răciu	avocat	Biserica albă	
Careș-Severin	Bocea	137	Coriolan Brediceanu	avocat	Lugoj	
" "	" "	138	Adrian Diacon	ingenier	Bocea	
Sătmar	Baia mare	139	Dr. Ștefan Erdeli	medic	Orăștie	
" "	" "	140	Titu Henghea	medic	Erdős-zádu ⁹	

⁸ Țela, jud. Arad [n. ed.].

⁹ Fărcașa, jud. Maramureș [n. ed.].

Comitatul	Cercul electoral	Nr. cr.	Numele delegatului	Pozițiunea socială	Locația	Numele suplulant.
" "	Cărășeu	141	Gavrilă Lazăr	protopop gr. cath.	Szamis-zló ¹⁰	Georgiu Podină
" "	" "	142	Lazăr Zernea	preot gr. cat.	[...] ¹¹	Andr. Cosma
" "	Medieș	143	Ioan Marcu	protopop	Satu-mare	Ioan Pop din Sătmar
" "	" "	144	Ioan Erdeli	preot	Résztelek ²	Florian Cocian din Szil. Csen
" "	Șomcuța mare	145	Andrei Medan	proprietariu	Șomcuța mare	
" "	" "	146	Alexandru Pop de M.	avocat	Nagy-Nyres ³	
Sălaj	Cebul-Siban	147	Georgiu Pop	proprietar	Basesci	
" "	" "	148	Ioan Cheseli	protop. gr. cath.	Náprad ⁴ Zsibó ⁵	
" "	Diosod	149	Ioan Pop	proprie-tariu	Dobjon ⁶	
" "	" "	150	Clemente Pop	preot	Bred	
" "	Șimleu-Silvan	151	Ieronim Barițiu	amplouat de bancă	Sibiu	

¹⁰ Sanislău, jud. Satu Mare [n. ed.].

¹¹ Indescifrabil [n. ed.].

¹² Tăărăști, jud. Satu Mare [n. ed.].

¹³ Mesteacăn, jud. Sălaj [n. ed.].

¹⁴ Năpradea, jud. Sălaj [n. ed.].

¹⁵ Jibou, jud. Sălaj [n. ed.].

¹⁶ Domnîn, jud. Sălaj [n. ed.].

<i>Comitatul</i>	<i>Cercul electoral</i>	<i>Nr. cr.</i>	<i>Numele delegatului</i>	<i>Pozițiunea socială</i>	<i>Locația</i>	<i>Numele supleant.</i>
„ „	„ „	152	<i>Simion Orosz</i>	<i>avocat</i>	<i>Sz. Somlyó</i> ¹⁷	
„ „	<i>Tâșnad</i>	153	<i>Andrei Cosma</i>	<i>avocat</i>	<i>F. Szapor</i>	
„ „	„ „	154	<i>Vásiliu Pátcaș</i>	<i>preot</i>	<i>Er. hatvan</i>	
„ „	<i>Zalău</i>	155	<i>Dr. Ioan Nichita</i>	<i>avocat</i>	<i>Zilah</i> ¹⁸	
„ „	„ „	156	<i>Alexandru Vecășiu</i>	<i>preot gr. cat.</i>	<i>Bogdan [...]</i> ¹⁹	
<i>Timiș</i>	<i>Buziaș</i> <i>(Rittberg)</i>	157	<i>Alexandru Mocioni</i>	<i>mare proprietar</i>	<i>Budapesta</i>	
„ „	„ „	158	<i>T. V. Păcățian</i>		<i>Timișoara</i>	
„ „	<i>Ciucova</i>	159	<i>Ioan Lengher</i>	<i>avocat</i>	<i>Brașov</i>	
„ „	„ „	160	<i>George Lazăr</i>	<i>avocat</i>	<i>Vinga</i>	
„ „	<i>Cocota</i> <i>(Orezyfalva)</i>					
„ „	„ „					
„ „	<i>Lipova</i> <i>(Hiddegkut)</i>	161	<i>David P. Simon</i>			
„ „	„ „	162	<i>Nicolau Poșta</i>			
„ „	<i>Monavița</i>					
<i>Torontal</i>	<i>Canșa turcească</i>					

¹⁷ Șimleu Silvaniei [n. ed.].

¹⁸ Zalău [n. ed.].

¹⁹ Indescifrabil [n. ed.].

<i>Comitatul</i>	<i>Cercul electoral</i>	<i>Nr. cr.</i>	<i>Numele delegatului</i>	<i>Pozițiunea socială</i>	<i>Locația</i>	<i>Numele supleant.</i>
” ” - ”	” ” - ”					
” ” - ”	Comלוש bănățan	163	Vincentiu Babeș	proprietar	Budapesta	
” ” - ”	” ” - ”					
” ” - ”	Iambolea	164	Nestor Oprian			
” ” - ”	” ” - ”	165				
” ” - ”	Lovrin	166	Georgiu Martinescu	avocat	Lugoj	
” ” - ”	” ” - ”					
” ” - ”	St. Nicolaul mare	167	Filip Mihaiu	econom		

XXVI. 13 NOIEMBRIE 1885. Circulară a CCE în care se cere membrilor partidului să achite prețul broșurii conținând actele conferinței din 1884¹.

Sibiu, 1/13 noiembrie 1885

P.T. Domnule!

Pentru ca acest comitet să poată acoperi spesele avute cu tipărirea „Actelor conferinței electorale de la 1884” ne luăm voia a Vă ruga: să binevoiiți a ne trimite cu posibilă urgență prețul celor 10 exemplare din acele acte, care Vi s-au trimis de aici spre vânzare în februarie a.c.

*Banii ne rugăm a-i trimite prin asigurațiune poștală la adresa:
G. Barițiu, în Sibiu (Nagy-Szeben), Strada Țredului Nr. 25.*

În numele comitetului central al partidei naționale române:

*G. Barițiu m.p.
președinte*

*Anania Trombițaș m.p.
secretariu*

XXVII. 15 IULIE 1886. Circulară a CCE în care se cere alegătorilor români să verifice prezența lor în listele electorale și să sesizeze comitetului orice abuzuri în acest sens².

Cătră Alegătorii români din Ungaria și Transilvania

În circulariul din 5 martie al a.c. adresat dlor alegători de naționalitate română și publicat în ziarele politice românești din aceea lună între alte informațiuni și îndemnuri relative la înscrierea exactă în

¹ Arhivele Naționale Istorice Centrale București, Fond Partidul Național Român din Transilvania (Comitetul Național Român Sibiu), Dos. 1/II, f. 248. [n. ed.].

² Arhivele Naționale Istorice Centrale București, Fond Partidul Național Român din Transilvania (Comitetul Național Român Sibiu), Dos. 1/II, f. 260–261. [n. ed.].

listele electorale și la controlarea lor regulată conform legii electorale din 1874 se cuprind și următoarele cuvinte:

„...Comitetele alese de către conferințele electorale de la 1881 încoace n-au lipsit a invita de mai multe ori pe alegători prin circulare tipărite pe alegători peste tot și în special pe membrii chuburilor din cercurile electorale, ca să nu-și pregete a controla de aproape listele de câte ori se expun acelea spre vedere pe câte opt zile în localele municipiilor, precum și a reclama în caz de lipsă atât în numele lor cât și în numele altor alegători, dacă ar afla că li se face nedreptate prin omitere din liste, prin schimosirea numelor sau în oricare alt mod, iar apoi cel puțin despre cazuri mai strigătoare să informeze comitet”.

La aceste invitări patriotice și întru toate corespunzătoare legii până în ziua de astăzi n-au ajuns la acest comitet de nicăieri nici o informațiune la nici una din eventualitățile atinse nu numai în sus citatul circular, ci și în altele anterioare mai ales de cinci ani încoace. Ca și cum toate listele electorale din statul acesta și anume din cele 86 de cercuri sau colegii câte au fost reprezentate în conferința electorală din iunie 1884 ar fi compuse și verificate de către tot atâtea comisii infailibile.

Într-un alt act comunicat de aici dlor membrii externi ai comitetului electoral sub data din 26 nov. st. n. 1885 se zicea la p. 5: „Controlarea listelor de alegători în ambele țări face comitetului acum ca în toate perioadele electorale multă grijă, însă mai peste tot în deșert... Nu se poate crede să fie tot numai indolență etc. etc.”.

Din 5 până în 25 iulie listele electorale stau expuse din nou spre a fi verificate pentru alegerile viitoare din a. v. 1887 care se vor face conform legii mai noi pe un period nu de trei ani ca până acum, ci de cinci ani.

Piedica cu totul independentă de voința membrilor comitetului câți au mai rămas în viață aici în loc, nu le-a permis a mai reflecta din nou și de timpuriu încă și la această operațiune electorală din iulie a.c. De altminteri în circularul din 5 martie a fost prevăzută și aceasta cum și celelalte condițiuni de împlinit cuprinse în art. de lege XXXIII din 1874 și în cele din 1848 pe cât au rămas și acelea în valoare. Dară ce era să-și facă comitetul mai mult în lipsa aproape totală de informațiuni și răspunsuri așteptate din afară. De altminteri void providența ca să mai avem și altă conferință electorală, atunci membrii

săi și publicul vor avea ocaziune a se informa de aproape despre situațiunea în care se află comitetul acesta și care nicidecum nu este de pismuit mai vârtos după ce doi membrii dintre cei din loc ni s-au răpit prin moarte.

Din 26 iulie înainte reclamațiunile prevăzute în lege și înaintate la timp de către cei în drept de a reclama se înaintează se adună la comitetele centrale electorale înființate în fiecare municipiu obligate a le cenzura, a lua rezoluțiuni a decide și a da rezoluțiuni asupra fiecăreia. Cei care nu vor fi se vor simți asupriți prin rezoluțiunile respective au drept de apel, prin urmare să și înainteze apelațiunile lor imediat la în. Curie reg. din B[uda]Pesta ca la forul suprema instanță statorită prin lege.

~~Dacă ocuparea noastră de legea electorală și de acțiunile prevăzute într-însa nu ar mai avea alt folos decât ca la ocaziuni de acestea câștigăm în educațiunea politică de care avem lipsă foarte mare, totuși ar trebui să ne interesăm foarte de aproape toată aplicarea ei. Aceasta însă nicum nu se va întâmpla cu va avea folos practic, până când nu vom pregeta a studia bine acea lege, cum și a pune în mișcare cluburile electorale ale partidei noastre întocmai cu zelul pe care credem că-l dezvoltă în tot cuprinsul statului cluburile celorlalte partide.~~

Pe cât timp cluburile colegiilor electorale nu se mișcă și nu informează pe comitetul central, acestuia îi este peste putință a se orienta cu privire la conferință și la viitoarele alegeri.

~~În Cu respect~~ Cu privire la toate celelalte agende ne provocăm atât la cele cuprinse în apelul nostru din 6 iunie 1884 la care ținem strict și la epistola circulară Nr. 2 din 3/15 febr. 1885 cum și la toate cele din cele desfașu recomandate sub 5 martie 1886 care pentru scurta nu se mai pot repeti și la locul de față.

Dat în Sibiu 13/1 iulie 1886

Comitetul central electoral al partidei naționale române

[verso:]

Epistola circulară din 1/13 iulie 1886 către alegători

Decopiată de cinci ori tot de mâna mea în lipsă de copist și de secretar.

15 iulie 1886

[George Barițiu].

XXVIII. 17 APRILIE 1887. Adresă a CCE privind convocarea conferinței naționale pe data de 7 mai 1887, conținând și regulamentul delegărilor³.

*Convocare
la conferința electorală a partidei naționale române.*

Conform îndatoririi luate asupra-și prin circularul său al cincilea din 8 martie n. al anului c. subscrisul comitet ales în ședința conferinței electorale din 3 iunie 1884 convoacă prin aceasta o nouă conferință electorală pe ziua de 7 mai (25 aprilie st. v.) la Sibiu.

Convins pe deplin despre imperioasa necesitate de a se pune din nou [în] discușiune serioase și calmă ținuta ulterioară a partidei noastre față cu alegerile dietale destinate a se face pe un period de cinci ani, Comitetul presupune, că cel puțin în cele 84 cercuri electorale care au fost reprezentate prin delegații lor în conferința din iunie 1884 până acum s-au organizat cluburile și că nu lipsește altceva decât ca acelea să-și aleagă bărbați de încredere, câte doi de fiecare cerc electoral, ca și în conferințele electorale anterioare.

Ales poate fi în această delegațiune oricare român, chiar și dacă nu locuiește pe teritoriul cercului respectiv, sub condițiune însă, ca să fi fost trecut nesmintit în listele electorale autenticate și – în urmarea dispozițiunilor mai noi – să fie prevăzut cu certificat despre acel drept al său, fără care nimeni nu mai este admis a reprezenta pe alegători.

În plenipotențele care se dau delegaților de către cluburi, numele și comunele, pozițiunea socială și domiciliul să fie scrise cât se poate mai exact.

Dorința de a se alege numai delegați de aceia, care voiesc și pot participa la conferință se înțelege de sine.

În fine comitetele cluburilor sunt rugate a încunoștința pe subscrisul comitet central de urgență despre rezultatul alegerii delegaților

³ Arhivele Naționale Istorice Centrale București, Fond Partidul Național Român din Transilvania (Comitetul Național Român Sibiu), Dos. 1/II, f. 260–261. [n. ed.].

prin adresa către prezidiul comitetului central electoral în Sibiu, strada Urediului (Reispermassage) Nr. 25.

Sibiu 17/5 aprilie 1887

*Comitetul central electoral al
partidei naționale române din Ungaria și Transilvania.*

XXIX. 19 APRILIE 1887. Procesul verbal al conferinței alegătorilor români din cercul Dobra, comitatul Hunedoara, organizată în vederea delegării reprezentanților pentru conferința națională de la Sibiu⁴.

Protocol

luat conferinței cercuale electorale a alegătorilor partidei naționale române din cercul electoral Dobra, comitatul Hunedoara ținută la 7/19 aprilie 1887

I. Prezentându-se în localul destinat peste 100 alegători români, dl. protopresbiter al Iliei Avram Păcurariu, însărcinat de către aceia care au esmis convocatorul, după un discurs bine acordat, declară ședința de deschisă.

II. Pentru a putea trece conferința în miezul obiectului e de lipsă a se constitui după toată regula – adică a-și alege un președinte și un notar – deci dl. Avram Păcurariu președintele ad-hoc propune de președinte al conferinței prezente pe Dl. Romul de Crainic protopresbiter al Dobrei, pe care conferința îl primește cu strigăte de „să trăiască!”

III. Dl. Romul de Crainic ocupând locul prezidial mulțumește alegătorilor pentru încrederea pusă în Dsa. și spre a putea trece îndată la agendele conferinței propune de notar al acesteia pe medicul Ioan Pop, pe care conferința asemenea-l primește cu „să trăiască!”

⁴ Arhivele Naționale Istorice Centrale București, Fond Partidul Național Român din Transilvania (Comitetul Național Român Sibiu), Dos. 9, f. 87–88. [n. ed.].

IV. Dl. Președinte aduce la cunoștința conferinței că ținerea acesteia s-a anunțat la timpul său autorităților respective și așa din partea O. Preturi se și află prezent dl. Pretor George Nandra. Conferința ia la cunoștință prin strigăte de „să trăiască!”

V. Notarul conferinței citește convocatorul. Se ia la cunoștință.

VI. Urmează la ordinea zilei organizarea clubului cercual electoral și se propune iar conferința primește de aleși ca președinte pe Dl. Romul de Crainic, vicepreședinte dl. Avram Păcurariu, iar de notar pe dl. Ioan Pop.

VII. Pentru consultarea alegerii membrilor în comitetul clubului se suspendă ședința pe 10 minute.

VIII. Redeschizându-se ședința, la propunerea prezidiului conferința alege pe următorii Domni: Iosif Petrovici, George Herbai, Aurel Cutean, Vichente Lesnican, Criste Ion, Petru Popoviciu paroh, Nicolae Gostaie, Sofroniu Olariu paroh, Ioan Rațiu, Ioan Sârb paroh, Ion Petrovici, Motiu Miscu, Ales. Tulea paroh, Ales Olariu paroh, Iosif Popescu paroh, Teodor Popoviciu paroh, Serafim Olariu paroh și George Oprea

IX. Urmând alegerea alor 2 delegați și 2 supleanți pentru conferința generală electorală a partidei naționale române pentru consultare se suspendă ședința pe 10 minute.

X. Redeschizându-se ședința, prezidiul propune ca rezultat al consultării de delegați și suplanți și conferința alege pe Dnii: Romul de Crainic și Avram Păcurariu ca delegați, iar de suplenți pe Dnii: Ales. Hosu și Ion Pop, însărcinându-se biroul cu acordarea credenționalelor.

XI. Pentru verificarea protocolului se propune alegerea unei comisiuni de 5 și conferința alege pe Dnii: Iosif Petrovici, George Herbai, Ioan Oeșdean, Vichente Lesnican și Aurel Cutean.

XII. Dl. S. Dragomir cerând cuvântul pentru a da o explicațiune mai detaliată despre scopul acestei conferințe poporului adunat – în fine-și exprimă părerea ca delegații conferinței noastre să stăruiască în conferința generală pentru activitate deoarece poporul nostru și așa va fi dus la urnă chiar și farsat.

Dl. președinte răspunde și ca delegat că părerea D-lui Dragomir se ia la cunoștință – dar că mandat pentru a-l prezenta conferinței generale nu poate să o primească – și adresându-se către alegătorii prezenți și prin aceștia către cei absenți – se roagă prin

cuvinte frumoase a nu primi nici un angajament ci a aștepta reîntoarcerea delegaților de la conferință, când iarăși vor fi concheși pentru a li se comunica conclusele conferinței generale – cărora tot românul cu suflet curat trebuie a se supune și mulțămînd tuturor că nu au pregetat a se aduna în un număr așa de frumos declară conferința de închisă.

*D.u.s.
Romul de Crainic, președinte
Ioan Popp, notarul conferinței*

*S-a citit, verificat și subscriș, d.u.s.
Aurel Cutean, Iosif Petrovici, George Herbai, Ioan Oeșdean*

XXX. 24 APRILIE 1887. Gregoriu Vitez cere CCE să îi indice posibili delegați pentru a fi aleși în cercurile Teaca și Ormeniș, deoarece dintre localnici nimeni nu vrea să meargă la conferința de la Sibiu⁵.

Mult Onorat Prezidu al Comitetului Central Electoral

După ce în cercul electoral al Tecii și Ormenișului de Câmpie nimeni nu voiește a se decide ca pe 7 mai 1887 să meargă la Sibiu pentru a reprezenta cercul acesta în conferința națională română, mă grăbesc a mă ruga de mult stimatul prezidiu al comitetului central electoral din Sibiu să binevoiască urgent a-mi împărtași 4 nume române, care conform prescriptelor ar merita a ne primi plenipotența cercului nostru electoral, ca astfel din cei 4 să putem alege și plenipotenția doi.

Anotez că dacă claritatea sa Dl. George Barițiu și dl. Ioan Popa redactorul Calicului nu ar fi nicăieri aleși, atunci ambii acești domni pot conta cu securitate, numai urgent să ni se facă cunoscut.

⁵ Arhivele Naționale Istorice Centrale București, Fond Partidul Național Român din Transilvania (Comitetul Național Român Sibiu), Dos. 7, f. 42. [n. ed.].

*Rugându-ne a primi din parte-ne considerările celei mai
distinse stime și așteptându-vă urgentul răspuns, vă sunt cu tot respectul.
Teaca în 24 aprilie 1887,
Gregoriu Vitez,
Președintele clubului electoral cercual al Tecii și Ormenișului
de Câmpie.*

**XXXI. 3 MAI 1887. Extras din procesul verbal al alegerii
delegaților comitatului Făgăraș la conferința națională a
partidului, înmănat ca și credențitional vicarului Alexandru
Micu⁶.**

Extras!

*Din procesul verbal luat în ședința alegătorilor români de deputați, la 1
mai 1887*

*Constituindu-se clubul alegătorilor români de deputați dietali
din comitatul Făgărașului a ales cu unanimitatea voturilor de delegați
pentru conferința ținândă la 7 mai 1887 în Sibiu, pe Dn. Br. Ursu și
Basiliu Stanciu ca ordinari și pe administratorul Iuliu Dan ca supleant,
pentru cercul inferior, iar pentru cel superior de ordinari pe Dl. vicar
Alesandru Micu și avocatul Ilariu Duvlea și de supleant pe avocatul Dr.
Neculae Moțoc.*

Deci vi se estradă acest extras drept credențitional.

*Din ședința comitetului organizat și instituit de clubul Făgăraș
în 3 mai 1887.*

Alesandru Micu, președinte

Dr. Nicolae Moțoc

Reverendisimului Domn Alesandru Micu, vicar în Făgăraș

⁶ Arhivele Naționale Istorice Centrale București, Fond Partidul Național Român din Transilvania (Comitetul Național Român Sibiu), Dos. 8, f. 31. [n. ed.].

XXXII. 7 MAI 1887. Conscrierea delegaților la conferința națională de la Sibiu⁷.

Raportul

Comisiunii verificatoare de cinci concisă de conferința generală a alegătorilor români ținută în Sibiu în 7 Mai 1887, pentru verificarea delegaților trimiși la adunare.

Comisiunea concisă pentru verificarea delegaților în ziua de astăzi încă sub decursul adunării retrăgându-se în chilia laterală a luat la cercetare credenționalele date spre censurare și după o cercetare mai amăsurată a aflat, că alegătorii români din Transilvania și Ungaria – afară de Marmăția – se află reprezentați din 69 cercuri și acestea au emis 135 de delegați, a căror credenționale aflându-se corecte s-au verificat și sunt următorii:

Cercul electoral: Alba-Iulia oraș

- 1. Nicolae Barbu avocat*
- 2. Mateiu Nicola avocat*
- 3. Ioan Mărgineanu proprietar*
- 4. Ioan Popa redactor*

Cercul electoral: Aiud

- 5. Baziliu Olteanu avocat*

Ighiu

- 6. Alexandru Danciu proprietar*
- 7. Simeon Micu protopop*
- 8. Niculae Florescu proprietar*

Vințul Inferior

- 9. Dr. Avram Tincu avocat*
- 10. Rubin Pațiția avocat*
- 11. Septimiu Albini*
- 12. Victor Tordoșianu*

⁷ Arhivele Naționale Istorice Centrale București, Fond Partidul Național Român din Transilvania (Comitetul Național Român Sibiu), Dos. 1/II, f. 277–281.

Uioara

13. *Ioan Rusu protopop*

14. *Dr. Ioan Nemeș avocat*

15. *Aurel Popa redactor*

Bistrița

16. *Daniel Lica avocat*

17. *Gavrilă Manu avocat*

Năsăud

18. *Simeon Monda protopop*

19. *Mihail Făgărașianu protopop*

Brașov oraș I

20. *Dr. Aureliu Mureșianu redactor*

21. *G. B. Popp comerciant*

Brașov II

22. *Vasilii Voina preot*

Săcele I

23. *Alexie Vecra preot*

Săcele II

24. *Iosif Comănescu preot*

25. *George Proca învățător*

Cluj I

26. *Dr. Aureliu Isac avocat*

27. *Gavrilă Pop preot*

Cluj II

28. *Iuliu Coroianu avocat*

29. *Iuliu Roșiescu paroh*

Gilău

30. *Basiliu Almășianu avocat*

31. *Gavril Pop protopop*

32. *Basiliu Podoba capelan*

Huedin

33. *Anania Pop protopop*

34. *Vasilii Poruțiu protopop*

Teaca și Ormeniș

35. *George Barițiu*

36. *Ludovic Simon proprietar*

37. *Ioan Popa redactor*

38. *Ioan Slavici redactor*
Făgăraș I
39. *Baronul Ursu*
40. *Basiliu Stanciu căpitan*
41. *Iuliu Dan administrator*
Făgăraș II
42. *Alesandru Micu vicar*
43. *Ilarie Duvlea avocat*
44. *Dr. Nicolae Motoc*
Baia de Criș
45. *Petru Truția avocat*
46. *Basiliu Demian protopop*
47. *Alecsandru Moldovanu proprietar*
Deva
48. *Ioan Papiu protopop*
Dobra
49. *Romul Crainic protopop*
50. *Avram Păcurariu protopop*
Hațeg
51. *Ioan Rațiu protopop*
52. *Mihail Bontescu avocat*
53. *George Ciuciu paroh*
54. *Ioan Munteanu proprietar*
Hunedoara
55. *Francisc Hossu Longin*
56. *Nicolae Munteanu proprietar*
Orăștie
57. *Dr. Ioan Mihu*
Reghin
58. *Mihail Orbonașiu avocat*
59. *Basiliu Rațiu protopop*
Ghermeseg
60. *Patriciu Barbu avocat*
61. *Galaction Siagău protopop*
Diceo-St.-Martin
62. *Basiliu Ziehanu avocat*

63. Ioan Horșia preot
Bălăușeri
64. Simeon Caluțiu avocat
65. Iacob Macavei adm. preot.
Sibiu I
66. George Barițiu publicist
67. Ioan Slavici ~~redactor~~ publicist
Sibiu II
68. Dr. Aurel Brote director de bancă
69. Demetriu Comșia profesor
Ocna - /Sibiului/
70. Ioan Vințelariu paroh
71. Ioan Munteanu proprietar
Cristian
72. Alexandru Leb proprietar
73. Nicolae Cristea ~~protopop~~ asesor consistorial
Cisnădie
74. Eugen Brote proprietar
75. Simeon Popescu protopop
Dej
76. Augustin Munteanu avocat
77. Dr. Remus Roșca
Beclean
78. Nicolae F. Negruțiu redactor
79. Simeon Popeanu preot
Ileanda Mare
80. Dr. Teodor Mihalyi avocat
81. Ioan Slavici redactor
Lăpușul Unguresc
82. Augustin Nicoară
Blaj
83. Ludovic Csató avocat
Abrud
84. Alexandru Filip avocat
85. Iosif Crișianu avocat
Trascău

86. *Dr. Basiliu Preda avocat*
87. *Romul Furdașiu protopop
Turda*
88. *George Barițiu*
89. *Dr. Ioan Rațiu
Vințul de sus*
90. *Petru Iacobescu*
91. *Iuliu Vlăduțiu
Ludoșiu*
92. *Romul Orbeanu*
93. *Basiliu Muntenescu
Diosod*
94. *Florian Corianu*
95. *Demetriu Suci
Șimleul Silvaniei*
96. *Ieronim Barițiu*
97. *Simeon Oroș avocat
Banat-Comloș*
98. *Vincentiu Babeș
Seini*
99. *Ioan Ghibu*
100. *Alexiu Berinde*
101. *Dr. Ioan Crișianu
Baia mare*
102. *Dr. Vasile Lucaciu*
103. *Dr. Danil Barcianu
Șomcuța mare*
104. *Andrei Medan
Sasca și Vinga – două cercuri*
105. *Vincentiu Babeș
Rittberg și Sasca – două cercuri*
106. *Ioan Roșiu
Beiuș*
107. *Basiliu Ignat*
108. *Antoni Pallade
Tășnad*

109. *Andrei Cosma*
110. *Ștefan Cucu*
Zorlenț
111. *Dr. Ioan Nichita*
112. *Simeon Mărincașiu*
113. *Teodor Simoc*
114. *Alexandru Vicasiu*
Pecica
115. *Dr. George Popa*
116. *Dr. Demetriu Magdu*
Aradul nou
117. *Vasilie Pap*
118. *Ioan Popa*
Cehu Silvaniei
119. *George Pop*
120. *Demetriu Suciu*
Bocșa română
121. *Dr. Corneliu Diaconovich*
122. *Coriolan Brediceanu*
Caransebeș
123. *Ioan Ionașiu*
Lugoj
124. *Coriolan Brediceanu*
125. *Rezei Fabiu*
Chișineu
126. *Demetriu Atonescu*
127. *Alexie Popoviciu*
Oravița
128. *Andrei Gidiu*
129. *Ilie Trăilă*
Recaș
130. *Emanuil Ungureanu*
Arad-cercul
131. *Dr. Nicolae Oncu*
132. *Dr. Aureliu Suciu*
Iosășel

133. Ioan Simionaş
 134. Codlea Iosif Comănescu.
 Râşnov 135. George Proca

Un telegram adresat de doi indivizi din Recaş, prin care se dificultează alegerea delegatului de acolo nu s-a putut lua în considerare de o parte pentru că telegramele ca atari încă nu dau nici o garanție în privința adevărității, iar de altă parte pentru că protestul se vede a veni de la unii alegători guvernamentali, iar delegatul este de partidă națională și pentru că și altcum credenționalul său e în ordine.

Telegrama președintelui cercului de alegere Șiria, cum că avocatul Stănescu e ales de delegat se ia la cunoștință, verificarea se va face după subșternerea credenționalului, altele se reaclud sub -/.

Sibiu în 7 Mai 1887

*Iosif Crișian
 Avocat ca raportor*

XXXIII. 10 IUNIE 1887. Adresă a delegațiilor comitatului Bistrița-Năsăud la conferința de la Sibiu din 7–9 mai 1887, anunțând alegătorilor rezultatele dezbaterilor și tactica politică oficială a PNRTU⁸.

Încunoștințare

pentru alegătorii români din comitatul Bistrița-Năsăud

Conferința generală a alegătorilor români din partidul național în ședințele sale ținute în Sibiu la 7, 8 și 9 mai a.c., a hotărât ca unanimitate în privința alegerilor de deputați dietali, cari acum sunt la ordine: a susține și mai departe politica de rezistență pasivă în mod absolut pentru Românii din părțile Transilvaniei, va să zică abținere totală de la alegerile dietale.

După ce în conclusul adus de D-Voastră în adunarea alegătorilor români din acest comitat ținută la 3 mai a.c. de una parte V-ați declarat a priori, că Veți procede solidarmente cu conclusele

⁸ Direcția Județeană Bistrița-Năsăud a Arhivelor Naționale, Fond Colecția Personală Ioan Ciocan prof. univ., Dosar 129, f. 36 [n. ed.].

adunării generale, iar de altă parte pentru a le cunoaște pe acelea ne-ați impus a Vă încunoștința despre dănsese, – așadar prin aceasta ca foști delegați al D-Voastre, avem onoarea a Vă comunica cuprinsul lor în cât ating alegerile de deputați dietali.

Bistrița la 10 iunie 1887.

*Danilă Lica,
avocat.
Gavrilă Manu,
avocat.*

*Mihailă Făgărășianu,
protopop gr. cath.
Simeon Monda,
protopop gr. or.*

XXXIV. 27–28 OCTOMBRIE 1890. Lista participanților la conferința națională din Sibiu, profesiunea și cercurile reprezentate⁹.

- 1. Ioan Popa, avocat, pentru cercul Aradul-Nou*
- 2. Ioan Mărgineanu, proprietar, Alba-Iulia*
- 3. Nicolae Cosgăria, c. și r. căpitan în pens., Făgăraș*
- 4. Iuliu Dan, protopresbiter, Făgăraș*
- 5. Nicolau Șerban, proprietar, Făgăraș*
- 6. Paul Rotariu, avocat, Becicherec*
- 7. Dr. Alexandru Mocsonyi, mare proprietar, Becicherec*
- 8. Paul Silvan, paroh, Beclean*
- 9. Gavril Manu, avocat, Dej*
- 10. Gregorie Stețu, avocat, Iclodul-mare*
- 11. Dr. Ioan Hosan, medic, Ileanda-mare*
- 12. Teodor Hermann, protopresbiter, Lăpușul-unguresc*
- 13. Ioan Todescu, paroh, Abrud*
- 14. Dr. Alexandru Hosszu, avocat, Hațeg*
- 15. Dr. Petru Cioran, medic, Cisnădie*
- 16. Constantin Popovici, proprietar, Comloș-St.-Ana*

⁹ *Actele conferinței Partidului Național Român ținută la 27 și 28 Octomvrie 1890 in Sibiu*, p. 42-45. Această listă nu s-a păstrat în arhiva partidului. Este probabil ca, broșura fiind publicată în tipografia „Tribunei”, să fi rămas în arhiva ziarului, momentan neidentificată [n. ed.].

17. *Mihail Veliciu, avocat, Comloș-St.-Ana*
18. *Dr. Nicolau Racotia, medic, Mediaș*
19. *Corneliu Lazăr, paroh, Iosășel*
20. *Dr. Ștefan Pop, avocat, Iosășel*
21. *Teodor Pop, protopresbiter, Diosod*
22. *Alexiu Pop, avocat, Gilău*
23. *Pompiliu Pîposiu, ziarist, Gilău și Nocrîh*
24. *Ioan Pap, avocat, Aleșd*
25. *Vincentiu Babeș, privatier, Sasca, Vinga și Bănat-Comloș*
26. *George Lazăr, avocat, Vinga*
27. *Sebastian Olariu, protopresbiter, Făget*
28. *Dr. George Popovici, protopresbiter, Lugoj*
29. *Sabin Barciannu, director al economiei de instrucție, Nocrîh*
30. *Galacteon Șagău, protopresbiter, Reghin și Ghernesig*
31. *Dr. Absolon Todea, avocat, Ghernesig*
32. *Eugen Brote, mare proprietar, Cismădie-Sibiiu*
33. *Petru Precupaș, econom, Nădlac*
34. *Vincentiu Marcoviciu, paroh, Nădlac*
35. *Dr. Avram Tincu, avocat, Orăștie*
36. *Victor Tordășian, funcț. consist., Sibiu*
37. *Mihail Popovici, protopresbiter, Caransebeș*
38. *Iuliu Popovici, avocat, Zorlenț*
39. *Dr. George Dobrin, avocat, Zorlenț*
40. *Gavriil Barbu, proprietar, Caraș*
41. *Ioan Ionaș, asesor consistorial, Caransebeș*
42. *Iuliu Răduț, proprietar, Vințul-de-sus*
43. *Petru Iacobescu, paroh, Vințul de sus*
44. *Emanuil Ungurean, director de bancă, Recaș*
45. *Elia Trăilă, avocat, Oravița*
46. *Alexandru Popovici, proprietar, Kis-Jenő¹⁰*
47. *Dr. Aurel Brote, director de bancă, Sibiu*
48. *Dr. Corneliu Diaconovich, literat, Boșca-română*
49. *Basiliu Stanciu, c. și r. căpitan în pens., Făgăraș*
50. *Ioan Ghibu, profesor, Seini*
51. *Alexiu Berinde, protopresbiter, Seini*

¹⁰ Chișineu-Criș [n. ed.].

52. *Alexandru Danciu, dierctor de mine, Ighiu*
53. *Dimitrie Comșa, profesor, Sibiu*
54. *Gavril Manu, avocat, Bistrița*
55. *Daniil Lica, avocat, Bistrița*
56. *Patriciu Barbu, avocat, Reghin-Ghernesig*
57. *Mihail Orbonaș, proprietar, Reghin-Ghernesig*
58. *Basiliu Rațiu, vicar, Reghin-Ghernesig*
59. *Alexandru Moldovan, proprietar, Baia-de-Criș*
60. *Petru Truția, avocat, Baia-de-Criș*
61. *Vasile Dămian, protopresbiter, Baia-de-Criș*
62. *Iosif Comanescu, paroh, Codlea*
63. *George Proca, econom, Râșnov*
64. *Vasile Voina, paroh, Brașov*
65. *George B. Pop, mare-industriaș, Brașov*
66. *Alexiu Verzea, paroh, Săcele*
67. *Dr. Vasile Preda, avocat, Trascău*
68. *Romul Furdui, protopresbiter, Trascău*
69. *Simion Căluțu, avocat, Bălăușer*
70. *Iacob Macaveiu, protopresbiter, Bălăușer*
71. *Ioan Hosszu, proprietar, Hațeg*
72. *Simeon Micu, proprietar, Făgăraș*
73. *Vasile Muntenescu, proprietar, Ludoș*
74. *Alexandru Lebu, proprietar, Cristian*
75. *Simeon Pop, proprietar, Gilău*
76. *Simeon Monda, protopresbiter, Bistrița*
77. *Mihail Făgărășan, proprietar, Năsăud*
78. *Ioan Roșiu, protopresbiter, Sasca-Rittberg*
79. *August Nicoară, proprietar, Lăpușul-ung.*
80. *Simeon Orosz, proprietar, Șimleu*
81. *Andreiu Cosma, director de bancă, Tășnad*
82. *Stefan Cucu, privatier, Tășnad*
83. *Florian Cocian, privatier, Diosod*
84. *Antonie Palade, paroh, Belényes¹¹*
85. *Andreiu Medan, avocat, Șomcuța-mare*
86. *Vasile Oltean, avocat, Blaj*

¹¹ Beiuș [n. ed.].

87. *Ludovic Csato, avocat, Blaj*
88. *Dr. Daniil Barcianu, profesor, Baia-mare*
89. *Avram Păcurar, protopresbiter, Dobra*
90. *Septimiu Albini, redactor, Vințu-de-jos*
91. *Basiliiu Poruțiu, proprietar, Huedin*
92. *Anania Pop, proprietar, Huedin*
93. *Andreiu Ghidiu, protopresbiter, Oravița*
94. *Aurel Suciu, avocat, Arad*
95. *Nicolae Oncu, director de bancă, Arad*
96. *Alexandru Filip, avocat, Abrud*
97. *Dr. Ioan Rațiu, avocat, Turda*
98. *Iuliu Coroian, avocat, Cluj*
99. *George Pop, mare proprietar, Șimleul-Silvaniei*
100. *Dr. Vasile Lucaciu, paroh, Baia-mare*
101. *Coriolan Brediceanu, avocat, Lugoj*
102. *Dr. Ioan Mihu, director de bancă, Orăștie*
103. *Elia Măcelariu, consilier guvernial în pens.*
104. *Ioan Muntean, funcționar, Sibiu-Ocna*
105. *Dr. Ioan Crișian, profesor, Seini*
106. *Dr. Teodor Mihali, avocat, Ileanda*
107. *Francisc Hosszu, avocat, Hunedoara*
108. *Dr. Absolon Todea, avocat, Ghernesig*
109. *Dr. George Popa, asesor consistorial, Pecica*
110. *Dr. Ioan Nichita, avocat, Zalău*
111. *Nicolau Cristea, asesor consistorial, Cristian*
112. *Rubin Patita, avocat, Alba-Iulia*
113. *Ioan Cioran, proprietar, Cislădie*
114. *George Șandor, mare proprietar*
115. *Dr. Aurel C. Popovici, medic, Făget*
116. *Dr. Ioan Rădneanu, medic, Arad*
117. *Dr. Ioan Nemeș, avocat, Uioara*
118. *Nicolau Muntean, proprietar, Hunedoara*
119. *Dr. Demetriu Magdu, avocat, Pecica*
120. *Vasile Muntenescu, paroh, Ludoș*
121. *Ieronim Barițiu, funcționar de bancă, Silvania*
122. *Ioan Micu Roșu, avocat, Rittberg*
123. *Vasile Ignat, avocat, Beiuș*

124. Simeon Popanu, paroh, Beclean
125. Ioan Popa, avocat, Aleșd
126. Vasile Pop, avocat, Aradul-nou
127. Fabiu Rezeiu, avocat, Lugoj
128. Iuliu Vlăduțiu, Vințu-de-jos
129. Augustin Muntean, avocat, Dej
130. Dimitrie Suciu, proprietar, Șimleul-Silvaniei
131. Romul Orbean, proprietar, Ludoș
132. Ioan Muntean, Hațeg
133. Ioan Pop, paroh, Aleșd
134. Mihail Făgărășan, protopresbiter, Năsăud
135. Dr. Lazăr Petco, avocat, Vinga

XXXV. 20 DECEMBRIE 1890. Scrisoare a conducerii partidului adresată lui Ioachim Mureșan, prin care este rugat să preia inițiativa organizării cercuale în Năsăud. Se menționează de asemenea intenția de a se elabora un regulament de organizare internă a partidului¹².

No. 22/890

Mult stimate Domnule!

Mulțumindu-Vă pentru informațiunile date prin prețuita D-tale de la 16 l.c. ne luăm voie a Te înștiința, că constituirea despre care a fost vorba în prima noastră epistolă, va avea să fie acum odată numai provizorie și după cum o veți afla D-voastră, cei de la fața locului mai potrivită, până când comitetul central va stabili un regulament pentru organizarea partidului care apoi se va face cunoscut tuturor pe care îi privește.

Te rugăm dar de nou a întreprinde pașii în această privință, sau dacă crezi, că altcineva mai cu înlesnire ar putea lua asupra-și sarcina aceasta, să binevoiești a ne numi pe această persoană ca să ne adresăm la dânsa.

¹² Direcția Județeană Bistrița-Năsăud a Arhivelor Naționale, Fond Colecția Personală Ioachim Mureșan, Dosar 132, f. 96 [n. ed.].

În curând comitetul nostru are să se întrunească într-o ședință plenară și ne-ar părea bine să putem raporta în acea ședință și despre starea lucrului în părțile Năsăudului.

Te rugăm a primi și cu această ocaziune asigurarea despre deosebita stimă ce-Ți păstrăm.

Sibiu, 20 decembrie 1890.

Biroul comitetului central al partidului național român:

Eugen Brote
v. preș.

Dr. D.P. Barcianu
secretar

XXXVI. IANUARIE 1891. Scrisoare a conducerii PNRTU adresată lui Ioachim Mureșan, prin care îi este anunțată lista oficioaselor partidului și este rugat să intermedieze obținerea unui cât mai mare număr de abonamente pentru acestea¹³.

Prea stimate Domnule,

Comitetul central electoral al partidului național român în ședința sa plenară din 10 ianuar[ie] a.c.¹⁴ și în executarea concluserilor luate de conferința națională cu privire la presa noastră, a decretat de organe ale partidului:

- 1. ziarul „Tribuna” din Sibiu,*
- 2. „Gazeta Transilvaniei” din Brașov,*
- 3. foaia „Luminătorul” din Timișoara și*
- 4. revista română „Romänische Revue” din Viena (VIII Alserstrasse 27)*

Comitetul central își ține de datorință a sprijini și ajutora aceste organe de presă cu toate mijloacele ce-i stau la dispoziție și ca deoparte să contribuie în interesul partidului la lățirea cât se poate mai mare a numitelor foi, iar de altă parte ca să delătoreze neajunsurile materiale cu care se luptă acelea, a decis a se adresa către bărbații de încredere ai partidului cu rugarea:

¹³ Direcția Județeană Bistrița-Năsăud a Arhivelor Naționale, Fond Colecția Personală Ioachim Mureșan, Dosar 132, f. 97 [n. ed.].

¹⁴ 1891 [n. ed.].

să binevoiască a stăruii acum cu începutul anului din toate puterile și să-și valideze toată influența într-acolo ca membrii partidului să aboneze în număr cât se poate mai mare la numitele foi.

Aducându-Vă la cunoștință acest conclud, Vă rugăm binevoiiți a ne înștiința cât mai curând despre cele întreprinse în această cauză.

Din însărcinarea Comitetului Central Electoral

Biroul:

Dr. C. Diaconovich
secretar

Eugen Brote
v. președinte

XXXVII. 10 IANUARIE 1892. Proces verbal al adunării alegătorilor români din cercul Cristian în vederea delegării de reprezentanți la conferința națională de la Sibiu¹⁵.

Proces verbal

luat la 29 decembrie 1891 /10 ianuarie 1892 în adunarea generală a alegătorilor români din cercul electoral al Cristianului, ținută în Săliște, fiind prezenți numeroși alegători din toate comunele aparținătoare acestui cerc.

No. 1.) Domnul Dr. Nicolae Maier, în calitate de președinte al subcomitetului din acest cerc electoral, expune în câteva cuvinte alese și însușeștitoare scopul adunării prezente și reacearcă pe membrii conferinței a-și alege un președinte și un secretar ad hoc.

La propunerea domnului Nicolae Hențu se aclamează de președinte Dr. Nicolae Maier, iar de secretar Romul Simu.

No. 2.) Se citește hârtia onorabilului domn președinte al comitetului comitatens electoral de dato Sibiu în 4 ianuarie a.c., în care alegătorii români ai acestui cerc sunt provocați a alege doi delegați pentru conferința națională, ce se va ținea la 6/18 ianuarie în Sibiu, respectiv pentru întreg periodul de alegere de 5 ani.

Domnul Dr. Nicolae Calefariu în o vorbire bine cumpănită arată scopul conferinței naționale ce se va ținea la Sibiu și chemarea

¹⁵ Arhivele Naționale Istorice Centrale București, Fond Partidul Național Român din Transilvania (Comitetul Național Român Sibiu), Dos. 1/II, f. 349–350 [n. ed.].

delegaților, care se trimit din diferitele cercuri electorale. Totodată relevază faptul, că în periodul trecut electoral cercul nostru a fost reprezentat cu demnitate la adunările naționale prin prea stimații domni: Niculae Cristea asesor consistorial gr. or. și Alesandru Leb proprietar – ambii locuitori în Sibiu. Apoi, – considerând trecutul acestor vrednice persoane și independența și tăria de caracter a dâșnilor, precum și împrejurarea că ne-ar ști reprezenta și pe viitor interesele de viață ale poporului nostru și onoarea noastră națională, – face propunerea ca adunarea să-i aclameze de delegați ai săi și pentru periodul electoral de 5 ani, care urmează.

Adunarea declară în unanimitate de reprezentanți ai cercului nostru pentru periodul electoral următor îndeosebi pentru conferința generală, ce se va ține în Sibiu la 8/20 ianuarie 1892, pe domnii: Niculae Cristea și Alesandru Leb și aduce hotărârea de a li se trimite cât mai neîntârziat, credenționale în toată regula, împreună cu rugarea ca să binevoiască a primi din nou această sarcină, despre ce altcum adunarea nu dubitează.

No. 3.) Se procede la reconstituirea subcomitetului electoral din acest cerc.

Domnul Dr. Ilie Beu face propunerea de a se suspenda ședința pe 5 minute pentru a ne înțelege cu privire la persoanele și numărul membrilor din viitorul subcomitet electoral.

După redeschiderea ședinței domnul Dumitru Lăpedat presentă o listă, care conține următoarele persoane:

Din Seliște: Dr. Niculae Maier, Dumitru Oprea, Borcea și Niculae Neamțiu; din Gurariului: Ioan Manta; din Orlat: Romul Simu; din Poiana: Ioan Maniț și Emanuil Beșa; din Tilișca: Ioan Bratu și din Reșinari: Irimie Dancăș.

Adunarea aclamează pe toate persoanele din această listă de membri ai subcomitetului electoral al partidului național din cercul Cristianului.

4. Mai vorbesc domnii: Michail Stoica director școlar și Dumitru Lăpedat, amândoi în o limbă poporală – bine înțeleasă de poporul, care nu citește și prin urmare nu poate fi în curent cu mersul politicei în patria noastră. Vorbirile au fost de așa, încât și cel mai de rând alegător și-a putut face o icoană despre împregiurările

nemaisuportabile, ce apasă asupra umerilor noștri și despre datorințele, care le avem cu toți în aceste vremuri de grea încercare.

În sfârșit, prezidiul reclamă râvnă și jertfe din partea tuturor pentru a ne putea afirma cu mai multă demnitate și cu nădejde de izbândă.

Totodată propune și adunarea aclamează de verificatori ai acestui proces verbal pe domnii: Michailă Stoica, Stan Vulc și Bucur Comșa – toți trei din Seliște.

Cu acestea ședința se ridică în speranță că toți cei prezenți vor pune la inimă cele auzite și-și vor da tot ajutorul posibil în vreme de lipsă

D.u.s.

	<i>Membrii verificatori:</i>	
<i>Prezidentul adunării</i>	<i>Mihailă Stoica</i>	<i>Romul Simu</i>
<i>Dr. Nicolae Maier</i>	<i>Bucur Comșa</i>	<i>Secretar</i>
	<i>Stan Vulcu</i>	

XXXVIII. 21–22 IANUARIE 1892. Lista participanților la conferința națională din Sibiu¹⁶.

Conferința Națională

[...]

Lista membrilor verificați ai conferinței

Cercul Săliște: Nicolau Cristea, Alexandru Leb

Cercul Arad (oraș): Aureliu Suciu, Dr. Lazăr Petco, Romul

Ciorogariu

Cercul Mureș-Uioara: Dr. Vasiliu Hosszu, Ioan V. Rusu, protopop, și Basilie Drăgan

Cercul Radna: Dr. I. Hoșan, Iuliu Herbay, Zaharie Cuparencu și Ioan Cure.

¹⁶ „Tribuna”, IX (1892), nr. 6, 9/21 ianuarie, p. 21–22; *Ibidem*, nr. 7, 10/22 ianuarie, p. 26. Nici această listă nu s-a păstrat în arhiva partidului, fiind necesară preluare ei după „Tribuna”, unde nu apar însă delegații orașului Sibiu [n. ed.].

- Cercul Agnita: Sabin Piso*
Cercul Bălăușeriu: Iacob Macavei
Cercul Beclean: Simeon Popan, Paul Silvan, Teodor Cotuțiu și George Pușcariu
Cercul Iclodul-mare: Alexandru Pop, Aurel C. Popovici și Gregoriu Stețiu
Cercul Lăpușul-Unguresc: Augustin Pop, Dr. Aurel Brote
Cercul Dej: Ioan Velle, Dr. D. P. Barcianu
Cercul Ileanda-mare: Dr. Gavriil Tripon, Dr. Teodor Mihályi
Cercul Hunedoara: Francisc Hoszu-Longin și Nicolau Stoichița
Cercul Abrud: Alexandru Filip și Alexandru Danciu
Cercul Iosășel: Petru Truță și Constantin Gurbanu
Cercul Sântana: Petru Groza, Ioan Iercan și Ioan Russu, colaborator la Tribuna.
Cercul Tecei: Dr. Sterie N. Cluron și Leonțiu Simonescu
Cercul Armeni¹⁷: Dr. Vasilie Bologna și Dr. Nic. Vecerdea, avocat
Cercul Sighișoara: Dr. Corneliu Diaconovic
Cercul Bocșa-montană: Coriolan Brediceanu, Dr. C. Diaconovich, suplent: Dr. Aurel Oprea
Cercul Caransebeș: Mihail Popoviciu, Andreiu Gidiu și Ioan Ionaș
Cercul Cluj (oraș): Emeric Pop
Cercul Mediaș: Ioan Moldovan și Ioan Chendi
Cercul I. Brașov: Dr. Aurel Mureșianu și Gh. Pop
Cercul Deva: Lazăr Petcu, Alexandru Moldovan, Alexie Olariu
Cercul Aiud: Ludovic Csato, Vasile Olteanu, suplent Ilariu St. Șuluț
Cercul IV. Brașov: Iosif Comănescu și George Proca
Cercul Cohalm: Dr. Oct. Rusu
Cercul Cojocna: Dr. Basil Hoszu și Ioan Simionaș
Cercul Șiria: Dr. Iacob Hotăran, George Popoviciu, Dr. I. T. Mera și Ioan Morariu

¹⁷ Ormeniș [n. ed.].

- Cercul Ighiu: Nicolau Florescu și Gedeon Radeș*
Cercul Ocna Sibiului: Ioan Vințeleriu și Dr. Alexiu N.
Ciurcu
Cercul Orăștie: Dr. Ioan Mihu și Aurel P. Barcianu
Cercul Chișineu: Eugen Brote, Dr. George Popovicu și Mihai
Veliciu
Cercul Cehul-Sălagiului: George Pop de Băsesci și Ioan Lenghel
Cercul Ciacova: Pavel Iancu și Dr. Lazăr Simion
Cercul II Brașov: Vasile Voina și I. Lengher
Cercul Agnita: Nic. Roman, Matei Voileanu
Cercul Sasca: Ioan I. Țeran
Cercul Zorlențul-mare: Titu Hațeg, Nicolae Stipoane și Ioan
Popovici
Cercul Rittberg: Ioan V. Barcianu și Dr. Corneliu Nicoară
Cercul Vințul-de-jos: Rubin Patiția și Septimiu Albini.
Cercul Boroș-Ineu: Cornel Lazăr, Dr. Ștefan Pop și Vasile
Mangra
Cercul Oravița Sasca: Dr. Aurel Novac, Dr. Al. Mangiucă și
Nicolae Braia
Cercul Biserica-Albă: Andrei Boboran și Dimitrie Bălănescu
Cercul Șimleul-Silvaniei: Simeon Oros și Ioan Șerb
Cercul Zalău: Dr. Ioan Nechita și Laurențiu Sima
Cercul Hațeg: Ioan Muntean și Pavel Bociat; suplenți: Dr.
Alexandru Hosszu și Samuil Ascilean
Cercul Bran: Nicolae Garoiu
Cercul Alba-Iulia: Nicolae Barbu și Simeon Micu
Cercul Becicherecul-mic: Dr. Alexandru Mocsonyi și Paul
Rotariu
Cercul Lugoj: Dr. George Popovici, Dr. Ștefan Petrovici, Dr.
George Dobrin și Petru Barb
Cercul Mureș-Ludoș: Vasile Suci, Alexandru Precup și Cornel
Catona
Cercul Pecica: Dr. George Popa și Dr. N. Oncu
Cercul Marghita: Ioan Târnoavean și Iuliu Filimon
Cercul Reghin: Petru Uilacan și C. Barbu; suplent: Alexandru
Târnoaveanu

Cercul Gernesig: Galacteon Șagău, George Șandor și suplenț:
Dr. I. Popescu

Cercul Trascău: Dr. Vas. Preda și Nicodim Cotișel; suplenți:
Ioan Nicola și Iosif Gomboș

Cercul Baia-mare: Dr. Vasilie Lucaciu, Gavril Barbu; suplenți:
Avram Breban și Ioan Ghibu

Cercul Mediaș (Sătmar): Alexiu Berinde, Ioan Roman;
suplenți: Alexandru Stețiu și Dimitrie Comșa

Cercul Carei: Gavril Lazăr, Vasilie Anderco; suplenți: George
Ciuta și Vasilie Beșan

Cercul Șomcuța-mare: Andrei Medan, Nicolau Nilvan;
suplenți: Vasilie Dragoș și I. St. Șuluț

Cercul Vințul-de-sus: Iuliu Vlăduț

Cercul Dobra: Avram Păcurariu, Romul Crainic

Cercul Lipova: Zeno Mocsonyi și Voicu Hamsea

Cercul Oravița: Dr. Eugen Mocsonyi și Lucian Șepețian

Cercul Dioșod: Ioan Pop, preot, și Ioan Pop, proprietar

Cercul Vinga: Vincențiu Babeș și George Lazăr

Cercul Tășnad: Andrei Comșa, Vasilie Patcaș

Cercul Baia-de-Criș: Vasilie Demian și Dr. Silviu Moldovan

Cercul Recaș: Emanuel Ungureanu și Constantin Rădălescu

Cercul Bistrița: Gavril Manu, Dr. Demetriu Ciuta.

Cercul Năsăud: Simion Monda, Gerasim Domide, Mihai

Domide și Lazăr Avram

Cercul Oravița: Ioan Micu Roșu, Vincențiu Babeș

Cercul Aradul Nou: Vasile Pop și Aurel Drăgan

Cercul Beiuș: Vasile Ignat, Antonie Paladi, Constantin Boi și

Paul Pop

Cercul Ceica: Nicolae Zigre și Iosif Roman, suplenți: Ioan Pop
și Dr. Florian Duma

Cercul Galanta: Nicolau Zigre și Iosif Roman

Cercul Tinca: Dr. Ioan Bona și Iosif Vulcan

Cercul Gilău: Iuliu Coroian și Alexiu Pop

Cercul Făget: Dr. Aurel Popovici și Sebastian Olariu

Cercul Eleșd: Dr. Florian Duma și Dr. Coriolan Pop

Cercul Dicio-Snt.-Martin: Zaharia Bran și Nicolae Cosgaria

Cercul Arpașul-inferior: Baron David Urs, Andrei Micu, Vasilie Stanciu

Rectificare:

Din eroare s-a spus ieri la darea de seamă despre conferința națională, că “au rămas verificați aleșii Sibiului”. Un “ne” este a se pune înaintea cuvântului “verificați”. Afacerea alegerii din Sibiu va fi rezolvată de o comisie ad-hoc.

XXXIX. 25 IANUARIE 1892. Circulară a CCE adresată președinților de filiale comitatense, în care li se cere să ia inițiativa organizării partidului la nivel local¹⁸.

N-2/892

Preastimate Domnule!

Avem onorul a Vă înștiința, că comitetul central electoral al partidului național român, esmis de conferința ținută la Sibiu în 20 și 21 ianuarie n. a.c., în ședința sa ținută la 22 ianuarie n. a.c. s-a constituit precum urmează:

Prezident: Dr. Ioan Rațiu

I Viceprezident: Georgiu Pop de Băsești

II Viceprezident: Eugen Brote

I Secretar: Demetriu Comșa

II Secretar: Septimiu Albini

Secretar general: Dr. Vasile Lucaciu

Cuestor: Dr. D. P. Barcianu

Cu acest prilej Vă recercăm totodată să binevoiți a dispune cât se poate mai curând cele trebuincioase, ca și în comitatul D-Voastre partidul național să se organizeze și constituie fără amânare. Despre rezultatul acestora Vă rugăm să încunoștințați apoi și comitetul central și anume în mod detaliat atât despre organizația și constituirea cluburilor electorale comitatense, cât și despre a celor cercuale, și – unde

¹⁸ Arhivele Naționale Istorice Centrale București, Fond Partidul Național Român din Transilvania (Comitetul Național Român Sibiu), Dos. 1/II, f. 366 [n. ed.].

numai se poate – și despre a celor comunale. De un preț deosebit ar fi dacă ne-ați putea procura și trimite o listă exactă a tuturor alegătorilor români din acel comitat, aparținători partidului nostru național.

Având în vedere, Preastimate Domnule, concludul conferinței naționale din urmă, prin care comitetul central este însărcinat a complecta organizația partidului în țara întreagă, nutrim ferma speranță că veți binevoi a ne da în această privință întreg valorosul Dvoastră sprijin și nu veți întârzia a satisface rugămintelor cuprinse în scrisoarea de față.

Primiți, Preastimate Domnule, expresiunea deosebitei noastre stime și considerațiuni.

Sibiu, 25 ianuarie n. 1892.

Biroul comitetului central al partidului național român:

*vpreș.
Eugen Brote*

*secretar
S. Albini*

XL. 8 MARTIE 1892. Adresa CCE către președintele comitetului electoral din cercurile Diciosânmărtin și Bălăușeri în care sunt salutate rezultatele privind organizarea partidului și se insistă pentru o amplificare a eforturilor în acest sens¹⁹.

No. 55/892

*DSale Dlui Vasilie Lehau
prezidentul clubului partidului național român
din comitatul Târnava-mică*

Dicsö St. Martin

Comitetul central al partidului național român cu vie plăcere a luat spre știință zelul cu care Dvoastră, cei dintâi în toată țara v-ați

¹⁹ Arhivele Naționale Istorice Centrale București, Fond Partidul Național Român din Transilvania (Comitetul Național Român Sibiu), Dos. 1/II, f. 402 [n. ed.].

grăbit a satisface apelului nostru de la 26 ian. Nr. 2 a.c. înștiințându-vă deci despre primirea onoratei Dvoastre scrisori de dată 18 febr. a.c. și a procesului verbal luat în ședința de la 14 ian. n. a.c. a alegătorilor români din cercul Dicio-Sânmartinului și a Bălăușerului ne luăm voie a vă notifica următoarele:

Punctul 1. Din prețuita Dvoastră scrisoare l-am luat cu plăcere spre știință și dorim nou-alesului comitet succes în toate afacerile naționale a comitatului.

Relativ la punctele 2. și 3. ne permitem a observa, că o nouă încercare de a constitui cluburile electorale cercuale și comunale ar fi foarte de dorit, iar mai departe ne veți obliga foarte mult dacă și mai târziu ne veți trimite o listă exactă, fie și nelegalizată a tuturor alegătorilor din comitatul Dvoastre, care aparțin partidului național român.

Primiți, stimabile Domnule, expresiunea deosebitei stime și considerațiuni, cu care suntem

ai Dvoastre devotați servitori

Sibiu, 8 martie n. 1892

Biroul etc.

S. Albini, secretar

XLI. 1 NOIEMBRIE 1895. Circulară a comitetului electoral român din comitatul Alba de Jos cerând organizarea în vederea alegerilor comitatense²⁰.

P.I. Domnule!

În comitatul nostru de o vreme încoace Românii au dat puține semne de viață.

În cercuri cu mare majoritate română, au fost aleși reprezentanți municipali străini de limba și neamul nostru. Așa am ajuns, că limba română azi nu mai e limbă protocolară în sala comitatului.

Ca să ștergem pata aceasta e datoria noastră să luptăm și să ne prezentăm la alegerile municipale pe ziua de 14 noi. a.c. și să alegem Români independenți, care să stăruie pentru dreptul limbii noastre și pentru afacerile ce ne privesc pe noi.

P.I. Dta ești rugat a stăruii, ca să se prezenteze toți alegătorii români, pe ziua defiptă la locul centrale de alegere în...²¹ și acolo să se combineze o listă în care să fie puși numai fruntași de-ai noștri și fără de a intra la învoială ori pact cu alte partide străine, să asigurați triumful listei române.

În ziua de alegere un bărbat de încredere de aici ori din Blaj se va prezenta la locul de alegere și Vă rugăm a primi povețele ce Vi se vor da, ca să nu se facă împărecheri în detrimentul cauzei române.

Alba Iulia 1 noiembrie 1895

*Nicolau Ioan
protopop*

*Ioachim Fulea
Avocat*

Stimate amice!

Să mergeți careva la Vingard, ori scrieți expres ppului Dobrescu să meargă el.

amic Ioan

²⁰ Direcția Județeană Alba a Arhivelor Naționale, Fond Clubul politic central al românilor din Comitatul Alba Inferioară – Blaj, Dosar 1, f. 16 [n. ed.].

²¹ Spațiu lăsat liber în original [n. ed.].

XLII. 8 NOIEMBRIE 1895. Scrisoare a lui Iuliu M. Montani, din Zlatna, către conducerea comitetului electoral comitatens în care prezintă situația din cercul Zlatna și cere îndrumări²².

Zlatna 8 nov. 1895

Clarissime Domnule!

În urma apelului am invitat pe factorii cu influență din mai multe comune, care aparțin cercului electoral al Zlatnei ca să participe cu toți alegătorii la alegerea de membri în congregațiunea comitatului, care se va ține în Zlatna în 14 nov. n. –

Sunt a se alege 5 membri.

În cercul notarial „Zlatna” sunt 118 alegători, dintre care români sunt numai 28.

Avem lipsă de alegătorii din cercurile notariale aparținătoare acestui cerc electoral.

Recomandă pe cineva din Blaj ca să fie ales. Dacă am putea alege 3 români, am fi făcut ceva, mai sunt încă 3 aleși români. Nu s-a rezolvat chestiunea salariilor de sub patronat? Asigurându-vă de stimă deosebită

Al Clarit. Voastre devotat

Iuliu M. Montani

²² Direcția Județeană Alba a Arhivelor Naționale, Fond Clubul politic central al românilor din Comitatul Alba Inferioară – Blaj, Dosar 1, f. 17 [n. ed.].

XLIII. 28 DECEMBRIE 1895. Procesul verbal al conferinței comitetului electoral comitatens din Alba de Jos, conținând măsuri de organizare internă și desemnarea candidaților la alegerile pentru administrația locală²³.

Protocol

*luat în conferința membrilor congregațiunii comitatului
Alba-inferioară, ținută în Aiud la 28 decembrie 1895.*

I.

Dr. Aug. Bunea arată pe scurt că a convocat pe membrii congregațiunii la o conferință confidențială spre a se constitui un club electoral pentru întreg comitatul Albei-inferioare, ca astfel să fie un organ, carele să conducă pe românii din acel comitat în afacerile lor comunale și municipale. Mulțumește celor ce au binevoit a se prezenta și-i roagă să-și aleagă un președinte și un notar.

Se alege de președinte Dr. Aug. Bunea, iar de notar Ioan P. Păcurariu.

II.

După discuțiune îndelungată, la care a participat dnii: Nic. Ioan, Rubin Patiția, Nic. Florescu, Ales. Filip și Crișianu se decide:

1) să se constituiască cluburi electorale pentru următoarele cercuri care aleg membrii în congregațiunea comitatensă, și anume: Blaj, Zlatna, Ighiu, Mioara, Vingard, Bărabanț, Abrud, Ocna, Aiudul orașul cu Aiudul jur, Alba-Iulia cu Vințul-inferior.

2. Fiecare din aceste cercuri să aibă câte un președinte, cari se aleg în modul următor:

- 1) Blaj: Dr. Aug. Bunea*
- 2) Ighiu: Nic. Florescu*
- 3) Uioara: Orășanu din S. Iacob*
- 4) Aiud: Ștef. Crișianu*
- 5) Vingard: Const. Colbari*

²³ Direcția Județeană Alba a Arhivelor Naționale, Fond Clubul politic central al românilor din Comitatul Alba Inferioară – Blaj, Dosar 1, f. 44-45 [n. ed.].

6) *A. Iulia-Vințiu: Nic. Ioan*

7) *Bărăbanț: Iosif Munteanu*

8) *Zlatna: Iuliu M. Montani*

9) *Ocna: Vințieleriu*

10) *Abrud: Ales. Filipu*

3. *Președinții acestor cercuri să constituie fiecare câte un club separat, luându-și lângă sine în coînțelegere cu alegătorii cercului respectiv, câte 4 membri.*

4. *În Blaj se constituie un comitet central sub prezidiul lui Dr. Aug. Bunea, care constă din următorii membrii: I.M. Moldovan, Gavrilă Pop, Dr. Vas. Hossu, Brutu Hodoșiu, Dr. Ales. Pop, Ioan F. Negruțiu, G. Bărbatu, Teod. Onișioru și din președinții celorlalte cercuri în număr de 9 = 18 membrii.*

III.

Punându-se pe tapet alegerile din 27 ianuarie 1896, din cercurile Ighiu, Zlatna, Ocna și Vingard și Blaj a căror alegeri din 14 nov. 1895 au fost anulate de către comitat:

Se combină următorii candidați:

1. *Pentru Ighiu: George Muncușiu, Vas. Andreea, Ioachim Fulea, Iosif Cirlea, Iosif Nestor, Dion. Truția.*

2. *Pentru Zlatna: Gedeon Rateșiu, Nic. Cristea, Nic. Matora, Dr. Emil Gerasim și Dr. Vas. Fodor*

3. *Pentru Ocna: Ioan Pop, Ioan Frâncu, Ioan Henteș și Ioan Ghisioiu.*

4. *Pentru Vingard: 1. Dr. V. Szmigelski, 2 Dr. Ioan Sâmpăleanu, 3. Gavril Precup, 4. Matei Nicola, 5. Florian Rușianu, 6. Ioan Alamoreanu, 7. Ștef. Dancu, 8. Nic. Mihălțianu, 9. David Radeșiu, 10. Petru Suci, 11. George Pop, 12. Ioan Dumitreanu, 13. Iosif Romanu,*

5. *Cercului Blajului i se dădu deplină libertate să-și aleagă pe cine va afla de cuviință. Altcum și pentru celelalte cercuri se enunță, că alegătorii pot modifica lista, întrucât nu le-ar conveni.*

Aiud în 28 dec. 1895.

Dr. Aug. Bunea, preș.

XLIV. 15 OCTOMBRIE 1896. Circulara președintelui partidului național, Dr. Ioan Rațiu, prin care anunță convocarea unei conferințe naționale și cere comitetelor comitatense să delege reprezentanți²⁴.

Preastimate Doamnă!

Conștiu de datorința ce mi se impune în fața noilor alegeri dietale, am convocat pe 24 octombrie st. n. conferința electorală generală a alegătorilor români din Transilvania și Ungaria la care vor avea să participe câte doi bărbați de încredere din fiecare cerc electoral.

Vă rog deci, Preastimate Doamnă, ca să binevoiți a lua imediat dispozițiile de lipsă, pentru ca fiecare cerc electoral să-și aleagă și exmită cei doi bărbați de încredere la conferința convocată.

Sibiu, 15 octombrie n. 1896

Dr. Ioan Rațiu

XLV. 18 OCTOMBRIE 1896. Proces verbal de ședință prin care conducerea clubului electoral comitatens Alba de Jos decide convocarea alegătorilor români pentru a da curs cererilor formulate de Ioan Rațiu²⁵.

Proces verbal

luat în ședința clubului central politic din comit. Albei, ținută la 18/10 1896 sub președinția Dlui Dr. Aug. Bunea, fiind prezenți Dnii: Ioan M. Moldovan, Gavril Pop, canonici, Dr. Vas. Hossu, Brut Hodoșiu, Vas. Oltean, George Vancea, Dr. Isidor Marcu, membrii clubului.

²⁴ Direcția Județeană Alba a Arhivelor Naționale, Fond Clubul politic central al românilor din Comitatul Alba Inferioară – Blaj, Dosar 1, f. 130 [n. ed.].

²⁵ Direcția Județeană Alba a Arhivelor Naționale, Fond Clubul politic central al românilor din Comitatul Alba Inferioară – Blaj, Dosar 1, f. 134 [n. ed.].

Notar: A.C. Domșa.

1. Președintele comunică scrisoarea circulară a D. Dr. Rațiu de dto. 8/10 a.c. și cea de dto. 15/10 c. în cauza ținerii conferinței naționale și trimiterea de delegați.

*Se decide convocarea alegătorilor români dietali din cercul electoral al Aiudului pe miercuri în 21/10 c. la 14 ora d.a. în sala Otelului [...]*²⁶.

După aceasta ședința se încheie.

d.u.s.

A.C. Domșa, notar

²⁶ Indescifrabil [n. ed.].